

اداره نشریاتی المرصاد

ویژگی‌های کتاب

نام کتاب: ارمغان فکری

نویسنده‌گان: مختلف

موضوع: رد خوارج داعشی، دینی، سیاسی، جهادی

و دیگر موضوعات متنوع و مرتبط

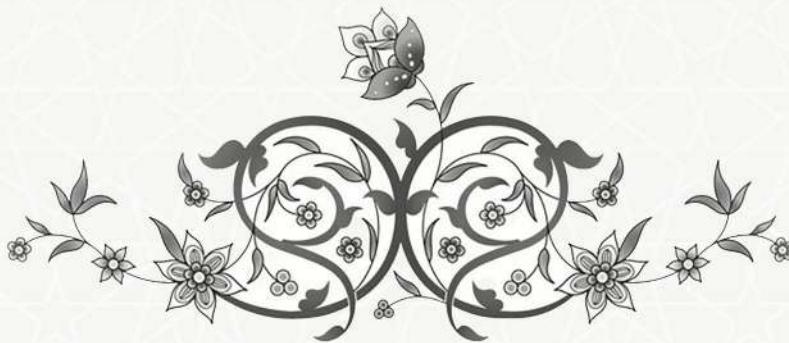
زبان: فارسی

شماره: اول

ناشر: اداره نشراتی المرصد

امان فکری

مجموعه‌ای

مجموعه‌ای از تحقیقات، مقالات و آثار علمی دینی، تاریخی و سیاسی از نویسندهای اسلامگرا، علمای برجسته، تحلیلگران و پژوهشگران

درباره اوضاع سیاسی جاری در جهان معاصر، به ویژه در کشورهای اسلامی، دسیسه‌های شوم و برنامه ریزی شده نیروهای کفر و صلیبی علیه مسلمانان، رویدادهای احتمالی، چالش‌ها، رقابت‌ها، فتنه‌های معاصر، خوارج داعشی و دیگراندیشهای جریان‌های باطل

جلد اول

فهرست

۱	تبصره کنونی المرصاد	۱
۲	ادعاهای عجولانه‌ی غرب در مورد حمله به مسکو	۲
۳	فصل اول	۳
۴	ناموران امت	۴
۵	نگاه کوتاهی به زندگی و فعالیت‌های جهادی شهید شیرعلی «صابر کوچی» قبله‌الله	۵
۶	نگاهی کوتاه به زندگی و کارنامه جهادی شهید نورالرحمن (عبدالله)	۶
۹	فصل دوم	۷
۹	خوارج العصر	۸
۱۰	اندیشه‌های افراطی و خارجی و حرکت‌های جهادی!	۹
۲۸	خوارج (داعش) در طول تاریخ	۱۰
۴۳	لشکرد جال نیز همانند لشکر بغدادی احمق خواهند بود	۱۱
۴۵	خلافت جعلی	۱۲
۴۷	فرقه‌های باطل امت	۱۳
۵۰	فصل سوم	۱۴
۵۰	مقالات دینی و جهادی	۱۵
۵۱	تصوف، مسیر کوتاه رسیدن به خداوند	۱۶
۵۳	زمستان؛ فصل عبادت و ایثار	۱۷
۵۵	چرا در نماز ما خشوع نیست؟	۱۸
۵۷	داستان ایمان افزای ازدواج یک صحابه	۱۹

۶۰	۲۰ نماز تهجد پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم
۶۲	۲۱ فصل چهارم
۶۳	۲۲ مقالات سیاسی و اجتماعی
۶۴	۲۳ اطلاعات درباره توافق مخفی میان شبہنظامیان ایرانی و داعش
۶۵	۲۴ تصاحب واخان، روابط زمینی با هند و اظهارات کودکانه‌ی جان اچکزی و خواجه آصف!
۶۸	۲۵ دردفاغ از امت
۷۰	۲۶ قدرت داعش در حال بیرون شدن از دست عراقی‌ها است!
۷۲	۲۷ وضعیت امنیتی منطقه و سیاست دو جانبه پاکستان
۷۵	۲۸ فتنه مغلوب
۷۷	۲۹ آیا افغانستان بدھکار احسان پاکستان است؟
۷۸	۳۰ اسلحه داعشی که بر وجود تاجیکستانی نصب شده است هدف بیگانه رانشان می‌گیرد
۸۰	۳۱ پلان‌های ABC غرب و سایر حلقات دشمنان علیه ای!
۸۳	۳۲ القاعده، فارین پالیسی و افغانستان
۸۶	۳۳ فصل پنجم
۸۶	۳۴ مقالات مختلف
۸۷	۳۵ یک مهاجم داعش در مسکو شش سال را به دلیل آزار جنسی در زندان سپری کرده است
۸۹	۳۶ حمله‌ی مسکو خوارج خراسان را مجبور به تکفیر یکدیگر نموده است
۹۱	۳۷ همدردی داعش با فلسطین!

تبصره کنونی المرصاد

ادعاهای عجولانه‌ی غرب در مورد حمله به مسکو

زمانی که داعش حمله‌ای را در یکی از کشورها پلان گذاری کند، آمریکایی‌ها به زودی آن کشور را در جریان قرار می‌دهد؛ اما فقط معلومات کلی و عمومی را شریک می‌سازند و اطلاعاتی نیستند که بتوان از آن برای خنثی کردن حمله استفاده کرد. آمریکایی‌ها در مورد حمله مسکونی‌بشه شهر وندان خود هشدار داده و اطلاعات عمومی در مورد آن را در اختیار روسیه قرار داده بودند. اما بالا فاصله پس از حمله مدعی شدند که گروهی از داعش در افغانستان در صدد سازماندهی چنین حمله‌ای بوده است. سوال اینجاست که آمریکایی‌ها از مدت‌ها قبل از چنین حمله‌ای مطلع بودند، چرا این معلومات را هم‌زمان با روسیه یا افغانستان در میان نمی‌گذاشتند؟ پرسش دیگر اینکه راز اینکه آمریکایی‌ها همیشه از حملات داعش مطلع هستند چیست؟

از دیدگاه محققان، بسیاری از سازمان‌های استخباراتی جهان معتقدند زمانی که گروه‌های جهادی در افغانستان، عراق و سایر کشورها در گیر مقاومت شدید در برابر آمریکا بودند و گروه‌های جهادی جدید در مناطق انقلاب‌های گلابی نیز ظاهر شدند غرب دست‌پاچه شد و آمریکایی‌ها از تاکتیک "خنجر زدن از پشت" در حق گروه‌های جهادی مذکور استفاده کردند و تفکر تکفیری را که همواره در طول تاریخ اسلام به مسلمانان از پشت خنجر زده است، به طور غیر مستقیم احیا نموده و از آن علیه گروه‌های جهادی استفاده کرد. به همین دلیل گروه موسوم به دولت اسلامی یا (IS) جلوآمد و کشورهای حامی با ترک نمودن مناطق زیادی، این فرصت را برای گروه مذکور فراهم کردند تا مناطق چشمگیری را به دست آورد، شهرها را زیر سلطه خود درآورد و تا ۸۰ هزار کیلومتر مربع را تحت کنترول خود قرار دهد و با این کار خوب مطرح شود.

توسط گروه موسوم به دولت اسلامی یا (IS) جهاد سوریه را شکست دادند، در لیبی دست برتر را به حفتر دادند و همچنین جنبش‌های جهادی در آفریقا را با مشکلات و چالش‌های سختی مواجه نمودند. در افغانستان نیز برای امارت اسلامی در درست کردند.

از آنجایی که پروژه داعش در افغانستان مطابق میل آمریکا نتیجه مثبت نداشت و آمریکایی‌ها نتوانستند جلوی پیش‌رفته‌های امارت اسلامی را بگیرند و در نهایت

مجبر شدند افغانستان را ترک نموده و نظام دست نشانده شان از هم فرو پاشد؛ اکنون در تلاش است تا امارت اسلامی را ضعیف نگه دارد و آن عده از کشورهای منطقه که رابطه‌ی نسبتاً خوبی با امارت اسلامی دارد، بی‌اعتمادی ایجاد کرده و با مشکلات مواجه اش کنند. به همین دلیل ادعاهای عجیب و غریبی را درباره حمله به مسکو مطرح کردند و هنوز همه رسانه‌های غربی این ادعاهای را مکرراً یادآوری می‌کنند.

اما روس‌ها از عقل استفاده کردند و از اظهارات ولادیمیر پوتین، رئیس جمهور روسیه به وضوح هویدا گردید که روس‌ها به این دام متوجه اند و نمی‌خواهند روسیه را دوباره در منطقه دخالت دهند.

به گفته محققان، روس‌ها اکنون می‌دانند که شاخه خراسان داعش در افغانستان سرکوب شده، مراکز آن به کشورهای همسایه منتقل شده است، مرکز جدید تامین مالی و تولید نیروی انسانی اش تاجیکستان است، تمویل مالی آن توسط کشورهای اروپایی انجام می‌شود، اهداف حملات توسط غربی‌ها شناسایی می‌شوند، تدارکات لوزتیکی در منطقه توسط شبکه‌های استخباراتی طرفدار غرب انجام می‌شود و رسانه‌های غربی به طور غیر مستقیم به آن‌ها باد می‌دهند و پشتیبانی می‌کنند. از این جا می‌توان نتیجه گرفت که جهت‌هایی که پشتسر پروژه داعش قرار دارند به راحتی به انتظاراتی که از این پروژه داشتند، نمی‌رسند و بیداری منطقه‌ای به شدت در برابر آن مقاومت خواهد کرد.

فصل اول

ناموران امت

نگاه کوتاهی به زندگی و فعالیت‌های جهادی شهید شیرعلی «صابر کوچی» تقبله الله

موجز

شیرعلی «صابر کوچی» فرزند گلخان و نوه نوروزخان، باشندۀ قریه کماران ولسوالی ازره ولایت لوگربود که در حال حاضر در قریه فارم چارد مخروبه ولسوالی بتی کوت ولایت ننگرهار زندگی می‌نمود، وی در خانواده‌ای متدين، مجاهد و جهاد پروردۀ زمان هجرت مؤرخ ۲۴/۲/۱۴۱۰ هجری قمری در پختونخوا دیده به جهان گشود.

تحصیلات دینی ابتدائی اش را نزد ملا امام روستا آموخت و تا صنف نهم به تحصیلات عصری پرداخت، اکثراً با علماء نشست و برخواست داشت از همین رو دارای فصاحت و بلاغت بود، وی مردی خوش خلق و داری پیشانی باز بود، بالهجه نرمی صحبت می‌نمود، به هر فردی جواب قناعت بخش می‌داد، به سخن طرف مقابل را با کمال میل و تعمق گوش می‌داد، در زمان صحبت نمودن از سرعت کار نمی‌گرفت، محبت بی‌حد و حصری با مجاهدین داشت، خداوند متعال به او ذکاوت زیادی عنایت کرده بود، در زمان جنگ به دوستان اطمینان می‌بخشید، کوه صبر و استقامت بود، بر دشمن از پا افتاده و اسیر مهربان بود، از تجربه زیاد کمین و تعرض برخوردار بود، حوصله زیادی داشت، گاهی اریکی‌ها و اعضای داعش به او زنگ می‌زدند، حرفهای پوچ آنها را با کلمات اصلاحی پاسخ می‌داد و همیشه حقانیت امارت را به آنها می‌گفت.

اعتقاد عجیبی داشت که خداوند متعال همیشه اورا در جنگ کامیاب می‌کرد، در آن زمان که مجاهدان بسیاراند که و پنهان بودند، این جوان شجاع برای اولین بار در منطقه باسول ولسوالی مهم‌مندۀ دوامی را از دشمن ترسو غنیمت گرفت، با این کار ضربه کوبنده‌ای به دشمن وارد کرد و روحیه مجاهدین قوت گرفت، سپس مجاهدین با رشادت و شجاعت فراوان شروع به حمله بر دشمن کردند و در همان زمان از منطقه فارم چارد ولسوالی بتی کوت در حین کمین یک رنج را از اداره مزدور به غنیمت گرفتند که روحیه مجاهدین با این کار تقویت شد. وی بر سر ک عمومی تورخم جلال آباد چکپاینت می‌انداخت، گاهی در این مسیر به کاروان‌های اکمالاتی آمریکا و ناتو حمله می‌کرد، تمام منطقه را به تندور علیه دشمن تبدیل کرده بود، به همین دلیل تمام توجه دشمن به صابر کوچی معطوف شد، برای اولین بار در منطقه

هزارناو و لسوالی مومندره در زمان بازرسی از ناحیه دست مجرح شد. نبردهای زیادی علیه داعش انجام داد، زمانی که داعش در بتی کوت ظاهر شد اولین نبرد با آنها را شهید صابر کوچی در منطقه داگی انجام داد و نبرد با شهادت دو تن از دوستان صابر کوچی به پایان رسید.

این زمانی بود که داعشی‌های خوارج با استفاده از نام اسلام، خود را به لشکر مهدی منسوب می‌دانستند، از همین رو اعلان جنگ با آنها از جانب امیر المؤمنین نشده بود، ایشان پس از نبرد با داعش به مسجد قریه باریک‌آب و لسوالی بتی کوت رفت که اعضای کمیسیون نیز در آنجا حضور داشتند، او با بلندگو اعلام کرد که سرکردگی گروه داعش را خوارج بر عهده دارد و همه شان خوارج هستند، هیچ کسی از او حمایت نکرد.

برای اولین بار داعش توسط شهید کوچی قبله‌الله به اسم خوارج نامیده شد که سپس به واقعیت تبدیل شد، این کار را می‌توان به نشانه کرامت وی تلقی نمود، اولین قهرمانی بود که بدون حمایت سایر مجاهدین فقط با دوستان گروپ خود مناطق گسترده‌ای از لاچپورتا چهارده را از لوث ملیشه‌های داعش پاکسازی نمود، اولین خط نبرد با داعش را با کمک و همکاری دلگی خود ایجاد نمود، پس از یک نبرد قوی این منطقه به تصرف داعش درآمد، او خط دوم را در انبارخانه ساخت، پس از یک نبرد قوی دیگر این منطقه نیز به تصرف داعش درآمد و منطقه بروی توسط ملیشه‌های داعش تنگ آمد، او مجبور شد از طریق یکی از دوستانش عقب‌نشینی تاکتیکی کند و ساحه مذکور را ترک کند، شهید به ولایت لوگر مسکن آبایی‌اش رفت، در آنجا فقط وقت کافی صرف کرد تا دوستانش را علیه خوارج سازماندهی کند، در همین زمان داعش توسط مشوره‌های امیر المؤمنین با شیوخ محترم خوارج نامیده شد و فتوای جنگی با آنها صادر گردید، شهید صابر کوچی با سایر دوستان مجاهد با شوق و علاوه فراوان به سمت و لسوالی و لایت ننگرهار به راه افتاد، به منطقه فارم دو بتی کوت آمدند، با آمدن شان ترسی در بین داعشی‌ها ایجاد شد زیرا جنگ‌های انفرادی اش در مقابل داعش نیز داعش را مضطرب کرده بود اما این با رکمک سایر مجاهدین و فتوای امیر المؤمنین مواردی بودند که خوابهای داعش را حرام می‌کرد.

شهید صابر کوچی قبله‌الله و دوستانش از منطقه فارم دو و حاجی امین با دوستانش از منطقه چکنوری و لسوالی لعل پور جنگ علیه داعش را شب‌هنگام آغاز کردند، تا صبح مناطق لاچپور، مشوانی، چاردهی، غازی آبادگری، تکیه انبار، خانه گره باوه باسول، هزارناو غزگی، گردی غوث و مناطق دیگر را تصرف کردند، تمام ساحتی

که در اطراف سرک عمومی تورخم - جلال آباد موقعیت داشتند از لوث خوارج پاک سازی شدند، شهید صابر کوچی، حاجی صاحب امین جان و سرپرست ولسوالی کماندرستوری در این لحظه جهت تعیین مسئولین جدید به مناطق مفتوحه مشغول مجلس بودند که مورد حمله پهپادهای آمریکایی قرار گرفتند، به لطف پرودگار بزرگان نجات یافتند اما دو مجاهد و یک کودک خورده سال شهید شد. نامبرده یک شبی خواب دیده بود که در انبارخانه داعشیان را به زمین زده و او بالای سینه های شان نشسته است، این خواب او به واقعیت تبدیل شد و به یاری خداوند متعال داعش را شکست داد، بعد از این ولسوالی، برای پاکسازی ولسوالی رودات از ملیشه های داعش برنامه ریزی کرد، در این زمان داعش برای فتح ولسوالی بتی کوت پلان داشت.

شهید مشغول رایزنی و مشوره با سایر بزرگان بود، مجاهدین در منطقه فارم چارتجمع کرده بودند که اذان صبح داده شد، در این هنگام یک موتر ترصد ملیشه های داعش که حامل داعشی به نام سپرگی بود، از ساحه "برو" آمد، مجاهدین بر اساس تاکتیک های جنگی به این موتر چیزی نگفتند و اجازه عبور دادند، وقتی وارد ولسوالی بتی کوت شد آنجا مجاهدین کمین داشتند که محض ورود به ولسوالی توسط مجاهدین زنده دستگیر شد، سپس دو موتر نوع سراچه که حامل رهبران بزرگ خوارج بودند راه ولسوالی را در پیش گرفتند، مجاهدین تحت فرماندهی شهید صابر قبله الله در ساحه فارم چار منظر بودند، به وقت طلوع آفتاب آنها نیز رسیدند، در کمین سنگین مجاهدین قرار گرفته و همه داعشی ها کشته شدند. پس از کشتن این سرکردگان گروه مذکور با سقوط مواجه شد و پس از ده روز مجاهدین با یاری خاص خداوند ولسوالی رودات را نیز فتح کردند، پس از مدتی شهید کوچی قبله الله به دستور بزرگان ولسوالی حصار گرفت و با یاری خاص خداوند هشت پوسته امنیتی را فتح کرد، بالاخره در دهه اخیر ماه مبارک رمضان برای اینکه عید را در ولسوالی بتی کوت با خانواده و دوستانش سپری کند، مسیر ولسوالی مذکور را در پیش گرفت اما در بد و ورود به ساحه هاشم خیل ولسوالی خوگیانی در حمله یک پهپاد آمریکایی ساعت ۳ بعد از ظهر روز بعده تاریخ ۱۳/۴/۱۳۹۵ همراه با ۵ تن از دوستان خود به مقام بلند شهادت نائل آمد.

نحس به کذلک والله حسیبه!

نگاهی کوتاه به زندگی و کارنامه جهادی شهید نورالرحمن (عبدالله)

شهید نورالرحمن (عبدالله) تقبله الله، پسر مرحوم حاجی تازه گل، ستاره‌ای در خشان از شجاعت، صداقت و تقوی بود که در سال ۱۹۹۸ میلادی در منطقه سه‌اک ولسوالی زرمت ولایت پکتیا در یک خانواده جهادی به دنیا آمد.

شهید عبدالله علوم دینی را از مسجد وزیر نظر ملا امام آغاز کرد و به طور همزمان در لیسه عالی سه‌اک علوم عصری خود را نیز ادامه داد. از دوران کودکی علاقه زیادی به جهاد داشت.

ظلمهای اشغالگران و شهادت‌های دوستانش، او را بیشتر به سوی جهاد و مبارزه با دشمن سوق میداد. بعد از اتمام تحصیلات ابتدایی، تصمیم به جهاد گرفت و در مبارزه علیه اشغالگران و ظلمهای آنها شرکت کرد. در این راستا به ولایتهای دیگر نیز سفر کرد و در هر جایی که حضور داشت، با شجاعت و غیرت فراوان کارنامه‌های درخشنده از خود بر جای گذاشت.

شهید عبدالله پس از مدتی به منطقه اش در زرمت برگشت و تحت رهبری ملا لیاقت عمر به مبارزات جهادی خود ادامه داد. او در میدان نبرد با دلیری و شجاعت مثال زدنی جنگید و دشمنان زیادی را از پای درآورد. او در میان رفقا به تقوی، غیرت، اخلاق و تواضع شهرت داشت و همه او را به عنوان یک انسان فرهیخته و با ایمان می‌شناختند. دوستانش از نشستهای او لذت می‌بردند و همواره به او احترام می‌گذاشتند.

با گذشت زمان و شدت گرفتن مبارزات علیه دشمنان اسلام، به ویژه خواج داعش، شهید عبدالله نیز به طور فعال در این نبردها شرکت کرد. او در جبهه‌های مبارزه علیه داعش با شجاعت و بی‌صبری جنگید و بسیاری از خارجی‌های داعش را به هلاکت رساند. هر چند او به جهاد عشق می‌ورزید، اما در کنار آن به شهادت و لقای الهی نیز علاقه زیادی داشت. او در تمام حملات و کمین‌ها از رفقایش می‌خواست که برای او دعا کند تا در راه خداوند به شهادت برسد.

بالاخره، در تاریخ ۸ رمضان المبارک سال ۱۴۴۰ هجری قمری، شهید عبدالله در یکی از نبردهای شدید علیه داعش در نزدیکی شهر جلال‌آباد ولایت ننگرهار به شهادت رسید. او در حالی که در زمین در حال سجده بود، براثر اصابت گلوله دشمن به قلبش به شهادت رسید. یکی از رفقای او نقل می‌کند؛ زمانی که عبدالله در حال سجده بود و

دشمن در موقعیت خوبی برای حمله قرار داشت، او هیچ واکنشی نشان نداد و در همان حال با خون خود به دیدار خداوند شتافت.

پس از شهادت او، جسد مطهر رش مدت‌ها در میدان جنگ باقی ماند و سرانجام در روز ۲۵ عید قربان به زادگاهش زرمت منتقل شد و در آنجا به خاک سپرده شد. روحش شاد و یادش همیشه در دل‌ها باقی خواهد ماند.

شیخ الإسلام ابن تیمیه رحمه الله من فرماید:

"پس از پیامبران علیهم السلام، برترین اهل بہشت شهدا هستند، زیرا شهید به درجات والایی دست می‌یابد که پیامبران علیهم السلام بدان نائل شده‌اند. شهید از نعمت هایی برخوردار می‌شود که به دیگران عطا نمی‌گردد."

(مجموع الفتاوى، جلد ۲۸، صفحه ۵۴۰)

فصل دوم

خوارج العصر

اندیشه‌های افراطی و خارجی و حرکت‌های جهادی!

نویسنده: مولوی احمد جان

الحمد لله والصلوة والسلام على رسول الله وعلى آله وأصحابه ومن والاه، أما بعد، فأعوذ بالله من الشيطان الرجيم «وكذلك جعلنكم أمة وسطاً لتكونوا شهادة على الناس» (البقرة: ۱۴۳) «يا أهْلَ الْكِتَبِ لَا تَغْلُو فِي دِينِكُمْ» (النساء: ۱۷۱)

وقال النبي صلى الله عليه وسلم: «إياكم والغلو، فإنما أهلك الدين من قبلكم غلوهم في دينهم».

أهل سنت و جماعت طایفه منصوره است و یکی از ویژگی های بارز آنان اعتدال و میانه روی است؛ یعنی نه افراط می کنند و نه تفریط، هر کس که در این امت راه افراط یا تفریط را در پیش گیرد از صراط مستقیم منحرف شده و در نهایت از راه و منهج جمهور اهل سنت دور می شود و مصدقاق «من شد شد» می گردد.

به ویژه تشدید و افراط بی جا در دین، ادیان پیشین را نیز به نابودی کشاند، اولین فتنه خطرونا کی که این امت با آن مواجه شد فتنه خوارج بود که امت را دچار مشکل بزرگی کرد پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم در این باره فرمودند: (کلما طلع قرن قطع) هرگاه سربلند کنند؛ سرکوب خواهند شد.

بنابراین، طایفه منصوره به همین دلیل اهل سنت و جماعت است؛ چرا که گروههای خارجی که از منهج اهل سنت و جماعت منحرف شدند، هرگز موفق نشدند که رهبری امت را بر عهده بگیرند، خوارج افرادی بسیار بی رحم هستند و این امت مرحومه است و خداوند متعال رهبری امت را به چنین ظالمانی نمی سپارد، هرچند گروههای خارجی در دوره های مختلف ظهور کرده اند اما در نهایت سرکوب شده اند و این روند تا قیامت ادامه خواهد داشت.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) همواره در امور مختلف نرمش و آسان گیری را پیشه می کردند، حتی هنگام رمى جمرات در منا، به حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه فرمودند: «القط لي مثل حصى الخزف، وإياكم والغلو، فإنما أهلك الدين من قبلكم غلوهم في دينهم» یعنی برای من سنگریزه هایی به اندازه خود بیاور و از افراط در دین بپرهیزید؛ زیرا امتهای پیشین به سبب افراط در دین نابود شدند.

صاحب کتاب «إياكم والغلو» در صفحه ۴ می نویسد: «لا يغلو عبد إلا يخرج من الهدى

الصالح في آخر الأمر یعنی هر کس در دین افراط کند، در نهایت از راه راست و صحیح منحرف می‌شود.

او همچنین در صفحه ۸ می‌گوید: **(ولا تجد فرقة بين المسلمين إلا بسبب الغلو)** (هیچ اختلاف و تفرقه‌ای میان مسلمانان پیدا نمی‌شود مگر به سبب افراط).

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله می‌فرماید:

(الغلو مجاوزة الحد بأن يزاد في الشيء في حمده أو ذمه على ما يستحق و نحو ذلك). غلو به معنای تجاوز از حد است یعنی در مدح یا مذمت چیزی بیش از آنچه سزاوار است گفته شود. (اقتضاء الصراط المستقیم ج: ۱ ص: ۲۸۹).

حافظ ابن حجر (رحمه الله) نیز می‌گوید:

(الغلو بأنه المبالغة في الشيء والتشدد فيه بتجاوز الحد). غلوبه معنای مبالغه و سخت گیری در چیزی است که از حد صحیح تجاوز کند. صاحب کتاب (نصرة النعيم) می‌نویسد:

(تجاوز الحد الشرعي في أمر من أمور الدين) غلوبه معنای عبور از حدود شرعی در یکی از امور دین است.

عبد الله بن مسعود (رضي الله عنه) می‌فرماید:
(إياكم والتبدع، إياكم والتنطع، وإياكم والتعمق، وعليكم بالدين العتيق) یعنی از بدعتها، تکافها و سخت گیری‌ها در دین بپرهیزید و دین اصیل را محکم بگیرید.
انس بن مالک (رضي الله عنه) از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) روایت می‌کند که فرمودند:

(إن هذا الدين متين، فأوغلووا فيه برفق؛ فإن المبت لا أرضا قطع ولا ظهرا بقي) یعنی این دین مستحکم است، پس آن را به نرمی و آرامش فرا گیرید؛ زیرا مسافری که بدون میانه روی حرکت کند، نه به مقصد می‌رسد و نه مرکب‌ش را سالم نگه می‌دارد. (نه زمین طی خواهد کرد و نه مرکب باقی خواهد ماند) **(لا أرضا قطع ولا ظهرا بقي)** این جمله مثالی برای کسی است که در امور بیش از حد سخت گیری می‌کند، چنین فردی نه به مقصد خود می‌رسد چون کار فراتر از توانش است و نه مرکب‌ش سالم باقی می‌ماند، چون به سبب سخت گیری آن را از بین می‌برد، سخت گیری نه تنها خود شخص را از رسیدن به هدف بازمی‌دارد، بلکه ابزارها و وسائل رسیدن به مقصد را نیز از دست می‌دهد.

شرح ابن عثیمین (رحمه الله)، ابن عثیمین این مثال را چنین شرح می‌دهد: مبت کسی است که شب و روز پیوسته حرکت می‌کند و هیچ استراحت و اعتدالی ندارد، چنین

فردی نه به مقصد می‌رسد و نه مرکب‌ش را سالم نگه می‌دارد، بلکه مرکب‌ش را خسته و ناتوان می‌کند و خود نیز عاجز شده و از حرکت بازمی‌ماند. (شرح ریاض الصالحین) در برخی جبهه‌های جهاد معاصر، به سبب تفکرات افراطی برخی افراد با کسانی که به شاخه‌های مختلف زندگی بشری تعلق داشتند، بانها یت شدت و سختگیری رفتار شد، این امر سبب شد که نه تنها خودشان به اهدافشان نرسند بلکه بسیاری از حامیان و هم‌لانشان را نیز از دست دادند، اکنون حتی نزدیکترین یارانشان نیز یا همکاری نمی‌کند، یا به جهاد آنان باشکنگاه می‌کند، و یا خود را از تحمل این ابتلاء ناتوان می‌دانند؛ ابتلایی که در آن دشمنی با بسیاری از اشاره‌زنگی انسانی وجود دارد، این میانه روی و (تقلیل الأعداء) کم کردن دشمنان یکی از جنبه‌های مهم سیاست و سیره پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) بود. از این‌رو، پیامبر سه بار فرمودند: «هلاک المتنطعون» هلاک شدند سختگیران. صحیح مسلم، کتاب العلم.

امام نووی در شرح این حدیث می‌فرماید: هلاک شدند کسانی که در اقوال و افعالشان تکلف و غلو می‌کنند (شرح نووی بر صحیح مسلم).

ائمه اهل سنت، سلف و علمای بزرگ، به سبب فهم کامل از مزاج دین در مسئله تکفیر بسیار محظوظ بوده‌اند، حتی در مورد فرقه‌هایی که عقاید کفرآمیز داشتند، به دلیل تأویلات آنان از تکفیر خودداری کردند، هرچند آن تأویلات باطل بودند.

علامه شاطبی (رحمه الله) در کتاب «الاعتصام» می‌نویسد:

امت دریاره تکفیر این فرقه‌های اهل بدعت اختلاف نظر دارند، اما نظر قوی این است که قطعاً باید آنان را تکفیر کرد دلیل آن عمل سلف صالح است که از تکفیر آنان خودداری کردند، امام نووی در شرح خود بر صحیح مسلم می‌فرماید: اهل بدعت و هوا قابل تکفیر نیستند. جلد ۱، صفحه ۱۵۰.

منظور از اهل بدعت، خوارج، معتزله، قدریه، روافض و دیگر فرقه‌های گمراه است که هرچند عقایدشان کفرآمیز است، به سبب تأویلات، تکفیر نشده‌اند.

ابن مفلح از ابن جوزی حنبیل نقل کرده است:

من گروهی از علماء را دیدم که اهل قبله را به سبب تأویلاتشان تکفیر می‌کردند. اما بدتر از این مکفرین، کسانی هستند که عame مسلمانان را تکفیر می‌کنند. الفروع جلد ۶، صفحه ۴۲۸.

علامه ابن نجیم می‌فرماید:

عالیم باید عجولانه اهل اسلام را تکفیر کند. البحر الرائق، جلد ۵، صفحه ۱۳۴

علامه شامی نیز می‌کوید: عالم باید شتاب زده اهل اسلام را تکفیر کند. حاشیه ابن

عابدین، جلد ۴، صفحه ۲۳۰

علمای بزرگ و اکابر همیشه در مسئله تکفیر احتیاط کرده‌اند و دست‌کم مسیر توقف را در پیش گرفته‌اند.

موضوع تکفیر از مسائل بسیار حساس و خطیر است که غالباً افراد سطحی، کم تجربه و غیر متخصص در آن دچار عجله و شتاب زدگی می‌شوند. امام قرطبی رحمه‌الله در کتاب «المفہوم» این موضوع را خطرناک دانسته و فرموده است: **«وَبَابُ التَّكْفِيرِ بَابٌ خَطِيرٌ، أَقْدَمَ عَلَيْهِ كَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ فَسَقَطُوا، وَتَوَقَّفَ فِيهِ الْفَحْولُ فَسَلَمُوا، وَلَا يَعْدُ بِالسَّلَامَةِ شَيْئًا»**.

ترجمه: باب تکفیر بسیار خطرناک است؛ بسیاری از مردم در آن عجله کردند و سقوط کردند، اما عالمان اندیشمند در آن توقف کردند و نجات یافتند، وهیچ چیزی با نجات یافتن برابر نیست.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآلہ وسلم نیز در این باره سه بار فرمودند: **«هَلْكَ الْمُتَنَطَّعُونَ»**. (یعنی افراطگران هلاک شدند). اقدام و شتاب در مسائلی که عالمان برجسته و متبحر در آن توقف کرده‌اند، می‌تواند به فساد و فتنه‌های بسیاری در جامعه منجر شود، چنان‌که ابو عثمان حداد المالکی رحمه‌الله فرموده است: **«تَقْدِيمُهُمْ مِّنْ أَخْرِ اللَّهِ وَتَأْخِيرُهُمْ مِّنْ قَدْمِ اللَّهِ فَتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ»**.

ترجمه: مقدم کردن کسانی که خداوند آن‌ها را مؤخر داشته و مؤخر کردن کسانی که خداوند آن‌ها را مقدم داشته؛ موجب فتنه در زمین و فساد بزرگ می‌شود. این بدان معناست که کنار زدن بزرگان و عالمان برجسته و رجوع به افراد کم‌سن، بی‌تجربه و غیر متخصص در مسائلی چون تکفیر، زمینه‌ساز ایجاد فتنه‌ها و مشکلات فراوان می‌گردد.

در موضوع تکفیر باید همان‌گونه که روش و مزاج سلف صالحین، بزرگان و فقهاء بوده احتیاط شود زیرا شتاب در این مسئله می‌تواند شخص را از دین خارج کند، پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم درباره خوارج که در مسئله تکفیر عجله می‌کنند، فرمودند: **يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ رَوَاهُ الْبَخَارِي**

علامه ابن همام رحمه‌الله در این باره می‌فرماید: **«يَقْعُ فِي كَلَامِ أَهْلِ الْمَذَهَبِ تَكْفِيرُ كَثِيرٍ، وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَلَامِ الْفَقِهَاءِ الَّذِينَ هُمُ الْمُجتَهِدُونَ، بَلْ مِنْ غَيْرِهِمْ، وَلَا عَبْرَةُ لِغَيْرِ الْفَقِهَاءِ»**.

ترجمه: در سخنان اهل مذهب ممکن است تکفیر زیادی دیده شود، اما این سخنان از فقهاء و مجتهدان نیست، بلکه از غیر آن‌هاست، و سخن غیر فقهاء هیچ اعتباری ندارد.

فتح القدير (جلد ۶ صفحه ۱۰۰).

ابن جزی مالکی رحمه‌الله در باره الفاظ کفر که در نصوص آمده‌اند، می‌فرماید: **(فمنها ما هو كفر، ومنها ما هو دون الكفر، ومنها ما يجب في القتل، ومنها ما يجب فيه الأدب، ومنها ما لا يجب فيه شيء).** (القوانين الفقهية لابن جزی رح، صفحه: ۲۴۰).

ترجمه: برخی از آن‌ها کفر واقعی هستند، برخی در مرتبه پایین تراز کفر قرار دارند، برخی موجب حکم به قتل می‌شوند، برخی نیاز به تأدیب دارند و برخی دیگر هیچ حکمی بر آن‌ها مترتب نمی‌شود، سپس فرمودند که در این مورد قاضی عیاض رحمه الله در کتاب شفات فصیلات بیشتری ذکر نموده‌اند.

علامه ابن قیم رحمه‌الله بر لزوم تفصیل و توضیح در مسائل تأکید کرده و می‌گوید: **كَهْ عَلَمَاءِ أَهْلِ السُّنْتِ وَالْجَمَاعَةِ بِطُورِ مَجْمُلِ تَكْفِيرِ نَمِيٍّ كَنْدَ بِلَكَهْ تَفْصِيلَ آنِ رَا بِيَانِ مِيَكْنَنْدَ (وَعَلَيْكَ بِالتَّفْصِيلِ وَالتَّبْيَنِ قَالَ قَدْ أَفْسَدَا هَذَا الْوِجُودُ إِطْلَاقُ وَالْإِجْمَالُ دُونَ بِيَانِ وَخْبَطُ الْأَذْهَانِ وَالآرَاءِ كُلَّ زَمَانٍ).** (النونیة، صفحه: ۵۲)

ترجمه: در هر مسئله‌ای تفصیل و توضیح لازم است، زیرا اطلاق و اجمال بدون بیان موجب فساد و خرابی در جهان شده و ذهن‌ها و دیدگاه‌ها را در هر زمانه‌ای دچار سردگمی کرده است.

ابن تیمیه رحمه‌الله نیز می‌فرماید: اهل سنت کسی از اهل قبله را تنها به دلیل گناه تکفیر نمی‌کنند، مگر آنکه به حیثیت گناه اعتقاد داشته باشد: **«لَا يَكْفُرُونَ أَحَدًا مِنْ أَهْلِ الْقَبْلَةِ بِذَنْبٍ.** یعنی **أهل السُّنْتِ وَالْجَمَاعَةِ هِيَجْ كَسَى از اهل قبله را مطلقاً با ارتکاب گناه کافر نمیدانند.** (مجموع الفتوی، جلد: ۲۰، صفحه: ۹۰)

بنابراین، تکفیر مسئله‌ای بسیار خطروناک و سنگین است که عجله و شتاب در آن با مزاج اهل سنت و جماعت سازگار نیست. بزرگان و عالماں همواره در این موضوع احتیاط کرده‌اند و امام قرطبی رحمه‌الله نیز این احتیاط را شرط سلامت دانسته و فرموده است: **(وَبَابُ التَّكْفِيرِ بَابُ خَطَيْرٍ، أَقْدَمَ عَلَيْهِ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ فَسَقَطُوا، وَتَوَقَّفَ فِيهِ الْفَحْولُ فَسَلَمُوا، وَلَا يَعْدُلُ بِالسَّلَامَةِ شَيْئًا).** یعنی: باب تکفیر بسیار خطروناک است اکثر کسانی که اقدام ویا جرئت به تکفیر نمودند در مهله‌که افتیدند، علمای جید در آن توقف نمودند نجات یافتند و هیج چیزی برابر با این نیست که خود نجات یابی.

خلاصت تکفیری شتاب در تکفیر؛ دوستی و محبت را از جامعه می‌زداید و بغض و جدایی را بوجود می‌آورد، بینظمی و گددودی را ایجاد نموده، قوت مسلمانان را از بین می‌برد و سبب می‌گردد که کفار استفاده غلط از آن بنمایند، خونهای بیگناهان بریزند، مال‌های مردم مباح دانسته شود، باعث بغاوت و خروج علیه امیران گردد، و سبب گستاخی سلف

صالح، بزرگان و علمای کرام شود. همانندی که یکی از رهبران خوارج بنام عمر بن عبید گفت: که من شاهدی علی، عثمان، طلحه و زبیر رضی الله عنهم را قبول ندارم. (ما اجزت شهادتهم).

از الاهم فالاهم روی میگردانند، به همین دلیل امام بخاری رحمه الله باب گذاشته که: باب ترك قتال الخوارج.

عجولان در تکفیر: فقیهان، خبره‌گاه و علمای اصیل نیستند، بلکه اشخاص کم عمر و جوانانی با علم ظاهری هستند که زیان آنها بیشتر از منفعت رسانیدن شان است، چنانکه حسن بصری رحمه الله می‌فرماید: (العامل على غير علم یفسد أكثر مما یصلح) یعنی هر که بدون علم کاری کند خسروش از نفعش بیشتر است، پس (فاطلبو العلم طلبًا لا تضرروا بالعبادة واطلبو العبادة طلبًا لا تضرر بالعلم، فإن القوم طلبو العبادة وتركوا العلم حتى خرجوا بأسيافهم على أمة محمد صلی الله علیه وسلم). بناء علم را بگونه یی حاصل کن که به عبادت ضرر نرساند؛ زیرا بعضی به دنبال عبادت بودند، علم را ترک کردند و بعضی به دنبال علم بودند عبادت را ترک کردند که در نتیجه شمشیرهای خود را علیه امت محمد صلی الله علیه وسلم از نیام کشیدند.

(ولو طلبو العلم لم یدلهم على ما فعلوا) اگر علم را طلب می‌کردند، علم آنان را به آنچه انجام دادند، هدایت نمی‌کرد. مفتاح دار السعادة، صفحه ۸۳.

کسانی که عثمان رضی الله عنہ را به شهادت رسانیدند، نیز کم علم بودند، زیرا هیچ کس از صحابه کرام در میان شان نبود، کسانی که علی رضی الله عنہ را شهید کردند نیز جاهل بودند و در میان آنان علمای بر جسته وجود نداشتند.

به همین دلیل امام ابن تیمیه رحمه الله در کتاب الرد على البكري جلد ۲ صفحه ۴۹۰ می‌فرماید:

(إِنَّ أَهْلَ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ فِيهِمُ الْعِلْمُ وَالْعَدْلُ وَالرَّحْمَةُ) در اهل سنت و جماعت علم، عدل و رحمت وجود دارد. مراج اهل سنت و جماعت بر علم، عدل و مهربانی نسبت به امت استوار است اما در مقابل، در خوارج علم، عدل و رحمتی نسبت به امت وجود ندارد.

بنابراین، خلاصه کلام این است که جلد بازی و شتاب در تکفیر، همان گونه که در ادوار گذشته به امت ضرر رسانیده، اکنون نیز در جهاد معاصر به امت مسلم و مجاهدین ضررهای بزرگی وارد کرده است، که این موضوع واضح و روشن است.

مراج سلف صالحین (صحابه، تابعین و تبع تابعین یعنی اهل القرون الثلاثة) چنین بود که در تکفیر نهایت احتیاط را رعایت می‌کردند، زیرا تکفیر نتایج بسیار خطرونا کی به دنبال دارد. فرق ضاله کروهای گمراه مانند خوارج، معزله، جهومیه، شیعه و دیگر

گروههای گمراه منتب به اسلام که از اهل سنت خارج‌اند، در زمان سلف نیز وجود داشتند اما سلف آنان را در زمرة فرق ضاله گروههای گمراه محسوب می‌کردند و به آنان فرق مرتدی یا فرق کافره نمی‌گفتند، اگرچه بعضی از عقاید آنان کفری بود و بر کفر آن عقاید اجماع سلف وجود داشت با این وجود، سلف هیچ‌گاه به صورت مطلق تکفیر نمی‌کردند.

برای مثال، معتزله و جهمیه دو گروه گمراه و خطرناک بودند که بسیاری از عقاید آنان کفری بود، مانند انکار عذاب قبر، انکار وزن اعمال، انکار پل صراط، انکار موجود بودن جنت و دوزخ در حال حاضر، انکار رؤیت الله در آخرت، و نیز اینکه قرآن کریم را کلام الله نمی‌دانستند و آن را مخلوق می‌پندشتند.

در حالی که در این موارد اجماع سلف بر کفر چنین عقایدی بود، باز هم سلف این گروهها را گمراه می‌دانستند اما آنان را کافریا مرتد نمی‌خوانند.

بلکه مامون، واثق و معتصم هرسه خلیفه‌های مسلمانان بودند و معتزله نیز بودند و بزرگان اهل سنت والجماعت را به علت اینکه چرا به عقیده خلق القرآن نیستند بندی می‌کردند و می‌کشند و علمای اهل سنت والجماعت را از منصب‌های حکومتی عزل می‌کردند و تازمانی که اقرار به خلق القرآن نمی‌کردند بندی می‌بودند و آزاد نمی‌شدند چنانکه شیخ‌الاسلام ابن‌تیمیه رحمه الله در جموع الفتاوی خود چنین ذکر نموده است: (كَمَا قَالَ السَّلَفُ مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ وَمَنْ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَا يُرَى فِي الْآخِرَةِ فَهُوَ كَافِرٌ وَلَا يَكُفُرُ الشَّخْصُ الْمُعَيْنُ حَتَّى تَقُومَ عَلَيْهِ الْحُجَّةُ). یعنی: چنانکه سلف صالح رحمهم الله فرموده اند که هر کس قرآن کریم را مخلوق بگوید و به این عقیده باشد که در آخرت نمی‌توان الله تبارک و تعالی را دید؛ آن شخص کافر است اما شخص تازمانی به خاطر آن کافر محسوب نمی‌شود تاکه حجت بر آن تمام نشده باشد (تا اینکه شباهت‌های از الله نشده باشد، آنان بر اساس شکوه و شباهت خود از قرآن و سنت استدلال باطل مینمایند، لذا با این تاویل باطل شان کافر محسوب نمی‌شوند و مانمی‌توانیم که معتزله را من حیث الجماعت یا من حیث الفرقه کافر بگوییم زیرا این حکم برای فرد فرد شامل می‌شود و این چنین تکفیر نمودن؛ از منهج اهل السنّت والجماعت نیست، بلی؛ این‌چنین گفته می‌توانیم که عقیده بر خلق القرآن و انکار از رویت الله متعال در آخرت؛ کفر است).

همچنان حافظ ابن‌تیمیه رحمه الله می‌فرماید: (وَعَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ - وَهُوَ مَشْهُورٌ عَنْهُ - أَنَّهُمْ سَأَلُواهُ عَنِ الْقُرْآنِ أَخَالِقُهُ هُوَ أَمْ مَخْلُوقٌ؟ فَقَالَ: لَيْسَ بِخَالِقٍ وَلَا مَخْلُوقٌ وَلِكَنَّهُ كَلَامُ اللَّهِ). وَهَكَذَا رُوِيَ عَنْ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ وَأَيُوبَ السَّخْتَانِيِّ وَسُلَيْمَانَ التَّیمِيِّ

وَخَلْقٌ مِنْ التَّابِعِينَ. وَعَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَاللَّيْثِ بْنِ سَعْدٍ وَسُفْيَانَ الثُّورِيِّ وَابْنِ أَبِي لَيْلَى وَأَبِي حَنِيفَةَ وَالشَّافِعِيِّ وَأَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ وَإِسْحَاقَ بْنِ رَاهْوَيْهِ وَأَمْشَالِ هَوْلَاءِ مِنْ الْأَئْمَةِ وَكَلَامُ هَوْلَاءِ الْأَئْمَةِ وَاتَّبَاعِهِمْ فِي ذَلِكَ كَثِيرٌ مَشْهُورٌ بِلْ اشْتَهَرَ عَنْ أَئْمَةِ السَّلْفِ تَكْفِيرُ مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ كَمَا ذَكَرُوا ذَلِكَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ وَغَيْرِهِ وَهَذَا الْمَأْثُورُ عَنْ أَحْمَدَ وَهُوَ الْمَأْثُورُ عَنْ عَامَةِ أَئْمَةِ السُّنَّةِ وَالْحَدِيثِ أَنَّهُمْ كَانُوا يَقُولُونَ؛ مَنْ قَالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ وَمَنْ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَا يُرَى فِي الْآخِرَةِ فَهُوَ كَافِرٌ وَنَحْوُ ذَلِكَ).

ترجمه: از امام جعفر بن محمد صادق رضی الله عنه روایت مشهور است که مردم ازوی پرسیدند که قرآن کریم خالق است و یا مخلوق؟ وی در جواب فرمود: که قرآن کریم نه خالق است و نه هم مخلوق بل که کلام الله متعال است و همانند سخن امام جعفر صادق از حسن بصری، ایوب السختیانی، سلیمان التیمی رحمهم الله نیز روایت شده و نیز اینچنین روایات از امام مالک، لیث بن سعد، سفیان ثوری، ابن ابی یلی، امام ابوحنیفه، امام شافعی، امام احمد بن حنبل، اسحاق ابن راهویه رحمهم الله نقل شده است لذا این امامان و اتباع شان در موضوع مذکور موقف مشهور دارند و حتی نظر آنان در مورد شخصی که عقیده به مخلوق بودن قرآن داشته باشد نیز همین است که وی کافر محسوب میشود.

این سخن از امام احمد بن حنبل رحمه الله و از امامان دیگر اهل سنت نیز نقل شده است که میفرمایند: کسی بگوید که قرآن مخلوق است و یا از رویت الله متعال انکار کند کافراست.

درجای دیگر میفرماید: (وَأَمَّا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ فَكَلَامُهُ فِي مِثْلِ هَذَا مَشْهُورٌ مُتَوَاتِرٌ وَهُوَ الَّذِي اشْتَهَرَ بِمَحْنَةِ هَوْلَاءِ الْجَهْمِيَّةِ فَإِنَّهُمْ أَظْهَرُوا الْقَوْلَ بِإِنْكَارِ صِفَاتِ اللَّهِ تَعَالَى وَحَقَائِقِ أَسْمَائِهِ وَأَنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ حَتَّى صَارَ حَقِيقَةً قَوْلِهِمْ تَعْطِيلُ الْخَالِقِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى وَدَعْوَاهُ النَّاسِ إِلَى ذَلِكَ وَعَاقَبُوا مَنْ لَمْ يُجْبِهِمْ إِمَّا بِالْقُتْلِ وَإِمَّا بِقِطْعِ الرِّزْقِ وَإِمَّا بِالْعَزْلِ عَنِ الْوِلَايَةِ وَإِمَّا بِالْحَبْسِ أَوْ بِالْفَرْبِ وَكَفَرُوا مَنْ حَالَهُمْ فَتَبَّتِ اللَّهُ تَعَالَى الْإِيمَانُ أَحْمَدَ حَتَّى أَحْمَدَ اللَّهَ بِهِ بَاطِلَهُمْ وَنَصَرَ أَهْلَ الْإِيمَانَ وَالسُّنَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَذَلَّهُمْ بَعْدَ العِزِّ وَأَخْمَلَهُمْ بَعْدَ الشُّهْرَةِ وَاشْتَهَرَ عِنْدَ خَوَاصِ الْأُمَّةِ وَعَوَامِهَا أَنَّ الْقُرْآنَ كَلَامُ اللَّهِ غَيْرُ مَخْلُوقٍ وَإِطْلَاقُ الْقَوْلِ أَنَّ مَنْ قَالَ إِنَّهُ مَخْلُوقٌ فَقَدْ كَفَرَ وَبِذَلِكَ أَفْتَى الْأَئْمَةُ وَالسَّلْفُ فِي مَثَلِهِ وَالَّذِي يَقُولُ الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ هُوَ فِي الْمَعْنَى مُوَافِقٌ لَهُ فَلِذَلِكَ كَفَرَهُ السَّلْفُ. قَالَ الْبُخَارِيُّ فِي كِتَابِ "خَلْقِ الْأَفْعَالِ" قَالَ سُفْيَانُ الثُّورِيُّ: مَنْ قَالَ الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ).

ترجمه: (در این باره موقف امام احمد بن حنبل رحمه الله بسیار مشهور و به حد تواتر رسیده است، امام احمد رحمه الله به دلیل مخالفت با جهمیه در آزمون بزرگی روبه رو شد، جهمیه به صراحت صفات الهی و حقیقت اسماء الله را انکار می کردند و بهوضوح می گفتند که قرآن کریم مخلوق است، این دیدگاه به تعطیل حقیقت الله سبحانه و تعالی منجر شده بود و مردم را به پذیرش این عقیده دعوت می کردند، هر کسی که دعوت آنان را نمی پذیرفت با مجازات هایی روبه رو می شد؛ یا اور ابه قتل می رسانیدند، یا از بیت المال حقوق (معاش) دولتی اش را قطع می کردند، یا از منصب برکنارش می ساختند، یا زندانی و شکنجه اش می کردند، همچنین هر کسی که با عقیده آنان مخالفت می کرد او را تکفیر می کردند.

اما الله سبحانه و تعالی به امام احمد بن حنبل رحمه الله در برابر آنان استقامت عطا کرد و او با قدرت در برابر آنان ایستادگی نمود تا جایی که الله سبحانه و تعالی به وسیله او آتش باطل را خاموش کرد و اهل سنت را بر آنان غالب گردانید پس از آن الله تعالی جهمیه و معتزله را خوار و ذلیل ساخت و شهرت آنان را از بین برد و در میان مردم اعم از عوام و خواص این عقیده مشهور شد که قرآن کریم کلام الله جل جلاله است و مخلوق نیست، همچنین این باور کاملاً پذیرفته شد که هر کس بگوید قرآن کریم مخلوق است یقیناً کافراست، ائمه اهل سنت و سلف نیز به این فتوادند که هر کس قرآن را مخلوق بداند کافراست.

امام بخاری رحمه الله نیز در کتاب خود (خلق الأفعال) فتاوی سفیان ثوری رحمه الله را نقل کرده است که می گوید: هر کس قرآن کریم را مخلوق بداند کافراست.

درجای دیگر می فرماید: (وَتَكْفِيرُ الْجَهَمِيَّةِ مَشْهُورٌ عَنِ السَّلَفِ وَالْأَئمَّةِ، لَكِنْ مَا كَانَ يَكْفُرُ أَعْيَانُهُمْ فَإِنَّ الَّذِي يَدْعُو إِلَى القُولِ أَعْظَمُ مِنَ الَّذِي يَقُولُ بِهِ وَالَّذِي يُعَاقِبُ مُخَالِفَهُ أَعْظَمُ مِنَ الَّذِي يَدْعُو فَقَطُّ وَالَّذِي يُكَفِّرُ مُخَالِفَهُ أَعْظَمُ مِنَ الَّذِي يُعَاقِبُهُ وَمَعَ هَذَا فَالَّذِينَ كَانُوا مِنْ وُلَادِ الْأَمْوَارِ يَقُولُونَ بِقَوْلِ الْجَهَمِيَّةِ، إِنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يُرَى فِي الْآخِرَةِ وَغَيْرُ ذَلِكَ. وَيَدْعُونَ النَّاسَ إِلَى ذَلِكَ وَيَمْتَحِنُوهُمْ وَيُعَاقِبُونَهُمْ إِذَا لَمْ يُجِيبُوهُمْ وَيُكَفِّرُونَ مَنْ لَمْ يُجِبُهُمْ. حَتَّى أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا أَمْسَكُوا الْأَسِيرَ لَمْ يُطْلِقُوهُ حَتَّى يُقْرَ بِقَوْلِ الْجَهَمِيَّةِ، إِنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ وَغَيْرُ ذَلِكَ).

وَلَا يُؤْلِونَ مُتَوَلِّاً وَلَا يُعْطِيُونَ رِزْقًا مِنْ بَيْتِ الْمَالِ إِلَّا لِمَنْ يَقُولُ ذَلِكَ وَمَعَ هَذَا فَالإِمامُ أَحْمَدَ رَحْمَهُ اللَّهُ تَعَالَى تَرَحَّمَ عَلَيْهِمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ وَكَذَلِكَ الشَّافِعِيُّ لَمَّا قَالَ لِحَفْصِ الْفَرْدِ حِينَ

قالَ: الْقُرْآنُ مَخْلُوقٌ: كَفَرْتُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ. بَيْنَ لَهُ أَنَّ هَذَا الْقَوْلُ كُفُرٌ وَلَمْ يَحْكُمْ بِرِدَةٍ حَقْصٍ بِمُجَرَّدِ ذَلِكَ؛ لِأَنَّهُ لَمْ يَتَبَيَّنْ لَهُ الْحُجَّةُ الَّتِي يَكْفُرُ بِهَا وَلَوْ اعْتَقَدَ أَنَّهُ مُرْتَدٌ لَسَعَى فِي قَتْلِهِ وَقَدْ صَرَّحَ فِي كُتُبِهِ بِقَبْوِلِ شَهَادَةِ أَهْلِ الْأَهْوَاءِ وَالصَّلَاةِ خَلْفَهُمْ).

ترجمه: (در میان ائمه اهل سنت و سلف، تکفیر جهمیه به صورت عمومی مشهور بوده است اما تکفیر مشخص و معین افراد از سوی آنان صورت نمی‌گرفت، زیرا کسی که به عقیده جهمیه دعوت می‌کرد، جهمی بزرگتری نسبت به کسی بود که تنها این عقیده را داشت، همچنین کسی که مخالفان عقیده جهمیه را مجازات می‌کرد جهمی بزرگتری نسبت به کسی بود که تنها به این عقیده دعوت می‌کرد، در آن زمان برخی از حکمرانان مسلمان نیز به عقیده جهمیه باور داشتند و می‌گفتند که قرآن کریم مخلوق است و دیدار الله در آخرت ممکن نیست، آنها همچنین عقاید دیگری از معتزله و جهمیه را داشتند و مردم را به پذیرش این عقاید باطل دعوت می‌کردند کسانی که این عقاید را نمی‌پذیرفتند، مجازات می‌شدند و حتی تکفیر می‌شدند، اگر شخصی از اهل سنت زندانی می‌شد تا زمانی که به عقاید جهمیه و معتزله اقرار نمی‌کرد آزاد نمی‌شد و همچنین به کسی که این عقاید را نپذیرفته بود هیچ منصب یا حقوقی از بیتالمال داده نمی‌شد.

با این حال، امام احمد بن حنبل رحمه الله برای این حکمرانان و افراد دعا می‌کرد که الله تعالیٰ به آنان رحم کند و آنان را ببخشد، این دعاها نشان دهنده رحمت و شفقت او بود.

همچنین زمانی که امام شافعی رحمه الله با حفص الفرد مواجه شد و او گفت که قرآن مخلوق است امام شافعی به او پاسخ داد که این سخن کفر است و توضیح داد که این عقیده کفر محسوب می‌شود، با این حال امام شافعی رحمه الله حکم ارتداد او را صادر نکرد، زیرا دلیل واضحی که او را کافر کند برای حفص الفرد روشن نشده بود اگر امام شافعی معتقد می‌بود که حفص الفرد مرتد شده است برای کشتن او تلاش می‌کرد.

در کتابهای امام شافعی رحمه الله آمده است که شهادت اهل بدعت پذیرفته می‌شود و نماز خواندن پشت سر آنان نیز جایز است بنابراین امام شافعی رحمه الله؛ خوارج، معتزله، جهمیه و دیگر فرق اهل بدعت را کافرو مرتد نمی‌دانست بلکه شهادت آنان را قبول می‌کرد و نماز پشت سرشان را جایز می‌دانست و در مقابل؛ اهل بدعت نماز خواندن پشت سرا هل سنت را جایز نمی‌دانستند).

شيخ الاسلام علامه حافظ ابن تیمیه رحمه الله در یک مجلس بحث با یکی از علمای

شافعی زمان خود فرمود: عِنْدِي عِقِيدَةُ لِلشَّيْخِ أَبِي الْبَيَانِ، فِيهَا أَنَّ مَنْ قَالَ: إِنَّ حَرْفًا مِنَ الْقُرْآنِ مَخْلُوقٌ فَقَدْ كَفَرَ وَقَدْ كَتَبْتُ عَلَيْهَا بِخَطٍّ أَنَّ هَذَا مَذْهَبُ الشَّافِعِيِّ وَأَئِمَّةُ أَصْحَابِهِ».

ترجمه: نزد من از شیخ ابوالبیان وجیزه یی موجود است که در آن آمده است که هر کسی بگوید یک حرف از قرآن مخلوق است، کافرشده است و توببا خط خود در آن نوشته یی که این مذهب امام شافعی رحمه الله واصحابش است.

هدف از این همه عبارتها این است که سلف به این که عقیده به خلق قرآن کفر است اتفاق نظر داشتند اما در عین حال، آنان معتزله و جهمیه را کافرنمی دانستند بلکه آنان را جزو فرقه های ضاله و مبتده به شمار می آوردن. در حالی که مأمون الرشید، معتقد بالله و واثق بالله که از بزرگترین معتزله بودند، به دلیل نپذیرفتن عقیده اعتزال از طرف سلف و همچنین به دلیل ترویج این عقاید و کشدار، زندانی کردن و دور کردن علمای اهل سنت از مناصب و جایگاه هایشان؛ آنان را کافرنمی دانستند و به تکفیر شان نمی پرداختند، همچنین امام احمد بن حنبل رحمة الله و امام شافعی رحمة الله به شدت از تکفیر افراد پرهیز می کردند و با وجود اقدامات سختگیرانه ای که در برابر مخالفان انجام می شد، تکفیر افراد به آسانی انجام نمی گرفت.

همچنین ابو حامد بن مرزوق رحمة الله می فرماید : (لَمْ يَكُفِرْ الْفَقَهَاءُ وَلَا الْمُحَدِّثُونَ الْمُعْتَزِلَةُ، مَعَ ضَلَالِهِمْ وَانحرافِهِمْ عَنْ نَهْجِ السُّوَادِ الْأَعْظَمِ، وَمَعَ ضَلَالِهِمْ لَمْ يَكُفِرْهُمْ التَّابِعُونَ وَلَا أَتَبْاعُهُمْ وَمَعَ تَعْذِيبِهِمْ لِلْعُلَمَاءِ لَمْ يَكُفِرْهُمْ أَيْضًا الْفَقَهَاءُ وَلَا الْمُحَدِّثُونَ، وَأَقْصَى مَا قَالَهُ فِيهِمْ أَهْلُ السَّنَةِ جَمِيعًا، أَنَّهُمْ مُبْتَدِعُونَ). یعنی: فقهاء و محدثین معتزله را کافرنمی دانستند، با این که از راه راست منحرف بودند، حتی با وجود این که آنها علمای اهل سنت را آزار می دادند، فقهاء و محدثین نیز آنها را کافرنمی دانستند بلکه حد اکثر چیزی که درباره شان می گفتند این بود که آنها مبتدع هستند.

(وَقَدْ كَانَ لَهُمْ مَعَ انحرافِهِمْ عَنْ نَهْجِ السُّوَادِ الْأَعْظَمِ مَوْاقِفٌ مشْكُورَةٌ فِي الرَّدِّ عَلَى الْمَلاَحةِ وَالْزَنَادِقَ الَّذِينَ كَثُرُوا، فَطَعَنُوا فِي صَدْرِ الْخَلَافَةِ الْعَبَاسِيَّةِ فِي الشَّرِيعَةِ الإِسْلَامِيَّةِ بِشَتِّي الْوَسَائِلِ، بِالْمَنَاظِرَاتِ وَالْتَّأْلِيفِ).

خلاصه: با اینکه در میان آنان انحرافی از منهج اهل سنت وجود داشت، برخی از کارهای نیک و نیز از آنها سرزد، مانند اینکه آنها به رد کردن زندیقان و ملحدانی پرداختند که در دوران نخست خلافت عباسی، به طرق مختلف مانند مناظرات و تألیفات، به شریعت اسلامی حمله می کردند.

ملا على قاري رحمة الله از ابن حجر رحمة الله نقل می کند که فرمود: (**الصواب عند الأكثرين من علماء السلف والخلف أن لا نكفر أهل البدع والأهواء إلا إذا أتوا بکفر صريح لا استلزمي**، لأن الأصح أن لازم المذهب ليس بمذهب، ومن ثم لا يزال المسلمون يعاملونهم معاملة المسلمين في نكاحهم وإنكاحهم والصلوة على موتاهم، ودفنهم في مقابرهم، لأنهم وإن كانوا مخطئين غير معذورين حقت عليهم كلمة الفسق والضلال إلا أنهم لم يقصدوا بما قالوه اختيار الكفر). يعني صحيح تردد نزد بيشر علماء السلف والخلف این است که ما اهل بدعت و هو ارا تکفیر نمی کنیم و نه هم حتی تکفیر الزامی، مگر این که کفر صريح و آشکار بیاورند، زیرا آنچه صحیح است این است که لازم مذهب، خود مذهب نیست، بنابراین مسلمانان همیشه با اهل بدعت همانند مسلمانان رفتار کرده‌اند، در نکاحها، در نماز بر مردگانشان، و در دفن آن‌ها در قبرستان هایشان زیرا آن‌ها هرچند خطأ کرده و معذور نیستند؛ به فسق و گمراهی مبتلا شده اند اما قصد کفر نداشتند.

شهاب خفاجی رحمة الله نیزمی فرماید: (**ذهب الأشعري إلى عدم تکفیر أهل الهوى والمذاهب المردودة، وعلى ذلك أكثر العلماء من الحنفية والشافعية**). ابوالحسن اشعری رحمة الله به عدم تکفیر اهل هوا و مذاهب مردوده قائل است و این رای بيشر علماء حنفیه و شافعیه میباشد.

همچنین لازم به ذکر است که هر نوع بدعت فرد را از سنت و اهل السنت و الجماعت خارج نمی کند، بدعت‌ها درجات و انواع مختلفی دارند امام شاطبی رحمة الله در کتاب "الاعتصام" بحث مفصلی درباره آن‌ها کرده است بدعت‌گذاران قدیمی مانند معزله، جهمیه، قدریه، خوارج و اهل تشیع، همه مبتدعین در اصول و کلیات عقیدتی بودند، یعنی در بدعت‌های کلی غرق بودند و به همین دلیل از اهل سنت خارج هستند، اما اگر کسی در بدعت‌های جزئی و فرعی گرفتار باشد، از اهل سنت خارج نمی‌شود. بعضی بدعت‌ها حتی در میان اهل سنت اختلافی هستند و گاهی این بدعت‌ها اتفاقی محسوب نمی‌شوند، برخی برآن‌ها استحباب قائل هستند و برخی دیگران‌ها را بدعت می‌دانند، مانند آنچه در صفحه بیست و یکم کتاب "**معالم في الوسطية والاعتدال**"

در مورد مراتب بدعت‌ها نوشته شده است: (**تفاوت مراتباً لبدع، فمنها ما يخرج منا لسنة، ومنها ما دون ذلك، كما في كلاماً لشاطبى في "الاعتصام" وتقسيمها لبدعة إلى كلية وجزئية، وأن الجزئية لا تُخرج من السنة إلا إذا كثرت حتى تقوم مقام البدعة الكلية، القائمة على أصل مخالف للكتاب والسنة**).

فرق مراتب بدعتات:

مراتب بدعتها متفاوت است، برخی از آن‌ها فرد را از سنت خارج می‌کند و برخی دیگر چنین نیست، همانطور که در سخنان شاطبی در "الاعتصام" آمده است. بدعتها به کلی و جزئی تقسیم می‌شوند، و بدعت جزئی تنها زمانی فرد را از سنت خارج می‌کند که به اندازه‌ای زیاد شود که به جای بدعت کلی که بر اصل مخالف کتاب و سنت است، قرار گیرد.

شیخ الاسلام علامه ابن تیمیه رحمه الله می‌فرماید که اکثر اهل السنّت والجماعت در برخی بدعتات گرفتار می‌شوند، ولی این باعث نمی‌شود که آنها از اهل السنّت والجماعت خارج شوند.

علامه شاطبی رحمه الله در کتاب خود (الاعتصام) می‌فرماید:

ثُمَّ إِنَّ الْبِدَعَ عَلَى ضَرْبَيْنِ: كُلِّيَّةٌ وَجُزْئِيَّةٌ، فَأَمَّا الْكُلِّيَّةُ: فَهِيَ السَّارِيَّةُ فِيمَا لَا يَتَحَصَّرُ مِنْ فُرُوعِ الشَّرِيعَةِ، وَمَثَلُهَا بِدَعُ الْفِرَقِ الْثَّلَاثِ وَالسَّبْعِينِ فَإِنَّهَا مُخْتَصَّةٌ بِالْكُلِّيَّاتِ مِنْهَا دُونَ الْجُزْئِيَّاتِ.

وَأَمَّا الْجُزْئِيَّةُ: فَهِيَ الْوَاقِعَةُ فِي الْفُرُوعِ الْجُزْئِيَّةِ، وَلَا يَتَحَقَّقُ دُخُولُ هَذَا الضَّرَبِ مِنَ الْبِدَعِ تَحْتَ الْوَعِيدِ بِالنَّارِ، وَإِنْ دَخَلَتْ تَحْتَ الْوَصْفِ بِالضَّلَالِ، فَعَلَى هَذَا إِذَا اجْتَمَعَ فِي الْبِدْعَةِ وَصَفَانِ، كَوْنُهَا جُزْئِيَّةٌ وَكَوْنُهَا بِالتَّأْوِيلِ، صَحَّ أَنْ تَكُونَ صَغِيرَةً وَاللهُ أَعْلَمُ.

ترجمه: بدعت بردو قسم است بدعتات کلی و بدعتات جزئی و بدعتات کلی در جزئیات و فروعات بیشمار شریعت سرایت می‌کند (یعنی به سبب این بدعتات اکثر شکل‌های احکام جزئی و فرعی متغیر می‌شود مانند بدعتات معتزله، جهمیه، شیعه و خوارج) که مثال آن همانند بدعتات فرقه‌ها و گروه‌های هفتادو سه گانه است، که این فرق مختص بدعتات کلی است نه جزئی، اما بدعتات جزئی در فروعات جزئی واقع می‌شود و در حدود همان مساله جزئی محدود می‌باشد و بس، و این بدعتات از جمع بدعت‌هایی نیستند که به آتش جهنم و عید داده شده باشد گرچه گمراهی و ضلالت محسوب می‌شود، قسم دیگر بدعت این است که با تاویل باشد که این چنین بدعت، بدعت کوچک شمار می‌شود.

در اینجا، علامه شاطبی رحمه الله در مورد حکم بدعتها بحث مفصلی ارائه می‌دهد. موضوع بدعتها امروز در برخی جهات به افراط کشیده شده و فتوهاتی زیادی در مورد اخراج اهل السنّت به دلیل بدعتات جزئی و اشتباہی صادر می‌شود. برای مثال؛ در بعضی موارد به انجام نماز جماعت با اختلافات جزئی حکم مکروه تحریمی یا ناجائز داده

می شود که چنین برخوردهای افراطی به جنبش‌های اسلامی و جهادی آسیب می‌زند، این نوع رفتارها باعث می‌شود که زندگی در این تحریکات جهادی برای افراد سخت شود، زیرا این جنبش‌ها نماینده تمام امت اسلامی هستند و تلاش می‌کنند تا تمام اقسام امت را برای مبارزه علیه نظام‌های کافر و برای آزادی جهان اسلام با خود همراه کنند، چنین عناصر افراطی گاهی باعث ایجاد اختلافات بزرگ می‌شوند، در حالی که اسلاف در اقدامات جهادی خود حتی با گروه‌های مبتعد مانند معتزله و دیگر فرق ضاله همکاری می‌کردند.

یکی از اصول مهم اهل‌السنّت والجماعت این است که در مسئله تکفیر باید احتیاط بسیار به خرج داده شود و تمامی فقهاء اهل‌السنّت و امامان در این موضوع متفق هستند:

۱- امام ابوالحسن الاشعري رحمه الله: امام ذهبی رحمه الله می‌فرماید که یک سخن از امام ابوالحسن الاشعري رحمه الله بسیار برايم خوشایند بود و آن این است که زمانی که وفات می‌کرد، به زاهر بن احمد السرخسی رحمه الله گفت: **(اشهد على انى لا اكفر احدا من اهل القبلة لان الكل يشيرون الى معبد واحد).**

به این سخن گواه باش که من هیچ کس از اهل قبله را کافرنمی‌دانم، زیرا همه آنها به یک معبد اشاره دارند.

۲- امام ذهبی رحمه الله می‌فرماید: **(قلت وبنحو هذا ادين، وكذا كان شيخنا ابن تيمية في اواخر ايامه يقول انا لا اكفر احد من الامة).** سیر اعلام النبلاء للذهبی، جلد: ۱۵، صفحه: ۸۸

دین و طریقه من هم همین است که هیچ کسی را کافرنمی‌شمارم که اهل قبله باشد، چنانکه شیخ ما ابن تیمیه رحمه الله هم در روزهای اخیر خود می‌گفت: هیچ یک از امت را من تکفیر نمی‌کنم.

۳- امام غزالی رحمه الله می‌فرماید: **(انه لا يسارع الى التكبير الا الجهلة وينبغى الاحتراز من التكبير ما وجد الانسان الى ذلك سبيلا فان استباحة الدماء والاموال من المصلين الى القبلة المتصرحين بقول لا اله الا الله محمد رسول الله خطأ والخطأ فى ترك الف كافر اهون من الخطأ فى سفك محجمة من دم مسلم).** (الاقتصاد في الاعتقاد للغزالی، صفحه: ۱۴۳).

در تکفیر جاهلان شتاب نشود و تا جایی که راه بیرون رفت بوده باشد از تکفیر جلوگیری شود زیرا این امر باعث ریختن خون‌ها و مباح کردن اموال نمازگزاران و اهل قبله یی که کلمه لا اله الا الله را می‌خوانند اما خطأ نموده اند؛ می‌شود، در حالی که رهانمودن هزار کافر به خطایی بسیار آسان است از این که یک مسلمانی خونش به

خطا ریخته شود.

۴- علامه ابن نجیم رحمة الله می فرماید: (وینبغي للعالم ان لا يبادر بتکفیر اهل الاسلام).
البحر الرائق: ۱۳۴/۵

برای عالم سزاوار است که در مساله تکفیر شتاب نکند، و اگر در مساله یی وجوهات تکفیر زیاد باشد اما یک وجه مانع تکفیر باشد باید مفتی به آن وجه و دلیلی که مانع تکفیر میباشد میلان نماید زیرا باید گمان نیک بر مسلمان نمود.

در حال حاضر برخی از افراد که مزاج تکفیری و خارجی دارند به راحتی افراد را کافر می خوانند و سعی می کنند راه هایی برای تکفیر مخالفان خود پیدا کنند، حتی اگر دلایل آنها ضعیف باشد حال آنکه موضوع تکفیر بسیار خطربناک است و سلف صالحین در این زمینه بسیار محاط بودند و حتی در صورت ضعیف بودن دلیل عدم تکفیر، ترجیح می دادند که تکفیر نکنند.

تکفیری ها آسیب های جبران ناپذیری به جهاد معاصر وارد کرده اند، به نام جهاد و مجاهدین خون های پاک مسلمانان، علماء و مجاهدین ریخته شد، صفوف مجاهدین دچارت فرقه و پراکندگی شد و اقدامات غیر شرعی یا مشکوک باعث ضربه های جبران ناپذیری به دعوت جهادی و حرکت های جهادی زد، این اقدامات باعث ایجاد بدینی در میان مسلمانان و جوامع اسلامی نسبت به جهاد و مجاهدین شد و برای مخالفان جهادی و طواغیت فرصت هایی برای پروپاگندای ضد جهاد ایجاد کرد، این مسائل به دلیل حضور عناصر تکفیری و افکار باطل آنان بود که مجاهدین را از تنظیم سیاست های جهادی شرعی بازداشتند، در نتیجه برخی محاذها که در ابتدا جنگ را برده بودند، به شکست تبدیل شد و برخی محاذها با ضعف شدید رو به رو شدند، و قربانی عظیم و تاریخی از نظر دنیوی ضایع گردید، و تعداد زیادی از جوانان امت که به میدان ابتلاء و فدا کاری آمده بودند توسط عناصر خارجی و تکفیری به اسارت گرفته شدند و در جهاد جهانی (عالی)، جبهه بزرگی از خوارج شکل گرفت که علیه تمام محاذ های جهادی: هم علیه مجاهدین و هم علیه علمای کرام و مسلمانان عادی سنگر گرفتند، آنها بدون هیچ تفاوتی علیه این گروه ها عملیات خود را در قالب جهاد ادامه دادند که هنوز این روند باطل و وحشیانه ادامه دارد و به دعوت جهادی و حرکت های جهادی در میان مسلمانان و اقوام آسیب های معنوی، مالی و جانی زیادی وارد می کند.

دلیل اصلی این موضوع این بود که پس از عملیات یازدهم سپتامبر، مقالات، نوشته ها و نشریات تکفیری ناقص از عناصر و علماء تکفیری در ارتباط با مفاهیم ولاء و براء،

مظاہرہ علی المسلمين، موالات و دیگر مسائل در ادبیات جهادی، مواد تبلیغاتی و نشرات منتشر شد که در نهایت باعث شکل‌گیری یک جبهه مستقل تکفیری شد، اکنون نیز علماء و مشایخ بزرگوار که در صفوف جهادی حضور دارند، باید با توجه به روش، مشرب و مزاج اهل سنت والجماعت، این موضوعات را به دقت بررسی کرده و مجاهدین و حرکت‌های جهادی را از این افکار و عناصر محافظت کنند، زیرا وعده نصرت خداوند متعال برای اهل سنت والجماعت است، هرگاه انحرافی از مسالک، مشرب و مزاج اهل سنت والجماعت رخداده باشد، زیان جبران ناپذیری ایجاد شده و حتی حرکت‌های قوی به دلیل این انحرافات پایان یافته‌اند.

علامه شامي رحمة الله فرمایی: "لَا يَنْبَغِي لِلْعَالَمِ أَنْ يَبْدُرْ بِتَكْفِيرِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ".

ترجمه: عالم نباید در تکفیر اهل اسلام عجله کند. (حاشیة ابن عابدین، جلد ۶، صفحه: ۲۳۰)

علامه ابن همام رحمة الله فرمایی: (يَقُولُ فِي كَلَامِ أَهْلِ الْمَذَهَبِ تَكْفِيرُ كَثِيرٍ وَلَكِنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَلَامِ الْفُقَهَاءِ الَّذِينَ هُمُ الْمُجْتَهَدُونَ بَلْ مِنْ عَيْرِهِمْ وَلَا عِبْرَةَ بِعِيْرِ الْفُقَهَاءِ).

ترجمه: در کلام اهل مذهب تکفیر زیاد است، اما این کلام فقهاء مجتهدین نیست و به سخنان غیر فقهاء توجهی صورت نمی‌گیرد.

ابن الجزي المالکی رحمة الله فرمایی: الفاظ کفر که در نصوص ذکر می‌گردد احکام مختلف دارد، می‌فرماید: (فَمِنْهَا مَا هُوَ كُفُّرٌ وَمِنْهَا مَا هُوَ دُونَ الْكُفْرِ وَمِنْهَا مَا يَحِبُّ فِيهِ الْقَتْلُ وَمِنْهَا مَا يَحِبُّ فِيهِ الْأَدْبُ وَمِنْهَا مَا لَا يَحِبُّ فِيهِ شَيْءٌ).

ترجمه: برخی از الفاظ کفر در نصوص کفر هستند، برخی کمتر از کفر، برخی نیازمند قتل و برخی نیازمند ادب اند و برخی هیچ حکم خاصی ندارند. سپس می‌فرماید که تفصیل بیشتر در این مورد قاضی عیاض رحمة الله در کتاب الشفاء نموده است (القواعد الفقهية لابن الجزي رحمة الله، صفحه ۲۴۰).

همچنان در دور سلف صالح گروه شیعه گان با افکار و عقاید باطل به وجود آمده بودند اما سلف ما علی الاطلاق آنان را تکفیر نکردند، ولی فتواهایی در مورد عقاید آنان بیان نموده اند.

همچنان جماعت خوارج که اولین فرقه گمراه در تاریخ اسلام بودند و خود را به اسلام منتب می‌کردند، در آن زمان تمامی صحابه کرام رضی الله عنهم (یعنی علی رضی الله عنه و یارانش و معاویه رضی الله عنه و یارانش) را تکفیر کردند، در حالی که در میان آنها برخی از صحابه کرام بودند که در عدد عشره مبشره قرار داشتند (یعنی پیامبر

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در زمان حیاتشان به آنها بشارت به بهشت داده بود، اما متسافانه خوارج این نفوس قدسیه را هم تکفیر کردند) با این حال، سلف صالح (صحابه کرام و سپس تابعین و تبع تابعین) این خوارج را تکفیر نکردند، بلکه آنها را گمراه دانستند، به همین دلیل علامه شاطبی رحمه الله در کتاب خود (الاعتصام) جلد دوم، صفحه ۲۱ می‌فرماید: **(وَقَدْ اخْتَلَفَ الْأُمَّةُ فِي تَكْفِيرِ هُؤُلَاءِ الْفَرَقِ أَصْحَابُ الْبَدْعِ الْعَظِيمِ، وَلَكُنَ الَّذِي يَقُوِيُ فِي النَّظَرِ وَيُحْسَبُ فِي الْأَثْرِ عَدَمُ الْقُطْعِ بِتَكْفِيرِهِمْ، وَالدَّلِيلُ عَلَيْهِ عَمَلُ السَّلْفِ الصَّالِحِ فِيهِمْ).**

ترجمه: اختلافی در امت اسلام در مورد تکفیر این فرق ضاله (گمراه) که اهل بدعتات کبیره هستند (مثل مرجنه، معتزله، روافض، جهمیه، قدریه و خوارج وغیره) وجود دارد، اما نظر قوی این است که سلف صالحین آنها را تکفیر نکرده‌اند.

علامه نووی رحمه الله در شرح خود بر صحیح مسلم نیز می‌فرماید: **(وَلَا يَكْفُرُ أَهْلُ الْهَوَاءَ وَالْبَدْعِ).**

ترجمه: اهل هوا و بدعت تکفیر نمی‌شوند، این اشاره به اهل بدعت دارد که طبق نظر سلف، خوارج، معتزله، قدریه، روافض و دیگر فرق مشابه که عقاید کفرآمیز دارند، ولی به دلیل تأویل‌ها، تکفیر نشده‌اند.

همچنین یکی از اصول اهل سنت و جماعت این است که وقتی در عمل مشکوک و احتمال عدم تکفیر وجود دارد، نباید به راحتی کسی را تکفیر کرد، اما فرق ضاله و گمراه کاهی اوقات به دلیل شک و شباهات، تأویلات و ظن‌ها انسان را کافر حساب می‌کنند.

در مورد قول امام بخاری رحمه الله، او می‌فرماید: **(بَابُ مِنْ صَلَىٰ قَدَّامَهِ تَنُورٍ وَنَارًا وَشَئْ مَا يَعْبُدُ فَارَادًا بِهَا اللَّهُ).**

ترجمه: اگر فردی نماز می‌خواند و در مقابل او آتش، بت، قبر یا چیزی از این قبیل باشد، نماز او صحیح است و تکفیر نمی‌شود، به شرطی که نیت او در نماز تناها عبادت الله جل جلاله باشد و نه عبادت این مخلوقات.

(الصَّلَاةُ جَائِزَةٌ إِلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ إِذَا لَمْ يَقْصُدِ الصَّلَاةُ إِلَيْهِ وَقَصْدُ بِهَا اللَّهُ تَعَالَىٰ، وَالسُّجُودُ لِوَجْهِهِ خَالِصًا، وَلَا يَضْرُهُ اسْتِقْبَالُ شَيْءٍ مِّنَ الْمَعْبُودَاتِ وَغَيْرِهَا كَمَا لَمْ يَضْرِ الرَّسُولُ مَا رَأَهُ فِي قَبْلَتِهِ مِنَ النَّارِ). (شرح صحیح البخاری لابن بطال المتوفی: ۴۴۹).

یعنی نماز به هر چیزی جایز است، زمانی که هدف نماز آن چیزی نباشد، بلکه هدف نماز تناها برای عبادت الله جل جلاله باشد، سجده خالصانه در جهت عبادت خداوند می‌باشد، اگر شخصی در حین نماز به معبد های باطل دیگری روکند، این به او ضرر

نمی‌رساند، همان‌طور که نماز رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم نیز هنگامی که در جهت قبله نماز می‌خواند و آتش در برابر او می‌بود ضرری برایش نمی‌رسانید.

در قول امام مالک رحمه الله در کتاب (فقه السنّة) جلد دوم صفحه ۲۴۳ آمده است:

(متى يكون المسلم مرتداً، إن المسلم لا يعتبر خارجاً عن الإسلام ولا يحكم عليه بالردة إلا إذا أشرح صدره بالكفر وأطمأن قلبه به ودخل فيه بالفعل لقول الله تعالى ولكن من شرح بالكفر صدراً ويقول الرسول ﷺ إنما الا عمَال بالنيَّات وإنما لكل امرئ مانوى، ولما كان ما في القلب غيباً من الغيوب التي لا يعلمها إلا الله كان لابد من صدور ما يدل على كفره دلالة قطعية لاتحتمل التاويل، حتى نسب إلى الإمام مالك أنه قال من صدر عنْه ما يحتمل الكفر من تسعه وتسعين وجهاً ويحتمل وجهاً ويحتمل الإيمان من وجه حمل أمره على الإيمان).

ترجمه: مسلمان چوقت مرتد می‌شود؟ مسلمان از اسلام خارج نمی‌شود و حکم ارتاداد بر او جاری نمی‌شود، مگر زمانی که سینه‌اش از کفر پر شود و قلبش به کفر اطمینان یابد و عملی به کفر انجام دهد. چرا که الله تعالیٰ می‌فرماید: «ولی کسانی که سینه‌هایشان به کفر بازمی‌شود» و رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم می‌فرماید: «اعمال به نیتها بستگی دارد و برای هر فرد آنچه که نیت کرده است، خواهد بود».

چون افکار درونی از امور غیبی هستند که فقط الله تعالیٰ از آن آگاه است، بنابراین لازم است که از شخص عملی صادر شود که به طور قطعی دلالت بر کفر داشته باشد و احتمال تأویل در آن وجود نداشته باشد چنان‌که امام مالک رحمه الله گفته است که اگر چیزی از کسی صادر شود که احتمال کفر در آن وجود دارد از صد طریق و احتمال ایمان از یک طریق، باید آن را به ایمان حمل کرد.

تفکر خارجی و افراطی؛ ویرانی برای امت

تفکر خارجی و افراطی انحراف از روش حقیقی اسلام است که منجر به تکفیر بی‌جای مسلمانان، ریختن خون آنان و همچنین تفرقه و تضعیف وحدت امت می‌شود و این فتنه در زمان رسول الله آغاز شد و پس از آن جنگی علیه امت آغاز گردید که تا امروز در دوره‌های مختلف تاریخ سربلند کرده است.

خوارج (داعش) در طول تاریخ

نویسنده: بهاند ایمن

الحمد لله الذي أمرنا بالسمع والطاعة، وهدانا الى طريقة اهل السنة والجماعة، وصاننا من طرق البدعة والضلال، والصلوة والسلام على من اوضح لنا سيمات الفرقه الضالة، وعلى الله واصحابه الذين قاتلوا اهل البدع بالسيف والرماحة.

اما بعد! قال الله تعالى: (قُلْ هَلْ نُبَيِّنُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا، الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَخْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا، أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَخَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزُنَادًا). کهف (103-104)

قال البخاري: ثنا أبو اليمان، ثنا شعيب عن الزهرى، قال: أخبرني أبو سلمة بن عبد الرحمن إن أبي سعيد الخدرى قال: بينما نحن عند رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو يقسم قسمًا، أتاه ذو الخويصة - وهو رجل من بنى تميم - فقال: يا رسول الله أعدل، فقال: ويلك، ومن يعدل؟ قد خبت وخسرت إن لم أكن أعدل، فقال عمر: يا رسول الله أئذن لي فيه فأضرب عنقه، فقال: دعه فإن له أصحاباً يحرق أحدكم صلاته مع صلاتهم وصيامه مع صيامهم، يقرءون القرآن لا يجاوز تراقيهم، يمرقون من الدين كما يمرق السهم من الرمية.

اسلام دین وحدت واتحاد است، و مسلمانان را همیشه تشویق نموده است که به ریسمان الله متعال چنگ بزنند و از خوبی های اتحاد و اتفاق یاددهانی نموده است، از اختلاف و پراکندگی منع نموده و از عواقب بد آنان باخبر نموده است.

چنانچه الله متعال میفرماید:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَإِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَالْفَلَّ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَاعَ حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِّنْهَا وَكَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعْلَكُمْ تَهَتَّدُونَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفَشَّلُوا وَتَذَهَّبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ.

اینکه ما در گذشته یک امت مهدب و متمدن بودیم؛ همه از برکت اتحاد ما بود. ما که در یک زمانی قدرتمندترین و شکست ناپذیر بودیم؛ علتیش این بود که اختلافات میان خودی را نمیشناختیم.

اینکه اسلاف ما یک زمانی بر تمام کره زمین قرن ها حاکمیت میکردند؛ دلیلش

این بود که ذوق و لذت اتحاد را دانسته بودند.

اما امروز که امت اسلامی در چنان گردابی گیر مانده اند که مثیل آن در طول تاریخ دیده نمیشود، و بطور مثال میتوان گفت که: چرا ما اتحاد و وحدت خود را امروز از دست داده ایم؟ چرا زعامت واحد موجود نیست؟

چرا به گروه گروه تقسیم شده ایم؟

چرا در فقر و در مهاجرت تحت حکومت کفر زندگی می کنیم؟

چرا دشمن ما اینقدر شجاع و قدرتمند است؟

چرا توسعه مادی و عصری نداریم؟

این و چراهای دیگر را یک انسان عاقل می تواند بفهمد و پاسخ دهد، زیرا که ما مفهوم عملی و معنای حکم فوق پروردگار مان را به درستی درک نکرده ایم و دلیل این تجاهل ما نیز خواهشات مادی و نفسانی ماست.

بنابراین اساس می توان گفت که شکار بزرگ این دو حکم الهی نسبت از همه: آن گروه منحرف و گمراهی است که امت اسلامی را از آغاز تا امروز چهار این مشکلات نموده است که در رأس همه این گروه های انحرافی، خواج یا داعش امروزی قرار دارند.

اینکه این گروه منحرف در طول تاریخ چه مشکلاتی ایجاد کرده اند؛ ما آن را در چندین بخش ارائه خواهیم کرد. **إن شاء الله**

شارهای به این اندیشه در قرآن کریم:

قبل از اینکه بر اقدامات عملی و اشتباهات تاریخی خواج روشنایی بیاندازیم، در نخست به آنچه خداوند متعال در کلام خود راجع به سرانجام آنها می گوید، می پردازیم.
خداوند متعال می فرماید:

قُلْ هَلْ نُبَيِّكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا.

ترجمه: بگو (ای محمد صلی الله علیه وآلہ وسلم! به آنها) آیا شما را از کسانی که اعمال شان بسیار بد است، مطلع سازیم؟ کسانی که اعمال شان در زندگی دنیا ناپدید شده و گمان می کنند کار نیک انجام می دهند (در حالی که این گونه نیست).

امام طبری رحمه الله در تفسیر خود واقعه ای را نقل کرده است که ابن الکوae (از اعضای مهم خواج) به حضرت علی رضی الله عنہ گفت: اینها چه کسانی هستند؟ حضرت علی رضی الله عنہ پاسخ داد که تو و دوستان.

خداوند در جای دیگر می فرماید:

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَآخَرُ مُتَشَابِهَاتٍ فَإِنَّا

الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَبَعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ .

ترجمه: خداوند متعال ذاتی است که قرآن را بر توان از این آیات آن، محکم و معنای آن واضح است، اینها اصل کتاب اند و معنای برخی از آنها پنهان و مشتبه است، کسانی که دلهاشان از حق به باطل متمایل است می خواهند برای این گونه آیات معنایی بیابند تا مردم را به وسوسه بیاندازند و به دنبال معنای تاویلی می باشند.

حافظ بن کثیر رحمه الله در تفسیر خود حدیثی را از امام احمد رحمه الله نقل کرده و می نویسد:

وقال الإمام أحمد حدثنا أبو كامل، حدثنا حماد، عن أبي غالب قال: سمعت أبا أمامة يحدث عن النبي صلى الله عليه وسلم في قوله: فأما الذين في قلوبهم زيغٌ ف يتبعون ما تشابه منه قال: "هم الخوارج".

ترجمه: ابو امامه رضی الله عنہ از رسول خدا صلی الله علیہ وسلم روایت می کند که کسانی که در معنای آیات متشابه جستجو می کنند و می خواهند فتنه انگیزی کنند، خوارج هستند.

از آنجایی که نخستین فتنه خوارج جهت به دست آوردن مادیات و اموال دنیوی رخداده است که ذوالخویصره در تقسیم غنایم مطابقه نمود، از این آیات و روایات معلوم می شود که تمام اقداماتی را که در آینده نیز به اسم دین و خلافت انجام می دهند، جهت به دست آوردن مادیات و ثروت می باشند.

آیات دیگری نیز در این زمینه نازل شده اند که اکثر مفسران در تفاسیر معتمد خود خوارج را مراد گرفته اند؛ چنان که ابن عباس رضی الله عنہ آیه‌ی "يَوْمَ تَبَيَّضُ وُجُوهٌ وَ تَسْوَدُ وُجُوهٌ" را بر خوارج اطلاق و تفسیر نموده است.

گروههای خوارج:

خوارج از ابتدا تا به امروز در اشکال و گروههای گوناگون ظاهر شده است که همگی دارای اهداف و مقاصد یکسانی می باشند که می توان تشویق به تکفیر و تشتت مسلمانان را به عنوان نمونه یاد نماییم. البته با گذشت زمان تغییری در اعتقادات و شخصیات آنها ایجاد شده است که به چند دسته تقسیم شده اند.

از ابتدا دارای دو شاخه است که عبارتند از قعدیه و شراة.

قعدیه: گروهی از خوارج است که به طور غیر مستقیم مردم را به قیام علیه امیر و خلیفه شرعی تشویق می کند و خود در قیام مسلحانه شرکت نمی کند.

به همین دلیل این گروه نیز مورد هجوم تکفیرسایر گروههای خوارج قرار گرفته و آن را به ارتداد نسبت می‌دهند، زیرا در دین خوارج مردم مؤلفند علیه امیر قیام مسلحانه بکنند؛ در صورت عدم انجام، گناه کبیره را مرتکب شده است و مرتکب گناه کبیره در نظر خوارج کافراست.

شراة: گروهی است که مستقیماً به مبارزه علیه امیر و خلیفه شرعی می‌پردازد، این گروه با روحیه امت اسلامی را با روحیه قوی خود در گذشته و اکنون با چالش‌های شدیدی مواجه نموده است.

از سوی دیگر امام شهرستانی هشت دسته از آنها را در الملل والنحل ذکر کرده است که هر یک منسوب به شخصی است و تقلید از آن شخص را بر عهده دارد:

۱: محکمة

۲: زارقة

۳: عاذرية

۴: بهیسیة

۵: عجاردة

۶: ثعالبة

۷: اباضية

۸: صفرية

در سال ۳۵ هجری قمری شاخه‌ی قعده‌ی خوارج در حالی به آغاز فعالیت‌های خود پرداخت که تحت نظارت شدید حضرت عمر بن عاص رضی الله عنہ، حاکم مصر قرار داشت و تحریم‌هایی را علیه این شاخه وضع نموده بود.

حضرت عمر بن عاص رضی الله عنہ به نیت تامین امنیت، این کار را ادامه داد و نخواست کسی علیه خلیفه و والی چیزی بگوید اما خوارج بارها از دارالخلافه درخواست کردند و مردم را نیز به قیام و شورش علیه عمر بن عاص و سپس بر حضرت عثمان رضی الله عنہما تشویق می‌کردند. قبل از اینکه بحث به شورش و بغاوت بر سرده حضرت عثمان رضی الله عنہ عبد الله بن ابی سرح رضی الله عنہ را به جای حضرت عمر بن عاص رضی الله عنہ به فرمانده‌ی جنگ و باجستانی منصوب کرد و خود عمر بن عاص رضی الله عنہ را به عنوان ائمۀ امور دینی گماشت.

خوارج همواره سعی می‌کردند روابط عمر بن عاص و عبد الله بن ابی سرح رضی الله عنهم را برهمن بزنند، به همین دلیل از حریه نمامه (سخن‌چینی) استفاده کردند و با این کار، روابط این دو امیر را به قدری خراب کردند که به یک دیگر الفاظ شدیدی به کار برdenد.

چون حضرت عثمان رضی‌الله‌عنہ مطلع شد به عمرو بن عاص رضی‌الله‌عنہ خبر فرستاد که به مدینه منوره بازگردد زیرا در ولایت و مقامی که مردم بد ببرند، خیری نیست. حضرت عمرو بن عاص رضی‌الله‌عنہ به مدینه منوره رفت و تمام امور ولایت به عبدالله بن ابی‌سرح رضی‌الله‌عنہ واگذار شدند.

هنگامی که حکومت مصر به عبدالله بن ابی‌سرح رضی‌الله‌عنہ سپرده شد، خوارج تلاش کردند مردم را علیه او تحریک کنند، اما این تلاش آن‌ها ناکام ماند. زیرا عبدالله رضی‌الله‌عنہ برای فتح آفریقا حرکت کرده بود. پیش از این، عمر رضی‌الله‌عنہ از عمرو بن عاص رضی‌الله‌عنہ خواسته بود که از طرابلس فراتر نرود.

هنگامی که تلاش خوارج علیه عبدالله رضی‌الله‌عنہ به شکست انجامید، این بار آن‌ها مردم را علیه عثمان رضی‌الله‌عنہ تحریک کردند و در میان مردم مصر شباهی درباره شخصیت عثمان رضی‌الله‌عنہ ایجاد نمودند. آن‌ها چنین می‌گفتند:

عثمان رضی‌الله‌عنہ نسخه‌های قرآن را سوزانده است، بستگان خود را در مناصب حکومتی منصوب کرده، در مکه مکرمہ دستور به اقامه نماز کامل داده و مواردی از این قبیل.

خوارج این مسائل فرعی را باشد و اغراق در مجالس مختلف مطرح می‌کردند، به حدی که حتی فرزندان برخی از صحابه بزرگ‌وارانیز تحت تأثیر قرار گرفتند. در نتیجه، مردم مصر تصمیم گرفتند به مدینه منوره رفته و عثمان رضی‌الله‌عنہ را از خلافت برکنار کنند.

مردم مصر گروهی ۶۰۰ نفری آماده کردند و به ظاهر بانیت انجام عمره به سمت مدینه حرکت کردند. وقتی به مدینه رسیدند، عثمان رضی‌الله‌عنہ حضرت علی رضی‌الله‌عنہ را برای دیدار با آن‌ها فرستاد. زیرا عبدالله رضی‌الله‌عنہ از مصر به عثمان رضی‌الله‌عنہ خبر داده بود که مصریان در حال آمدن هستند و نیتشان خوب نیست.

علی رضی‌الله‌عنہ پرسش‌های آن‌ها را پاسخ داد و آن‌ها را به مصر بازگرداند. اما در راه بازگشت، خوارج بار دیگر دست به کار شدند و دروغی ساختند مبنی بر اینکه عثمان رضی‌الله‌عنہ نامه‌ای به عبدالله رضی‌الله‌عنہ فرستاده و ازاو خواسته است که وقتی این افراد بازگشتند، همگی را به قتل برسانند.

این دروغ باعث شد که آن‌ها دوباره به مدینه بازگردند و درنهایت، عثمان رضی‌الله‌عنہ، سومین خلیفه اسلام، را به شهادت برسانند.

پس از شهادت حضرت عثمان رضی‌الله‌عنہ، خوارج دستگاه تبلیغاتی خود را فعال کردند و سخنرانی‌های پرجاذبه خود را در همه جا ادامه دادند. آن‌ها توانستند تعداد زیادی از

مردم را به عقاید خود جذب کنند. خوارج از پیش در کرده بودند که در آینده با مشکلات و چالش‌های بزرگی مواجه خواهند شد، از این‌رو برای ادامه مسیر خود به جماعت بیشتر و نیروی انسانی گستردۀ نیاز داشتند.

تبليغات خوارج تأثیر عميقی بر مردم گذاشت و تلاش‌های آن‌ها نتایجی به همراه داشت که در جنگ نهروان نمود پیدا کرد؛ جایی که دوازده هزار نفر از جنگ‌جویان خوارج در میدان نبرد حضور داشتند. پیام‌هایی که خوارج برای مردم بیان می‌کردند و آنان را مطابق باورهای خود به آن‌ها دعوت می‌نمودند، شامل موارد زیر بود:

۱. بر مردم واجب است که از حضرت عثمان رضی الله عنہ بیزاری بجویند و از پذیرفتن خلافت او پشیمان شوند.

۲. امامت و خلافت مختص قریش نیست و هر کس شایسته و لایق باشد، می‌تواند آن را بر عهده گیرد.

۳. اگر امیر مرتکب گناه شود، عزل و حتی کشتن او واجب است.

۴. تنها داور و حکم‌کننده، الله جل جلاله است.

این دعوت خوارج تا جنگ صفين ادامه یافت و آن‌ها همچون یک گروه مذهبی در کنار حضرت علی رضی الله عنہ فعالیت می‌کردند. اما پس از آن، خوارج به صورت یک گروه سیاسی ظاهر شدند و برای ایجاد اختلاف و تفرقه در امت اسلامی، آشکارا به اقدامات مسلح‌انه دست زدند.

خوارج که از قبل نیت واردۀ خوبی در حق حضرت علی رضی الله عنہ نداشتند و دنبال بهانه می‌گشتند تا چگونه او را متهم کرده و بر منوال عادت همیشه‌گی شان علیه خلیفه‌ای دیگری قیام کنند!

در جریان جنگ صفين که در سال ۳۶ تا ۳۷ هجری قمری رخداد، خوارج بهانه‌ای پیدا کردند و آن این که معاویه رضی الله عنہ با بلند کردن قرآن از حضرت علی رضی الله عنہ خواست که جنگ باید به پایان برسد.

خوارج فوراً حضرت علی رضی الله عنہ را تهدید کردند که درخواست شامیان را بپذیرد و گرنۀ همان کاری را که ما با حضرت عثمان رضی الله عنہ کردیم با شمانیز خواهیم کرد. حضرت علی رضی الله عنہ از روی مصلحت درخواست شان را پذیرفت.

وقتی این بهانه از دست شان خارج شد، بحث تحکیم به میان آمد که عمر بن عاص رضی الله عنہ و ابو موسی اشعری رضی الله عنہ به عنوان تصمیم گیرندگان منصوب شدند.

خوارج با استفاده از فرصت صدای خود را بلند کردند که «الحكم الله» تصمیم فقط از

آن خداست، شما چگونه با حکم قراردادن انسان فیصله می‌نمایید؟ خوارج با این کار بر حضرت علی، معاویه و سایر صحابه بزرگوار رضی الله عنهم فتوای کفر زدند و آنان را واجب القتل کشتن خواندند (**العياذ بالله**).

دوازده هزار نفر از صفات حضرت علی رضی الله عنہ جدا شده و اطاعت او را در چنان مرحله حساسی رها کردند که مسلمانان زیادی در این جنگ به شهادت رسیده بودند و حتی مردم می‌گفتند: برای حفاظت از سرحدات و ادامه دادن به جهاد از کجا نفر پیدا کنیم؟

در قالب همین گروهی که حکم قراردادن دیگران را نمی‌پذیرفت و به شعار "الحكم لله" را مطرح کردند تا شروع فساد را گسترش دهند و نفرت مردم را نسبت به حضرت علی رضی الله عنہ برانگیزد، حضرت علی رضی الله عنہ می‌فرمود: شعار، شعار خوبی است اما آنها به عنوان فساد استفاده می‌کنند.

حافظ ابن کثیر رحمه الله در کتاب البداية والنهاية با استفاده از اسناد و طرق مختلف، حدیثی را نقل کرده است که در آن رسول الله پیش‌بینی درباره گروهی (که از صفات حضرت علی رضی الله عنہ جدا شده و از اطاعت او سریچی کردند) بیان فرموده است. مفهوم حدیث به این شرح است:

«در زمان اختلاف میان امت من، گروهی از دین خارج خواهند شد. این گروه توسط افرادی که بر حق هستند از میان برداشته می‌شوند و این افراد بر گروه سرکش و گمراه برتری خواهند داشت.»

به اتفاق علمای محدثین، این گروه همان خوارج هستند، زیرا خروج آنها در زمان وقوع جنگ صفين صورت گرفت؛ زمانی که امت اسلامی پیش از آن از وحدت وقدرت کامل برخوردار بود.

این گروه در نهایت به دست حضرت علی رضی الله عنہ از میان برداشته شد و بسیاری از آنها کشته شدند. و بدون شک، علی رضی الله عنہ از معاویه رضی الله عنہ برtero شایسته تر است.

با توجه به حدیث پیامبر، روشن می‌شود که عملکرد خوارج در بهره‌برداری از اختلافات امت تنها به همان زمان محدود نبوده است. این ویژگی همچنان در خوارج به صورت یک عادت باقی مانده است. در آینده نیز، این گروه به ایجاد تفرقه و کارشکنی در برابر تلاش‌های امت برای وحدت و داشتن یک رهبری واحد ادامه خواهند داد.

این رفتارها را امروز نیز با چشم انداز مشاهده می‌کنیم. عناصر خوارج عصر حاضر همچنان از روش اجداد خود پیروی می‌کنند. به جای تقویت قدرت مسلمانان، بر

تضییف آنها تمرکز دارند. وحدت امت را به تفرقه تبدیل می‌کنند و با آزار و اذیت مسلمانان، خواسته‌ها و اهداف خود را دنبال می‌کنند.

اگر بگوییم که میزان و درصد فعالیت‌های مخرب این گروه در مقایسه با دشمنان اصلی مسلمانان بیشتر است، بی‌تردد سخنی به گزارفته‌ایم.

هنگامی که گروه ۱۲ هزار نفری خوارج از صف حضرت علی رضی‌الله‌عنه جدا شدند، در منطقه حروماء، واقع در نزدیکی شهر کوفه، مستقر شدند. (به همین دلیل یکی از نامهای خوارج حرومیه است).

پس از این جدایی، حضرت علی رضی‌الله‌عنه عبدالله بن عباس رضی‌الله‌عنه را به سوی آنان فرستاد تا با گفتگو و دلایل منطقی آنها را به راه راست هدایت کند. عبدالله بن عباس رضی‌الله‌عنه به شباهات و پرسش‌های آنان پاسخ‌هایی مدلل و قانع کننده ارائه داد. نتیجه این گفتگو آن بود که چهار هزار نفر، به رهبری ابن‌الکواء خارجی، از گمراهی دست کشیده و با حضرت علی رضی‌الله‌عنه بیعت کردند.

اما از آنجا که شکستن عهد و پیمان یکی از ویژگی‌های اصلی خوارج است، بسیاری از این افراد دوباره پیمان خود را شکستند. در نهایت، تمام اعضای خوارج که شمار آنها به هزاران نفر می‌رسید، در منطقه نهروان گرد هم آمدند و خود را برای یک جنگ شدید آماده کردند.

زرعه بن برج الطائی، حرقوص بن زهیر السعدی، حمزه بن سنان، شريح بن اویی العبسی، و عبد الله بن وهب الراسبی از رهبران بر جسته خوارج بودند. وظیفه این افراد آن بود که در میان لشکر خوارج با سخنرانی‌های فصیح و بلیغ، عقاید جنگجویان را تقویت کنند و آنان را به هیچ عنوان آماده تسليم یا کنار گذاشتند سلاح نکنند.

علاوه بر این، آنان مسئولیت داشتند که هرگونه شک و شباهی را که ممکن بود نسبت به حضرت علی رضی‌الله‌عنه در میان یارانشان ایجاد شود، پاسخ دهند.

حضرت علی رضی‌الله‌عنه چندین بار باین رهبران نشستهایی برگزار کرد و تلاش گرد آنان را به ترک رفتارهای نادرستشان متقادع کرد. همچنین به آنان اطمینان داد و فرمود:

«شما را از رفتن به مساجد یا بهره‌مندی از غنایم بازنمی‌دارم و تازمانی که شما جنگ را آغاز نکنید، من نیز علیه شما دست به شمشیر خواهم برد.»

حضرت علی رضی‌الله‌عنه آخرین تلاش خود را کرد تا خوارج را از گمراه شدن نجات دهند؛ این بار نامه‌ای به آنها فرستاد که در آن نوشته بود: دوشنبه آینده برنامه ما سازماندهی لشکر و ادامه جهاد برای نابودی دشمن اصلی است، شما نیز به ما

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در زمان حیاتشان به آنها بشارت به بهشت داده بود، اما متسافانه خوارج این نفوس قدسیه را هم تکفیر کردند) با این حال، سلف صالح (صحابه کرام و سپس تابعین و تبع تابعین) این خوارج را تکفیر نکردند، بلکه آنها را گمراه دانستند، به همین دلیل علامه شاطبی رحمه الله در کتاب خود (الاعتصام) جلد دوم، صفحه ۲۱ می‌فرماید: **(وَقَدْ اخْتَلَفَ الْأُمَّةُ فِي تَكْفِيرِ هُؤُلَاءِ الْفَرَقِ أَصْحَابُ الْبَدْعِ الْعَظِيمِ، وَلَكُنَ الَّذِي يَقْوِي فِي النَّظَرِ وَيُحْسَبُ فِي الْأَثْرِ عَدَمُ الْقُطْعِ بِتَكْفِيرِهِمْ، وَالدَّلِيلُ عَلَيْهِ عَمَلُ السَّلْفِ الصَّالِحِ فِيهِمْ).**

ترجمه: اختلافی در امت اسلام در مورد تکفیر این فرق ضاله (گمراه) که اهل بدعتات کبیره هستند (مثل مرجنه، معتزله، روافض، جهمیه، قدریه و خوارج وغیره) وجود دارد، اما نظر قوی این است که سلف صالحین آنها را تکفیر نکرده‌اند.

علامه نووی رحمه الله در شرح خود بر صحیح مسلم نیز می‌فرماید: **(وَلَا يَكْفُرُ أَهْلُ الْهَوَاءَ وَالْبَدْعِ).**

ترجمه: اهل هوا و بدعت تکفیر نمی‌شوند، این اشاره به اهل بدعت دارد که طبق نظر سلف، خوارج، معتزله، قدریه، روافض و دیگر فرق مشابه که عقاید کفرآمیز دارند، ولی به دلیل تأویل‌ها، تکفیر نشده‌اند.

همچنین یکی از اصول اهل سنت و جماعت این است که وقتی در عمل مشکوک و احتمال عدم تکفیر وجود دارد، نباید به راحتی کسی را تکفیر کرد، اما فرق ضاله و گمراه کاهی اوقات به دلیل شک و شباهات، تأویلات و ظن‌ها انسان را کافر حساب می‌کنند.

در مورد قول امام بخاری رحمه الله، او می‌فرماید: **(بَابُ مِنْ صَلَىٰ قَدَّامَهِ تَنُورٍ وَنَارًا وَشَئْ مَا يَعْبُدُ فَارَادًا بِهَا اللَّهُ).**

ترجمه: اگر فردی نماز می‌خواند و در مقابل او آتش، بت، قبر یا چیزی از این قبیل باشد، نماز او صحیح است و تکفیر نمی‌شود، به شرطی که نیت او در نماز تناها عبادت الله جل جلاله باشد و نه عبادت این مخلوقات.

(الصَّلَاةُ جَائِزَةٌ إِلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ إِذَا لَمْ يَقْصُدِ الصَّلَاةُ إِلَيْهِ وَقَصْدُ بِهَا اللَّهُ تَعَالَىٰ، وَالسُّجُودُ لِوَجْهِهِ خَالِصًا، وَلَا يَضْرُهُ اسْتِقْبَالُ شَيْءٍ مِّنَ الْمَعْبُودَاتِ وَغَيْرِهَا كَمَا لَمْ يَضْرِ الرَّسُولُ مَا رَأَهُ فِي قَبْلَتِهِ مِنَ النَّارِ). (شرح صحیح البخاری لابن بطال المتوفی: ۴۴۹).

یعنی نماز به هر چیزی جایز است، زمانی که هدف نماز آن چیزی نباشد، بلکه هدف نماز تناها برای عبادت الله جل جلاله باشد، سجده خالصانه در جهت عبادت خداوند می‌باشد، اگر شخصی در حین نماز به معبد های باطل دیگری روکند، این به او ضرر

«به سخنان آن‌ها گوش ندهید، صفوف خود را منظم کنید، جان‌های خود را برای ملاقات با پروردگار آماده کنید و به سوی بھشت بشتابید.»

وقتی تلاش‌های حضرت علی رضی‌الله‌عنہ برای دعوت به اصلاح نتیجه‌ای نداشت، ایشان سازمان‌دهی سپاه خود را آغاز کرد. ابو قتاده، حجر بن عدی، شبیث بن ریعی، معقل بن قیس و ابوایوب انصاری (رضوان‌الله‌علیهم) را به عنوان فرماندهان لشکر منصوب کرد و به آن‌ها دستور داد که جنگ را آغاز نکنند، مگر آنکه از سوی خوارج حمله‌ای صورت گیرد.

همچنین حضرت علی رضی‌الله‌عنہ اعلام کرد: هر کس که به سمت پرچم ماباید، در امان است. هر کس که به سوی شهرهای مدائیں یا کوفه بازگردد، نیز در امان خواهد بود.»

این اعلام باعث شد بسیاری از خوارج از صفوف این گروه جدا شده و از جنگ دست بکشند.

اما باقی‌مانده خوارج جنگ را آغاز کردند. در پاسخ، سپاه حضرت علی رضی‌الله‌عنہ حمله‌ای شدید انجام داد و به این فتنه پایان داد. تمامی افرادی که دربرد شرکت کرده بودند، به سزای اعمال خود رسیدند و این گروه سرکش به طور کامل نابود شد. به محض به پایان رسیدن جنگ نهروان، حضرت علی رضی‌الله‌عنہ گفت: در میان کشته شده‌گان بگردید که مخدج/ذو الثدیة (صاحب دستی که گوشت دارد و استخوان ندارد) وجود دارد؟

اگر این شخص در میان کشته شده‌گان نباشد ما بهترین مردم را کشته‌ایم و اگر باشد، بدترین مردم را کشته‌ایم. این همان چیزی است که رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرموده است.

مردم دوبار جستجو کردند اما نتوانستند این شخص را پیدا کنند. حضرت علی رضی‌الله‌عنہ ناراحت شد و اندوه چنان براو غلبه کرد که تاکنون آنقدر اندوه‌گین نشده بود.

علی رضی‌الله‌عنہ پرسید: نام این مکان چیست؟
مردم گفتند: نهروان!

حضرت علی رضی‌الله‌عنہ گفت بروید و تحقیق کنید؛ رسول خدا راست گفته است. وقتی این بار جست‌وجوی خوبی انجام شد، این شخص (مخدج) با علائم فوق در میان کشته شده‌گان خوارج پیدا شد، حضرت علی رضی‌الله‌عنہ و یارانش به سجده افتادند! شخصی خطاب به حضرت علی رضی‌الله‌عنہ گفت: حمد و سپاس برای ذاتی که بنیاد و

ریشه این مردم را از بین برد. حضرت علی رضی‌الله‌عنہ فرمود: طوری که شما فکر می‌کنید، نیست. آن‌ها هنوز برپشت پدران و در رحم مادران شان هستند.

خوارج به ایجاد نفاق در میان امت و سریچی از حضرت علی رضی‌الله‌عنہ بسنده نکردند. بلکه در رأس همه این کارها، شهادت یاران رسول اکرم صلی‌الله‌علی‌هی‌وسلم را برای خود مایه خیر و سعادت می‌دانستند.

صفات شیطانی در آنها عمیق بود، عجب و غرور در میان شان فواره می‌زد.

احترام و ادب به اصحاب رسول خدا صلی‌الله‌علی‌هی‌وسلم از قلب‌های آنها بیرون شده بود. رضای خداوند را در شهادت آنها طلب می‌کردند.

حتی یک نفرشان چیزی به نام ادب نمی‌شناخت؛ تا این‌که در بین خود شان چیزی به اسم احترام و ادب وجود نداشت، بارها به خاطر سخن ناچیزی القاب زشت برای یکدیگر به کار می‌بردند و هم‌دیگر را به کفر نسبت می‌دادند. این اختلاف سطحی سپس آنها را به چند گروه تقسیم کرد.

بیشتر خوارج آنقدر در معرض امیال و روابط جنسی قرار داشتند که در ازای این روابط، بهترین صحابه را به شهادت می‌رسانند.

در سال چهل هجری قمری سه تن از خوارج به نام‌های ابن ملجم حمیری، برک بن عبد الله و عمرو بن بکر برای شهادت سه تن از صحابه حضرت علی، معاویه و عمرو بن العاص رضی‌الله‌عنهم برنامه‌ریزی کردند.

مسئولیت شهادت حضرت علی رضی‌الله‌عنہ به ابن ملجم سپرده شد؛ برک مسئول شهادت حضرت معاویه رضی‌الله‌عنہ و ابن بکر مسئول شهادت حضرت عمرو بن العاص رضی‌الله‌عنہ بود.

۲۷ رمضان المبارک را روز اجرای طرح خود تعیین کردند.

ابن ملجم که به حسن و جمال زیاد معروف بود و در پیشانی اش آثار سجده‌ها و عبادت فراوان هویدا بود، خود را به شهر کوفه که حضرت علی رضی‌الله‌عنہ در آنجا زندگی می‌کرد، رساند.

روزی با دوستانش در جلسه‌ای مشغول مجلس بود و از کشته شدن خوارج جنگ نهروان اظهار غم و اندوه می‌نمود، ناگاه زنی به نام "قطام بنت شجه" که زیبایی و جمالش زیان زد بود برای شرکت در مجلس حاضر شد زیرا پدر و برادر بنت شجه در جنگ نهروان در صف خوارج کشته شده بودند.

چشم ابن ملجم چون به بنت شجه افتاد عقل از سرش پرید و فراموش کرد برای چه کاری آمده بود.

ابن ملجم بلا فاصله تقاضای ازدواج و تحکیم روابط با بنت شجه را کرد، اما او سه شرط را تعیین نمود که عبارت بودند از:

۱: سه هزار درهم مهریه؛

۲: یک خادم؛

۳: و کشتن حضرت علی رضی الله عنہ در مقابل پدر و برادرش.

در قسمت قبل گفته‌یم که قطام بنت شجه به ابن ملجم در کنار مهر شرط دیگری تعیین کرد که حضرت علی رضی الله عنہ را بکشد.

ابن ملجم شرط اورا پذیرفت و پس از ازدواج، بنت شجه یکی دیگراز افراد قبیله خود به نام دوردان را راضی کرد تا در کشتن حضرت علی رضی الله عنہ به شوهرش بپیوند.

از سوی دیگر ابن ملجم شبیب بن نجده را نیز با خود همراه کرده بود.

شبیب اگرچه در ابتدا آمادگی این کار را نداشت، اما تحت تأثیر زیان جادویی ابن ملجم قرار گرفت و خود را آماده کرد تا علی رضی الله عنہ را به شهادت برساند.

هر سه نفر شب جمعه در مسجد کوفه کمین گرفتند. صبح منظر آمدن حضرت علی رضی الله عنہ بودند.

علی رضی الله عنہ به مسجد آمد و برای امامت جلو رفت اما همزمان شبیب اور ابا شمشیر زد و حضرت علی رضی الله عنہ محفوظ شد.

اما بلا فاصله شمشیر این ملجم دوباره به سر حضرت علی رضی الله عنہ اصابت کرد و این سخنان از دهانش خارج شد: **(لا حکم الا الله ليس لك ولا اصحابك يا على)**. پس از آن این آیه را تلاوت نمود: **و من الناس من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله والله رؤوف بالعباد**.

زمانی که ابن ملجم و دوستانش توسط شمشیر به حضرت علی رضی الله عنہ حمله کردند، هر کدام سعی می‌کرد خود را نجات دهد و پا به فرار بگذارد اما وردنالخارجی توسط یک جوان یمنی کشته شد. شبیب در تلاش خود موفق شد و فرار کرد.

ابن ملجم زنده اسیر شد و نزد حضرت علی رضی الله عنہ آورد شد. حضرت علی رضی الله عنہ خوارجی را در جنگ نهروان اسیر گرفته بود؛ نه تنها آن‌ها را زنده گذاشت بلکه در کنار معالجه، خوبی‌های بسیار دیگری به آنان کرده بود. یکی از آنها ابن ملجم بود؛ از این رو حضرت علی رضی الله عنہ در حالت زخمی به او گفت: ای دشمن خدا! آیا من با تو نیکی نکرده بودم که با من چنین کردم؟

ابن ملجم گفت:

چهل روز این شمشیر را تیز می‌کردم و به درگاه خداوند دعا می‌نمودم که بد بخت‌ترین فرد توسط آن کشته شود.

حضرت علی رضی‌الله عنہ به او گفت:

شما با این شمشیر کشته خواهید شد، زیرا بد بخت‌ترین فرد دنیا هستید. ابن ملجم پس از شهادت حضرت علی رضی‌الله عنہ با همان شمشیر کشته شد.

درنتیجه حمله برنامه‌ریزی شده خوارج که برای شهادت سه تن از یاران نامدار پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم طراحی کرده بود، تنها ابن ملجم به هدف خود رسید.

زیرا برک التمیمی که مسئولیت کشتن حضرت معاویه رضی‌الله عنہ را پذیرفته بود، هنگامی که معاویه رضی‌الله عنہ برای نماز صبح به سوی مسجد می‌رفت، به او حمله کرد اما شمشیر بارک به ساق پای حضرت معاویه رضی‌الله عنہ اصابت کرد که باعث زخم سطحی شد و فرصت حمله دوم به او نرسید زیرا توسط محافظان معاویه رضی‌الله عنہ گرفتار شد.

بارک التمیمی به حضرت معاویه رضی‌الله عنہ گفت: من را در مقابل یک خوشخبری رها کن! و آن اینکه حضرت علی رضی‌الله عنہ امروز کشته شد.

حضرت معاویه رضی‌الله عنہ به او گفت: دوست شما نیز با شکست مواجه خواهد شد.

بارک گفت: نه؛ حضرت علی رضی‌الله عنہ محافظ ندارد. بازهم برک کشته شد. و عامل قتل عمرو بن عاص رضی‌الله عنہ ماند که عمرو التمیمی بود. هدف این خارجی در آنجا از دست رفت که همان شب عمرو بن عاص رضی‌الله عنہ سخت مریض شد و نماز صبح را در خانه خواند.

چون امامت نماز صبح را خارجه بن ابی حبیب رضی‌الله عنہ در آن روز بر عهده داشت، عمرو التمیمی گمان کرد که او عمرو بن عاص است، پس به او حمله کرد و او را به شهادت رساند.

سپس عمرو بن عاص رضی‌الله عنہ دستورداد و سراین خارجی نیز از تنش جدا و کشته شد.

پس از شهادت حضرت علی رضی‌الله عنہ، معاویه رضی‌الله عنہ والیان خود را برای جزیره العرب و سایر شهرها تعین کرد و روزبه روزبر حوزه حاکمیت وی افزوده می‌شد.

و تهدیدهایی را که متوجه حکومت او بود، پی‌هم ازین می‌برد، که یکی از آن تهدیدهادر سال ۴۲ تا ۴۳ هجری قمری گروه خوارج بود.

این گروه آن خوارجی بودند که علی رضی‌الله عنہ در معركه نهروان آنان را به دلیل زخمی شدن و یا تعهدی که جهت ترک عقیده افراطی خود داده بودند؛ مورد عفو قرار داده بود.

اما چون خبر شهادت حضرت علی رضی‌الله عنہ را شنیدند و از مرگ ابن ملجم (پیشوای

خود) نیز خبر شدند، تصمیم گرفتند تا به تحرکات خود در همه جا ادامه دهند و مردم را به گمان خود به دین خدا فراخوانند.

این بار تعداد آنها ۳۰۰ تن بود و در گوشه‌ای از شهر کوفه جمع شدند و یک سلسله شورش را به راه انداختند که رهبری آن را مستورد بن علقمه بر عهده داشت.

در آن زمان والی کوفه مغیره بن شعبه رضی الله عنہ بود. لشکر ۳۰۰۰ نفری را به رهبری معقل بن قیس رضی الله عنہ آماده نمود و به مقابله با خوارج فرستاد.

خوارج در این جنگ نیز شکست سنگینی خوردند، عده‌ای از آنان کشته شدند و عده‌ای دیگر آنان از دریای دجله گذشته به مدائی خود را رسانیدند که در آنجا توسط شریک بن عبید رضی الله عنہ که امیر مدائین بود؛ برآنان نکته پایان گذاشته شد.

پس از برد معقل بن قیس رضی الله عنہ، خوارج تا پانزده سال مخفی بودند که این کارشان دارای دو عامل عمده بود: اولاً بسیاری از رهبران و افراد کلیدی شان در جنگها از بین رفتن و ثانیاً حضرت معاویه رضی الله عنہ با تمام وجود تلاش می‌کرد چالش‌های را به حکومتداری وی تهدید محسوب می‌شد، از بین ببرد که در نتیجه این تلاش‌ها، سلسله دعوت و جلب و جذب خوارج نیز آهسته شد.

اما در سال ۵۸ هجری قمری بار دیگر خوارج سربلند کردند و تحرکات خود را علیه مسلمانان آغاز و ادامه دادند.

از آنجائیکه عراق مثل همیشه مرکز ظهر و چنین فتنه‌هایی شده است؛ این بار نیز ظهر خوارج در حوالی بصره عراق بود که در آن زمان حضرت معاویه رضی الله عنہ عبید الله بن زیاد رضی الله عنہ را به عنوان والی این شهر منصوب کرده بود.

عبدالله بن زیاد در همان سال با خوارج نبردهای سختی کرد که در نهایت خوارج شکست بدی را متحمل شدند؛ تعدادی از آنها کشته و بقیه اسیر شدند که سپس در زندان‌های مختلف عراق انداخته شدند.

خوارج در سال ۶۵ هجری قمری در اطراف شهر بصره عراق دولتی را تأسیس کردند که ریاست آن را نافع بن الارزق بر عهده داشت.

در این زمان بشمول عراق بسیاری از مناطق همانند؛ حجاز و خراسان تحت حکومت عبدالله بن زییر رضی الله عنہ بود، و وی مهلب بن ابی صفره رحمه الله را به حیث والی خراسان تعین نموده بود.

مهلب بن ابی صفره قوم‌دان نیرومند و دارای مهارت‌های جنگی بود از این رو وقتی به شهر بصره رسید، اهالی بصره ازاو خواستند که جلوی خوارج را بگیرد و دولتی را که آنها ساخته بودند ویران کند.

اما مهلب رحمه الله گفت: نمی توانم از فرمان امیر المؤمنین سرپیچی کنم، می خواهم به خراسان بروم.

اما اینکه مردم بصره از فساد و جنایات خوارج به شدت نگران بودند با مشوره و رضایت والیشان حارت بن عبد الله بن ابی ربیعه رضی الله عنہ؛ نامه ای به نام عبد الله بن زبیر رضی الله عنہ نوشتند که در آن از مهلب رحمه الله خواسته شده بود که به جای خراسان به بصره رفته و جلوی خوارج را بگیرد.

مهلب رحمه الله خطاب به اهالی بصره گفت: شما از من در برابر خوارج حمایت کامل مالی و نظامی بنمایید تا خوارج خوب کوپیده شوند، مردم تقاضای وی را پذیرفتند و چنان امکانات زیادی را برای او آماده نمودند که نظری آن دیده نشده بود.

هر دو گروه در میدانی به نام دسل و سل آماده جنگ شدند و تعداد هر دو گروه تقریباً سی هزار تن بود.

خوارج در طول تاریخ

خوارج در تاریخ اسلام گروهی بدنام‌اند که به‌خاطر افراط گرایی، تکفیر و ظلم بر مسلمانان شناخته می‌شوند. این گروه در جنگ نهروان علیه حضرت علی رضی الله عنہ ظهور کردند، که نقطه آغاز سرکشی و تندروی آنان بود.

بزرگترین مشکل خوارج این بود که مفاهیم قرآن و حدیث را سطحی می‌پذیرفتند، بر اساس فهم نادرست خود حکم صادر می‌کردند و هر کسی را که با آنان موافق نبود، کافر می‌پنداشتند. آنان اصول نرمش، رحمت و عدالت اسلام را نادیده گرفتند، که نتیجه آن فتنه، خونریزی و تفرقه در میان مسلمانان شد.

لشکر دجال نیز همانند لشکر بغدادی احمق خواهند بود

نویسنده: کریم بریال

الله جل جلاله دنیا را برای امتحان آفریده و انسان‌ها را در آن مختار ساخته است تا خیریا شر را بروگزینند؛ به عبارت دیگر یا از لشکر حق حمایت کنند و یا از باطل، از زمان حضرت آدم علیه السلام تا به امروز همواره حق و باطل در کنار هم جریان داشته‌اند.

دریک سو لشکریان حق با فداکاری و تحمل سختی‌ها پیش می‌روند و درسوی دیگر لشکریان باطل گاه به اوج خود می‌رسند و گاه هم ضرب صفر می‌شوند با این حال هیچ گاه لشکرهای باطل به بطلان خود اعتراض نکرده‌اند بلکه همواره خود را بر حق دانسته و برای گمراهی خود دلایل غیر منطقی و بی‌شماری ساخته‌اند.

برای مثال، پیامبر اکرم ﷺ و صحابه کرام حقانیت دین خود را به جهانیان ابلاغ کردند در حالی که ابو جهل، ابولهب و سایر مشرکان نیز خود را بر حق می‌دانستند و به پیامبر و پیروانش اتهام‌های گوناگون می‌زدند، هردو گروه سرانجام به پیشگاه الهی حاضر شدند اما عقیده ما این است که مسلمانان؛ راستین و برحق بودند و به بهشت می‌روند، در حالی که مشرکان و باطل‌گرایان هر چقدر هم برای توجیه خود دلیل بیاورند همانند کمونیستان و سیکولاران امروز؛ باز هم محکوم به جهنم هستند.

لشکر حق و باطل در زمان ما:

دینی که ما از ۱۴۰۰ سال پیش از دوران صحابه کرام و تابعین تا به امروز به اجماع امت اسلامی به آن پایبندیم، همان دین حق است که تا روز قیامت باقی خواهد ماند.

خواج که درابتدا از صحابه کرام جدا شدند از همان زمان تاکنون در برابر لشکر حق قرار داشته‌اند و اهداف گمراه کننده آن‌ها کاملاً آشکار است، عقیده و تفکر آن‌ها این است که چگونه حکومت‌های اسلامی را سرنگون کنند، مسلمانان را به قتل برسانند و به جای شریعت محمدی، قوانینی بسازند که با اسلام حقیقی کاملاً در تضاد است و آن را با زورو خشونت بر مردم تحمیل کنند.

شما چه فکر می‌کنید، آیا مسلمانان این گونه از اسلام فاصله گرفته‌اند؟ آیا واقعاً مسلمانان، علماء، مجاهدین، زنان و کودکان آنقدر از اسلام دور شده‌اند که این گروه ابتدا آن‌ها را تکفیر می‌کنند سپس قتل عام آن‌ها را واجب وزنانشان را بر خود حلال می‌دانند؟

هرگز چنین نیست! مسلمانان در هر زمان مسلمان هستند و تا روز قیامت نیز مسلمان باقی خواهند ماند، مشکل از طرف خوارج است؛ آن‌ها گروهی گمراه هستند که کفار آن‌ها را تحریک کرده‌اند و تمام امت مسلمه را - نعوذ بالله - گمراه می‌دانند.

سرنوشت خوارج و پیروان باطل:

ما به صراحة می‌گوییم که این گروه یک فرقه گمراه و جهنمی است؛ درست همانند کفاری که در برابر صحابه قرار داشتند، ترک عقیده و راه اسلاف خود برای دستیابی به متاع اندک دنیا و پیروی از گروههای گمراه مانند داعش خوارج؛ گمراهی محض است که سرانجام گمراهی جهنم خواهد بود.

ناید کسی بگوید که اگر خوارج داعشی بر حق نمی‌بودند پس این قدر پیشرفت نمی‌کردند؟!

در آخرالزمان، وقتی دجال ظهور کند پیروان او نیز همین گونه افراد بدخت و گمراه خواهند بود که امروز برخی جاهلان و احمقان به دنبال دجال زمانه یعنی ابوبکر بغدادی هستند. همان طور که لشکر دجال به دلیل تعداد زیادش بر حق نیست خوارج نیز هر چقدر پیشرفت کنند و جاهلان از آن‌ها حمایت کنند، باز هم گمراه هستند.

خوارج، خوارج اند و گمراهی آن‌ها آشکار است، هر چند که به ظاهر موقیت‌هایی داشته باشند.

لشکر نادان

همان طور که داعش خوارج به دلیل جهل و گمراهی دشمن امت شدند؛ لشکر دجال نیاز از نادان‌ها و فریب‌خوردها تشکیل خواهد شد، لذا؛ برای مؤمنین ضروری است که به علم، استقامت و ارتباط با مجاهدین حقیقی پایبند باشند تا بتوانند در برابر هر فتنه‌ای مقابله کنند.

خلافت جعلی

نویسنده: محب الرحمن مخلص

مسلمانان در خلافت اسلامی آزاد می‌باشند، زیرا سایه امنیت و استقلال زندگی خود را سپری مینمایند، اشخاص معزز و محترم مسلمانان (رهبران جهادی، علمای کرام، محدثین، مدرسین و مبلغین) و اموال، فرزندان، شهرها و اماکن مذهبی (مساجد و مدارس) مسلمانان محفوظ می‌باشند، یک مسلمان نه می‌تواند مال مسلمان دیگری را غصب نماید و نه هم می‌تواند به او ضرر بررساند!

هدف از خلافت واقعی اسلامی این است که تمام فعالیت‌های آن بخاطر منافع مسلمانان و ضرر کفار باشد اما در اینجا مدعیان دروغین خلافت (داعش) بر خلاف آن عمل مینمایند.

عجب اینجاست که در جایی که حکومت شما (داعش) نفوذی ندارد، نمی‌تواند در میان مردم فیصله یی نماید، نمی‌تواند مرزی را محافظت نماید، نمی‌تواند صدای مظلوم یی را بشنود، نمی‌تواند امنیت راهی را تامین نماید، یک دزد و راهزن را نمی‌تواند دستگیر کند؛ در آنجا شما مردم را به خاطر اطاعت نکردن و بیعت نکردن با شما مرتد میدانید در حالیکه حکومت شما وجودی ندارد پس مردم به خاطر شما با کی بیعت کنند؟ واز کی اطاعت نمایند؟ این چه نوع کفریا ارتداد است؟ در کجا شریعت مصدق این را شما می‌باید؟

و دیگر اینکه خلافت شما از نظر شما خلافت اسلامی است! در حالیکه در هر گوشه جهان اسلام که یک گروه جهادی مقدمت رو جود داشت، ابتدا با آن جنگ را شروع کردید و بر اساس گمان ناقص خود علیه آن گروه جهادی اعلام جهاد کردید! خلافت به خاطر محافظت از شان و شوکت مسلمانان و محافظت از خون، عزت، مال و ناموس مسلمانان می‌باشد نه اینکه دشمنی آن با مومنان و مسلمانان باشد.

به حدیث ذیل توجه نمایید:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: وَمَنْ خَرَجَ عَلَى أَمْرِي، يَضْرِبُ بَرْهَا وَفَاجِرَهَا، وَلَا يَتَحَاضَّ مِنْ مُؤْمِنَهَا، وَلَا يَفِي لِذِي عَهْدِ عَهْدَهُ، فَلَيْسَ مِنِّي وَلَنَسْتُ مِنْهُ (رواہ)

مسلم / رقم الحديث: ١٨٤٨

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده است که از پیامبر صلی الله عليه وآلہ و

نقل می کند که آن حضرت فرمود: هر که بالای امت من خروج نماید، نیک و بد آنها را بزند، به مؤمن آنان اهمیتی ندهد و با کافری که برایش امن داده شده است وفا ننماید؛ من با آن شخص واوبا من هیچ نسبت و تعلقی ندارد.

بنابراین، نامیدن چنین (خلافت خودخواه و خودسر را) خلافت علی منهاج النبوة؛ گمراهی بسا آشکار و در تضاد با تاریخ اسلام و نظر جمهور علماء است و بیعت با چنین خلافت جعلی در حقیقت شریک شدن در تمام جرایمی است که آنان انجام داده اند.

خلافت داعش؛ برافراشتن پرده فریب!

خلافت خودخوانده داعش تنها یک فریب، دروغ و ابزاری برای گسترش تفرقه در بین امت بود، این خلافت نه براساس اصول شرعی بناء شده بود و نه هم شایستگی رهبری امت را داشت، بلکه تنها هدف آن خونریزی، تکفیر و ایجاد اختلاف در صفوف مجاهدین بود.

خلافت حقیقی نه از جهل و افراط بلکه از علم، عدل و رهبری اهل حق بناء می شود.

فرقه های باطل امت

موجز

نویسنده: موسی مهاجر

ابوهریره رضی اللہ عنہ روایت کرده است که پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند: "یهودیان به هفتاد و یک یا هفتاد و دو فرقہ تقسیم شدند، مسیحیان نیز به همین تعداد گروهبندی شده‌اند و امت من به هفتاد و سه (۷۳) فرقہ تقسیم خواهد شد."

اگر سوال شود که آیا شما این فرقه‌های گمراہ را که در حدیث ذکر شده‌اند، می‌شناسید؟ امام عبدالرحمن ابن جوزی رحمه‌الله در پاسخ گفته است که این نکته برای من کاملاً روشن است که صحابه رضی اللہ عنہم که در جماعت و اتحاد بودند، نخست خواج این اتحاد را شکستند و تفرقه را در امتحان ایجاد کردند، سپس معتزله و روافض این جماعت را ترک کردند و گروههای خود را تشکیل دادند و دیدیم که از جماعت جدا شدند.

ما ریشه این فرقه‌های جداشده را می‌شناسیم بلکه دانستیم که هر فرقه که از جماعت جدا شد، در درون خود نیز به گروههای مختلف تقسیم شد. اگرچه مانها و مذاهب گمراهانه آن‌ها را به طور دقیق و جداگانه نمی‌شناسیم، اما برخی از اصول گروههای بدعت‌گذار را می‌دانیم که عبارتند از: حرویه، قدیریه، جهمنیه، مرجیه، رافضه و جبریه (این شش فرقه آشکارتر هستند).

برخی از علماء گفته‌اند که ریشه و اصل بدعت و گمراهی همین شش فرقه هستند، هر یک از این گروه‌ها دوازده شاخه دارد، بنابراین مجموعاً ۷۲ شاخه می‌شود که از جماعت جدا شده و به فرقه‌های مختلف تبدیل شده‌اند.

امام ابن جوزی رحمه‌الله می‌فرماید که قدرت و رحمت شگفت‌انگیز خداوند در مورد دین اسلام اینست که تعداد فرقه‌های گمراه بسیار زیاد است اما در هر زمان از ابتدای تاریخ تا اکنون، اهل سنت و جماعت به طور فزاینده‌ای افزایش یافته‌اند تا جایی که اگر جمعیت اهل سنت و جماعت را ۱۰۰ میلیون نفر در نظر بگیریم، این ۷۲ فرقه حتی به یک میلیون نفر هم نمی‌رسند و حتی به نیم میلیون نفر هم نمی‌رسند، احتمالاً به ۱۰۰ هزار نفر هم نمی‌رسند. این تازمانی که دین حق خداوند در میان افرادی که به توحید اعتقاد دارند به صورت متواترا داده پیدا کند، همان‌طور که جماعت اهل سنت و جماعت بسیار بزرگ است، دویا سه قرن بعد فرقه‌های بدعت‌گذاران از بین خواهند رفت. (این سخن امام جوزی رحمه‌الله با توجه به زمان خود است و اکنون برخی از آن

فرقه‌ها دیگر وجود ندارند اما فرقه‌های جدید و گمراهی به وجود آمدند). امام ابن جوزی رحمه‌الله در اینجا از شش فرقه یادشده ۱۲ شاخه از هر فرقه گمراه را ذکر کرده است. نخستین فرقه حرویه است که دوازده شاخه دارد (هر فرقه‌ای از خوارج عقاید گمراهانه متفاوتی دارد) اولین شاخه از آن‌ها از رقیه است (بانی آن ابو راشد نافع بن ازرق از خوارج بود). این فرقه گمان می‌کرد که جزاعضای خود، هیچ کس دیگر مؤمن نیست و سایر مسلمانان را کافر می‌خواند، حتی در زمان صحابه و تابعین بزرگ نیز چنین سخنان گمراهانه‌ای می‌گفتند. (در حال حاضر شاید گروهی به این نام مشهور نباشد اما این اعتقاد در برخی گروه‌ها وجود دارد که فقط خودشان را مسلمان می‌دانند و اهل قبله را کافر می‌خوانند).

دومین شاخه آن‌ها اباضیه است (بانی آن عبدالله بن اباض بود) که می‌گفتند: اگر کسی عضو فرقه ما باشد او مؤمن است و کسی که از ما خارج شود، منافق است (نه مؤمن است و نه کافر).

سومین شاخه آن‌ها ثعلبیه است (بانی آن ثعلبه بن مشکان بود) که معتقد بودند خداوند نه چیزی را جاری می‌کند و نه چیزی را در تقدیر قرار داده است.

خوارج به حضرت امیر المؤمنین علی کرم‌الله وجهه و یاران ایشان از جمله مهاجرین، انصار، اهل بدرو بسیاری از کسانی که در بیعت رضوان شرکت کرده بودند، کافر می‌خوانندند. به خوارج گفته شد که از وفات پیامبر صلی الله علیه وسلم چهل سال نگذشته و حضرت ابوبکر، عمر، عثمان و علی و دیگر صحابه رضی الله عنهم از نزدیک ترین یاران پیامبر صلی الله علیه وسلم بودند و زمان متواتر همه آن‌ها را می‌شناسد، آیا شما می‌توانید انکار کنید؟ خوارج گفتند: بدون شک همه به این موضوع آگاه هستند و این مطلب همانند خورشید روشن است که نمی‌توان آن را انکار کرد.

بعد به آن‌ها گفته شد که خداوند در قرآن کریم صحابه کرام رضی الله عنهم را مؤمنین، صادقین و مفلحون خوانده است. آیا این یاران بزرگ در این دسته قرار ندارند؟ خوارج گفتند: بدون شک آن‌ها زمانی در این گروه بودند؛ بعد از آن ابوبکر و عمر رضی الله عنهم ادرهمان راه باقی ماندند اما عثمان و علی رضی الله عنهم با نظر ما آن راه را تغییر دادند و از این گروه خارج شدند، و پیامبر صلی الله علیه وسلم که مطابق زمان خود به آن‌ها بهشت و عده داده بودند، وقتی آن‌ها در حال سابق باقی نماندند، تمام سخنان نیز بی‌اثر شد.

سپس به خوارج پاسخ داده شد که این اشتباه بزرگ شماست، زیرا وقتی که خداوند در تقدیر خود آنان را بهشتی قرار داده است، حکم تقدیر کامل شده است و آیا تغییر در آن

ممکن است؟ خوارج گفتند: ما می‌دانیم که آن‌ها کافر شده‌اند اما مانمی‌پذیریم که خداوند چیزی مقدار کرده باشد، بلکه ما هیچ تقدیری را نمی‌پذیریم. هر کسی که عمل کند، نتیجه همان می‌شود و ما در مورد تقدیر هیچ چیزی نمی‌دانیم.

مترجم می‌گوید: این فرقه‌های بدبخت، اعتقاد متواتر را رها کرده و راه کفر را پیش گرفتند و آن دشمنی که در دل با صحابه بزرگ‌وار رضی الله عنهم داشتند، آن را رها نکردند. **نَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الظُّلَالِ**

فرقه‌های باطل

فرقه‌های باطل؛ علت تفرقه در میان امت

فرقه‌های باطل همیشه با انحراف از روش اصیل اسلام باعث تقسیم، فتنه و تضعیف امت شده‌اند. خوارج، راضی‌ها و دیگر گروه‌های گمراه نشان می‌دهند که آن‌ها تعالیم اسلام را کنار گذاشته و نظریات باطل خود را پذیرفته‌اند، علیه مسلمانان شمشیر کشیده و امت را برای دشمنان به آسانی هدف قرار داده‌اند، این فرقه‌ها همیشه در تلاش بوده اند تا وحدت امت را آسیب برسانند و در میان مسلمانان تفرقه ایجاد کنند.

فصل سوم

مقالات دینی و جهادی

تصوف، مسیر کوتاه رسیدن به خداوند

نویسنده: قلب الاسد الافغانی

از آنجائی که توسط برخی از حلقه‌های مغرض و نادان به مسلمانان به‌ویژه افغان‌ها چنین فهمانده شده است که تصوف در اسلام بدعت و پدیده ایجاد شده است؛ لازم دانستم چیزی بنویسم تا شک و شببه ما بر طرف شود.

در ابتدا اجازه دهید تصوف را تعریف کنم؛ شیخ زروق در صفحه دوم قواعد التصوف می‌گوید: برای تصوف بیش از دو هزار تعریف و تفسیر نقل شده است، اما در اینجا فقط یک تعریف را نقل می‌کنیم تا مقاله طولانی نشود.

قال القاضي شيخ الإسلام زكي الأنصاري رحمة الله تعالى: (التصوف علمٌ تُعرَفُ بِهِ أحوالٌ تُزكِّيَ النُّفوسَ، وَتَصْفيَةُ الأخلاقِ وَتَعْمِيرُ الظاهرِ والباطنِ لِنيلِ السعادةِ الأبديَّةِ) "رسالة القشيرية" ص. ۷.

يعنى تصوف علم و دانشی است که توسط آن تزکیه نفوس، تصفیه اخلاق و تشکیل ساختارهای ظاهری و باطنی شناخته می‌شود؛ تا سعادت ابدی را به انسان هدیه کند.

در قدم دوم به اعتراضی بر می‌گردیم که عده‌ای می‌پرسند چرا در زمان رسول الله صلی الله علیه وسلم تصوف وجود نداشت؟

پاسخ: اگر اسامی تصوف در آن زمان نبود اما عرفان عملی واقعاً وجود داشته است زیرا مقصد ما از تصوف، تقلید از پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌باشد و شما هرگز نمی‌توانید جایی را نشان دهید که صحابه از پیامبر پیروی نکرده باشند.

مثال صحابه مانند یک عربی که زیان عربی را می‌داند، می‌باشد، چنین فردی چه نیازی به نحو و صرف دارد؟ و مثال ما مانند عجمی است که زیان عربی می‌خواند؛ قطعاً باید صرف و نحو را یاد بگیرد تا هر کلمه عربی را صحیح و درجای خود یاد گیرد.

حالا به تاریخ تصوف نگاهی خواهیم انداخت.

امام حافظ سید محمد صدیق الغماوی درباره تصوف می‌فرماید: تصوف با وحی آسمانی از جانب خداوند متعال به وجود آمده است؛ هنگامی که جبرئیل علیه السلام نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم آمد و اسلام، ایمان و احسان را برای شان توضیح داد، در اینجا منظور از احسان علم تصوف بود، از همین رو در باب احسان فرمود:

«ان تعبد الله كأنك تراه» یعنی خداوند متعال را چنان عبادت کنید که گویا او را

مشاهده می‌کنید و این کار جز تصوف و عرفان چیز دیگری نیست.
آخرجه الإمام مسلم في صحيحه في كتاب الإيمان عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه
و نيز می افزاید: تصوف یکی از اركان سه گانه دین است؛ پس هر کسی که از تصوف
دور باشد دین او ناقص است، زیرا یک رکن دین را تکمیل نکرده است.
بسیاری از اقوال دیگر نیز وجود دارند، بحث دیگر راجع به اهمیت تصوف خواهد بود.
در مورد اهمیت تصوف اقوال زیادی وجود دارد که:

اولاً: قال الإمام جلال الدين السيوطي رحمة الله تعالى: أَمَا عِلْمُ الْقَلْبِ وَمَعْرِفَةُ أَمْرَاضِهِ مِنَ
الْحَسَدِ وَالْعُجْبِ وَالرَّيَاءِ وَنَحْوِهَا، فَقَالَ الغزالى رحمة الله تعالى: إِنَّهَا فَرْضٌ عَيْنٌ.
(الأشباه والنظائر للسيوطى ص ٤٠)

ترجمه: امام جلال الدین سیوطی رحمه الله می فرماید: شناختن قلب و امراض آن مانند حسد، ریا، عجب و دراین مورد امام غزالی می فرماید: فرض عین است.
دوماً: قال حجۃ الإسلام الإمام الغزالی: الدخول مع الصوفیة فرض عین، إذ لا يخلو أحد
من عیب إلا الأنبياء عليهم الصلاة والسلام. (النصرة النبوية على هامش شرح الرائیة
للفارسی ص ٢٦)

ترجمه: پیوستن به کاروان تصوف و عرفان فرض عین است زیرا جز بیامبران کسی از عیب پاک نیست.
به همین روش اقوال، احادیث و آیات بسیاری وجود دارد که اهمیت تصوف را نشان می دهد، اما ما به این موارد اکتفا می کنیم.

زمستان؛ فصل عبادت و ایثار

نویسنده: حسان مجاهد

رسول الله ﷺ فرمودند: روزه گرفتن در زمستان غنیمتی سرد است. [احمد و ترمذی]
"سرد" به این معناست که سختی تشنگی، گرما و مشقت را به همراه ندارد، سلف صالحین از فرارسیدن فصل زمستان خوشحال می‌شدند و در این ایام بیشتر به عبادت می‌پرداختند.

حضرت عمر رضی الله عنہ فرمودند: زمستان بهترین غنیمت برای عبادت‌گذاران است.
حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنہما می‌فرماید: به زمستان خوشآمد می‌گوییم چرا که در این فصل برکت‌ها نازل می‌شوند، شبها برای عبادت طولانی‌اند و روزها برای روزه گرفتن کوتاه.

حضرت معاذ بن جبل رضی الله عنہ در زمان وفات اشک می‌ریخت و می‌فرمود: برای شب‌های طولانی زمستان گریه می‌کنم.

حضرت عبید بن عمیر رحمه الله می‌گفت: ای اهل قرآن! شب‌های زمستان برای قرائت قرآن طولانی شده‌اند، پس قرآن تلاوت کنید و روزها کوتاه‌اند پس روزه بگیرید!
در فصل زمستان باید به این عبادات توجه کرد:

۱- نماز شب ۲- روزه روز ۳- نماز صبح به جماعت ۴- وضو گرفتن با آب سرد ۵- رفتن به مسجد در هوای سرد و شب تاریک ۶- یادآوری نعمت‌های خداوند همچون نعمت لباس، گرمای خانه، باران و برف ۷- اندیشیدن در قدرت خداوند مانند هوای سرد، رعد و برق و...
زیرا این کارها فضیلت بسیاری دارند.

کمک به نیازمندان:

خداوند در قرآن کریم ایثار را از صفات مؤمنان یاد کرده است، ایثار یعنی دیگران را بر خود ترجیح دادن و به آنان کمک کردن، ایثار ازویژگی‌های برجسته صحابه بود، مهاجرین زمانی به مدینه رسیدند که چیزی نداشتند اما انصار آنان را در خانه‌های خود جای دادند و با ایشان همکاری کردند حتی در لحظات مرگ نیزیار و همراه خود را فراموش نمی‌کردند.

دریکی از حوادث حضرت حارت، عکرمه و عیاش (رضی الله عنهم) هر سه مجرح بر زمین افتاده بودند و از شدت تشنگی آب طلب می‌کردند، وقتی سقای آب آمد اول به حارت آب داد اما او با دیدن تشنگی عکرمه آب را به او داد، عکرمه نیز با دیدن حال

عیاش آب را به او واگذار کرد، اما عیاش در همان حال شهید شد، زمانی که سقا بازگشت دید که حارث و عکرمه نیز هردو شهید شده‌اند. (**إِنَّ اللَّهَ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**) در فصل زمستان بسیاری از نیازمندان با مشکلات فراوانی روبرو هستند باید به حال آنان توجه ویژه کرد و با تأمین مواد غذایی، وسایل گرمایشی و سایر ضروریات زندگی از آنان حمایت نمود زیرا اسلام به مؤمنان توصیه می‌کند که حتی آبگوشت خود را بیشتر کنند تا همسایه‌شان نیز از آن بهره‌مند شود. [حدیث]
پس تنها به فکر خود نباشد بلکه به فکر نیازمندان ویخزدگان اطراف خود نیز باشید.

فصل زمستان: فرصتی گرانبها برای مؤمن

امام ابن رجب حنبلی رحمه الله می‌فرماید:
"الشَّتاءُ رِبِيعُ الْمُؤْمِنِ، قَصْرَ نَهَارُهُ فَصَامُهُ، وَطَالَ لَيْلُهُ فَقَامُهُ."
 (لطائف المعارف، ص ۲۷۶)

ترجمه: فصل زمستان برای مؤمن فرصتی خاص برای عبادت است.
 به دلیل کوتاهی روزها؛ روزه گرفتن آسان می‌شود، و به علت طولانی بودن شب‌ها؛ قیام شب یا تهجد خواندن نیز آسان می‌شود.
 به همین دلیل علمای کرام فصل زمستان را برای مؤمن به "بهار" تشبیه کرده‌اند، زیرا فصل بهار زمان رشد گیاهان است و همان طور که فصل بهار موجب رشد و شکوفایی گیاهان می‌شود، فصل زمستان نیز زمان رشد و شکوفایی عبادت برای مؤمن است.

چرا در نماز ما خشوع نیست؟

نویسنده: الیاس عمر

اکثر افراد جامعه را می‌بینیم که در نمازو و سایر عبادات شان اثری از خشوع نیست، چرا؟

دلیل اصلی و عمومی این است که مثبتات واستقامت نداریم. هر کاری با استقامت به نتیجه می‌رسد و هر عملی که بدون استقامت باشد، حتماً ناقص می‌ماند.

به همین دلیل برخی از مسلمانان ابتدا با خشوع و تواضع فراوان نماز را شروع می‌کنند اما استقامت‌شان فقط به اندازه یک‌یا دورگفت است و پس از آن دچار عجله می‌شوند. همچنین برخی دیگر فقط چند روز استقامت دارند و بعد دوباره به همان حالت قبلی نماز می‌خوانند.

بیایید! تا در چند کلمه کوتاه عواملی را که باعث خشوع در نماز می‌شوند، بنویسیم:

۱- خشوع دروضو:

یکی از عواملی که خشوع در نماز را تسهیل می‌کند، خشوع و آمادگی دروضو است. اگر وضوراً ناقص انجام دهیم، طبیعی است که تمرکز و توجه‌مان در نماز به درستی جمع نمی‌شود.

۲- نشستن با کسانی که در نماز خشوع دارند:

از آنجا که انسان‌ها تحت تأثیر یک‌دیگر قرار می‌گیرند، یکی از مؤثرترین عوامل برای خشوع در نماز این است که در زمان نماز با کسانی که با آرامش و اطمینان نماز می‌خوانند، حاضر باشیم. اگر در روز اول این کار را نکردیم، در روز دوم حتماً تمايل به آموختن این عادت خواهیم داشت. و کسانی که در نماز در برابر یک‌دیگر رقابت می‌کنند، قطعاً تأثیر آن‌ها بر ما هم خواهد بود.

۳- تفکر در معانی نماز:

این نیز یکی از عوامل مؤثر است که به ما کمک می‌کند تا خشوع در نماز پیدا کنیم. تازمانی که معنای نماز را درک نکنیم، چگونه ممکن است خشوع پیدا کنیم؟ چگونه متوجه خواهیم شد که در حال یادآوری و عده خداوند هستیم یا وعید؟ آیا در اینجا به خاطر رحمت خداوند امید داریم یا به خاطر ذکر عذاب او ترس داریم؟

۴- اصلاح نفس در زندگی روزمره:

اگر به دقت فکر کنیم هر عملی که در طول روز انجام می‌دهیم، تأثیر زیادی بر

عبادات ما به ویژه نماز دارد. طبیعی است که کسی که تمام روز در گناه باشد، نفس انسانی اش نمی‌تواند عبادتی را با تمرکز و توجه کامل انجام دهد.

۵- حیا: اگر فکر کنیم که خداوند با این عظمتی که دارد، به ما اجازه می‌دهد که با تلاوت آیات کلام وی صحبت کنیم اما در حضور او نیز افکار دنیوی را دنبال کنیم، واقعاً برای نفس سالم احساس حیا ایجاد می‌شود و تلاش خواهد کرد که توجه و تمرکز خود را در نماز جمع کند.

امام غزالی رحمه الله در مورد خشوع می‌فرمایند:

"الخشوع هو حضور القلب، فيكون في ذلك تعظيم الله تعالى"

وتواضع العبد فييدي هذا التواضع في جوارحه، فيكون العبد

خاشعاً بقلبه وجوارحه، فيسمو بذلك في عباداته."

(احیاء علوم الدین)

ترجمه : خشوع سکون دل است که در آن تأثیر کامل عظمت خداوند وجود دارد، و بنده با تمام حالات جسمی و روحی خود این عظمت را نشان می‌دهد. هنگامی که انسان در برابر پروردگار خود فروتنی و انکسار کامل نشان می‌دهد، هر عملش به اوج عبادت می‌رسد و اثرات آن به شکل روحانیت و آرامش بیشتر آشکار می‌شود.

داستان ایمان افزای ازدواج یک صحابه

نویسنده: ایمان وردک

حضرت سهل بن سعد رضی‌الله‌عنہ می فرماید: زنی به حضور پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم آمد و گفت: ای رسول خدا! خود را به شما می‌سپارم، هر تضمیمی که در مورد من بگیرید، آن را قبول دارم. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم سرش را پایین انداخت و زن در همان جا نشست.

یک صحابی برخاست و گفت: ای رسول خدا! اگر شما نیازی به این زن ندارید، من آماده‌ام که او را به ازدواج خود درآورم. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم پاسخ داد: آیا چیزی برای مهریه این زن داری؟ او گفت: به خدا قسم ای رسول خدا! هیچ چیزی برای مهریه ندارم. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم فرمودند: برو از بستگان و نزدیکان خود کمک بخواه، شاید چیزی به دست آوری. آن صحابه رفت. وقتی برگشت گفت: ای رسول خدا! به خدا قسم هیچ چیزی پیدا نکردم. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم فرمودند: برو! حتی اگر یک حلقه آهنی پیدا کنی، همان هم کافی است.

صحابی دوباره رفت و پس از مدتی برگشت و گفت: ای رسول خدا! حلقه آهنی نیافتیم، اما این پارچه (لنگ) را دارم و آماده‌ام که آن را نصف کنم، نیمه‌اش را برای مهریه بدهم و نیمه‌اش را خود نگه دارم. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم در پاسخ فرمودند: این پارچه چه فایده‌ای دارد؟ اگر آن را توپوشی، چیزی برای زن باقی نمی‌ماند، و اگر او بپوشد، هیچ چیزی برای تونمی ماند. صحابه که فقیر بود، از شنیدن این سخنان ناامید شد و مدت زیادی سکوت کرد، سپس به راه افتاد.

وقتی پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم دید که آن صحابه برگشته و از پیش او می‌رود، فرمود: بروید او را بیاورید! زمانی که او برگشت، پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم از او پرسید: کدام سوره‌های قرآن را حفظ کرده‌ای؟ آن صحابه گفت: فلان سوره‌ها. او یکی یکی سوره‌هایی را که حفظ کرده بود، ذکر کرد. پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه وسلم فرمودند: برو! به همین قرآن که یاد گرفته‌ای، این زن را به توبه ازدواج درآوردم. برو و قرآن را به او نیز یاد بده.

نماز تهجد پیامبر صلی الله علیہ وسلم

نویسنده: حامد افغان

حضرت حذیفه بن یمان رضی الله عنہ روایت می کند: یک شب من با پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم نماز تهجد خواندم. ایشان سورہ بقرہ را در نماز شروع کردند، در دل گفتم که وقتی صد آیہ را تکمیل نماید به رکوع خواهد رفت، اما پیامبر صلی الله علیہ وسلم صد آیہ خواند و ادامه دادند.

فکر کردم که ایشان پس از اتمام سوره رکوع خواهد کرد اما همچنان ادامه می دادند؛ وقتی تمام سوره را خوانند به خواندن سوارة پرداختند و آن را نیز تمام کردند. بعد از آن سوره آل عمران را شروع کردند و آن را هم به پایان رساندند. تلاوت ایشان به آرامی و با تدبیر بود؛ در هر آیه‌ای که ذکر تسبیح وجود داشت، تسبیح می گفتند، و اگر آیه‌ای مربوط به سؤال بود، سؤال می کردند. در آیه‌هایی که مربوط به پناه بردن به خداوند بود، پناه می برden.

سپس به رکوع رفتند و در رکوع گفتند: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ»، رکوع ایشان تقریباً به اندازه قیام طول کشید. سپس فرمودند: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ» و مدت زیادی ایستادند، تقریباً به اندازه رکوع ایستاده بود، سپس سجده کردند و در سجده گفتند: «سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى»، و مدت زمان سجده ایشان هم تقریباً به اندازه قیام بود.

قال حَذِيفَةُ بْنُ الْيَمَانَ - رضي الله عنهما - : "صَلَيْتُ مَعَ النَّبِيِّ - صلی الله علیه وسلم - ذَاتَ لَيْلَةٍ فَأَفْتَخَ الْبَقَرَةَ، فَقَلَتْ: يَرْكَعُ عِنْدَ الْمَائِةِ، ثُمَّ مَضَى، فَقَلَتْ: يُصَلِّيُّ بِهَا فِي رَكْعَةٍ، فَمَضَى، فَقَلَتْ: يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَخَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَخَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلًا، إِذَا مَرَّ بِأَيَّةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعْوِذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ، فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، ثُمَّ قَامَ طَوِيلًا قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى، فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ»؛ رواه مسلم.

این سه سوره (بقره، نساء وآل عمران) تقریباً پنج جزء و ۶۶۲ آیه می شوند. در حدیث لفظ مترسل آمده است یعنی پیامبر صلی الله علیہ وسلم تلاوت خود را با تدبر و آرامش انجام می دادند؛ در هر آیه‌ای که به ذکر عذاب، جهنم یا فریب شیطان اشاره می شد، به خداوند پناه می برden.

در حدیث همچنین ذکر شده است که رکوع، قیام و سجده ایشان تقریباً به اندازه قیام طول می‌کشد. این فقط تفصیل یک رکعت نمازوی است. اگر تخمیناً حساب کنیم دور رکعت چند ساعت وقت را در بر می‌گیرد.

این جزئیات نماز پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم است که خداوند به او فرمود: «قد غفر الله لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر» یعنی خداوند همه کناهان گذشته و آینده تورا بخشیده است. در روایت آمده است که به خاطر طولانی بودن قیام، پاهای پیامبر صلی الله علیہ وسلم متورم می‌شدند. کسی به ایشان گفت: «خداوند همه کناهان تو را بخشیده است، پس چرا اینقدر خود را به زحمت می‌اندازی؟» پیامبر صلی الله علیہ وسلم پاسخ داد: «آیا نمی‌خواهم بندهای شکرگزار باشم؟» اگر کسی حقیقتاً این حالت عبادت و تهجد پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم را مشاهده کند، باید از کسالت و تنبلی خود شرمنده شود. خداوند ما را اصلاح کرده و توفیق عبادت و تقرب به خود را به ما عطا فرماید.

اللهم اجعلنا من الذين يحرصون على إقامة
 الصلاة كما أقامها نبيك محمد صلی الله علیه
 وسلم، واجعلنا من أهل الخشوع والحضور في
 صلاتنا، وارزقنا توفيقها في جميع أوقاتنا، واجعل
 قلوبنا مملوءة بحبك، وطاعتكم، وعبادتك، ووفقنا
 لتحقيق ما يرضيك في صلاتنا كما رضي قلب
 نبيك صلی الله علیه وسلم. اللهم اجعلها لنا نوراً،
 وزبداً في قربك، وسبباً في رحمتك وغفرانك،
 واجعلنا من الذين يعمرون بيوتنا بذكرك،
 ويسيرون على درب نبيك الکریم. أمين يا أرحم
 الراحمين.

نماز تهجد پیامبر صلی الله علیہ وسلم

نویسنده: حامد افغان

حضرت حذیفه بن یمان رضی الله عنہ روایت می کند: یک شب من با پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم نماز تهجد خواندم. ایشان سورہ بقرہ را در نماز شروع کردند، در دل گفتم که وقتی صد آیہ را تکمیل نماید به رکوع خواهد رفت، اما پیامبر صلی الله علیہ وسلم صد آیہ خواند و ادامه دادند.

فکر کردم که ایشان پس از اتمام سوره رکوع خواهد کرد اما همچنان ادامه می دادند؛ وقتی تمام سوره را خوانند به خواندن نساء پرداختند و آن را نیز تمام کردند. بعد از آن سوره آل عمران را شروع کردند و آن را هم به پایان رساندند. تلاوت ایشان به آرامی و با تدبیر بود؛ در هر آیه‌ای که ذکر تسبیح وجود داشت، تسبیح می گفتند، و اگر آیه‌ای مربوط به سؤال بود، سؤال می کردند. در آیه‌هایی که مربوط به پناه بردن به خداوند بود، پناه می برden.

سپس به رکوع رفتند و در رکوع گفتند: «سُبْحَانَ رَبِّ الْعَظِيمِ»، رکوع ایشان تقریباً به اندازه قیام طول کشید. سپس فرمودند: «سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ» و مدت زیادی ایستادند، تقریباً به اندازه رکوع ایستاده بود، سپس سجده کردند و در سجده گفتند: «سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى»، و مدت زمان سجده ایشان هم تقریباً به اندازه قیام بود.

قال حذیفۃ بن الیمان - رضی الله عنہما - : "صَلَّیتُ مَعَ النَّبِیِّ - صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ - ذَاتَ لَیْلَةٍ فَافْتَخَرَ الْبَقَرَةَ، فَقَلَّتْ: يَرْكَعُ عِنْدَ الْمِائَةِ، ثُمَّ مَضَى، فَقَلَّتْ: يُصَلِّی بِهَا فِي رَكْعَةٍ، فَمَضَى، فَقَلَّتْ: يَرْكَعُ بِهَا، ثُمَّ افْتَخَرَ النِّسَاءَ فَقَرَأَهَا، ثُمَّ افْتَخَرَ آلَ عِمْرَانَ فَقَرَأَهَا، يَقْرَأُ مُتَرَسِّلًا، إِذَا مَرَّ بِأَيَّةٍ فِيهَا تَسْبِيحٌ سَبَّحَ، وَإِذَا مَرَّ بِسُؤَالٍ سَأَلَ، وَإِذَا مَرَّ بِتَعْوِذٍ تَعَوَّذَ، ثُمَّ رَكَعَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: سُبْحَانَ رَبِّ الْعَظِيمِ، فَكَانَ رُكُوعُهُ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمَدَهُ، ثُمَّ قَامَ طَوِيلًا قَرِيبًا مِمَّا رَكَعَ، ثُمَّ سَجَدَ فَقَالَ: سُبْحَانَ رَبِّ الْأَعْلَى، فَكَانَ سُجُودُهُ قَرِيبًا مِنْ قِيَامِهِ"؛ رواه مسلم.

این سه سوره (بقرہ، نساء وآل عمران) تقریباً پنج جزء و ۶۶۲ آیه می شوند. در حدیث لفظ مترسل آمده است یعنی پیامبر صلی الله علیہ وسلم تلاوت خود را با تدبیر و آرامش انجام می دادند؛ در هر آیه‌ای که به ذکر عذاب، جهنم یا فریب شیطان اشاره می شد، به

خداوند پناه می‌بردند.

در حدیث همچنین ذکر شده است که رکوع، قیام و سجده ایشان تقریباً به اندازه قیام طول می‌کشد. این فقط تفصیل یک رکعت نمازوی است. اگر تخمیناً حساب کنیم دور رکعت چند ساعت وقت را در برمی‌گیرد.

این جزئیات نماز پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم است که خداوند به او فرمود: «قد غفر الله لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر» یعنی خداوند همه گناهان گذشته و آینده تو را بخشیده است. در روایت آمده است که به خاطر طولانی بودن قیام، پاهای پیامبر صلی الله علیہ وسلم متورم می‌شدند. کسی به ایشان گفت: «خداوند همه گناهان تو را بخشیده است، پس چرا اینقدر خود را به زحمت می‌اندازی؟» پیامبر صلی الله علیہ وسلم پاسخ داد: «آیا نمی‌خواهم بنده‌ای شکر گزار باشم؟» اگر کسی حقیقتاً این حالت عبادت و تهجد پیامبر اسلام صلی الله علیہ وسلم را مشاهده کند، باید از کسالت و تنبلی خود شرمنده شود. خداوند ما را اصلاح کرده و توفیق عبادت و تقرب به خود را به ما عطا فرماید.

اللهم اجعلنا من الذين يحرصون على إقامة
 الصلاة كما أقامها نبيك محمد صلی الله علیه
 وسلم، واجعلنا من أهل الخشوع والخضوع في
 صلاتنا، وارزقنا توفيقها في جميع أوقاتنا،
 واجعل قلوبنا مملوءة بحبك، وطاعتك،
 وعبادتك، ووفقنا لتحقيق ما يرضيك في
 صلاتنا كما رضي قلب نبيك صلی الله علیه
 وسلم. اللهم اجعلها لنا نوراً، وزيادةً في قربك،
 وسبباً في رحمتك وغفرانك، واجعلنا من الذين
 يعمرون بيوتنا بذكرك، ويسيرون على درب
 نبيك الکريم. أمين يا أرحم الراحمين.

فصل چهارم

مقالات سیاسی و اجتماعی

اطلاعات درباره توافق مخفی میان شبہنظامیان ایرانی و داعش

نویسنده: اداره المرصاد

اداره دیدهبان حقوق بشر سوریه در گزارشی ویژه اطلاعاتی درباره یک توافق مخفی میان داعشیان، رژیم بشار اسد، و شبہنظامیان ایرانی در سوریه منتشر کرده است.

طبق این گزارش در سوریه توافقی میان داعشیان و شبہنظامیان ایرانی صورت گرفته بود که براساس آن داعش به پوسته‌ها و کاروان‌های این شبہنظامیان حمله نمی‌کرد و در مقابل گروه‌های تحت حمایت ایران اطلاعات استخباراتی، مسیرهای عبور به مناطق دیگر و تسلیحات را در اختیار داعش قرار می‌دادند.

در این گزارش آمده است که در جنوری ۲۰۲۲ اطلاعات مربوط به مختصات زندان غویران و جزئیات محروم‌مانه دیگر، برای اجرای حمله به این زندان توسط سازمان استخباراتی ایران به داعشیان ارائه شده بود.

آغاز روابط:

در اپریل ۲۰۲۱ رهبری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران پیامی به زبان فارسی برای یکی از گروه‌های وابسته به خود در سوریه ارسال کرد و به خاطر منافع مشترک خواستار مذاکره از طریق رهبران قبیله‌ای با داعشیان شد.

برای اجرای این دستور جنرال احمد ابراهیم الخلیل قوم‌دان استخبارات نظامی دیرالزور از یکی از رهبران قبیله‌ای در حمایة به نام شیخ علی احمد العموري خواست که به دیرالزور برو و با استفاده از نفوذ خود مقدمات دیدار میان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و داعش را فراهم کند، العموري پیش از این نیز جلساتی میان داعش و شبہنظامیان ایرانی را ترتیب داده بود.

ده روز بعد در ۳ مه ۲۰۲۱ العموري به یکی از همراهان نظامی خود گفت که داعش با برگزاری ملاقاتی در تاریخ ۲۰ می در منطقه کباجب و سخنه موافقت کرده است.

در تاریخ مذکور جلسه دایر شد، در این جلسه که با حضور قوم‌دان استخبارات نظامی دیرالزور برگزار شد نماینده سپاه پاسداران با نام حاجی دهقان و نماینده داعش با نام ابوالبراء شرکت داشتند.

در این دیدار حاجی دهقان از داعشیان خواست در دیرالزور و مناطق اطراف آن به شبہنظامیان ایرانی حمله نکند در مقابل ایران متعهد شد که تسلیحات، مهمات، و مسیرهای امن را برای عبور داعش به مناطق تحت کنترل نیروهای دموکراتیک سوریه

فراهم کند. سه هفته بعد در ۹ جون ۲۰۲۱ جلسه دیگری میان نیروهای ایرانی و داعشیان برگزار شد، در این جلسه ابوالبراء به نمایندگی از داعشیان شرط اساسی داعش را مطرح کرد که عبارت از ارائه اطلاعات کامل درباره زندان غویران بود، ایران تمام خواسته‌های داعش را پذیرفت و ابوالبراء از ایرانیان نیز خواست تا ضمانت نمایند که در مسیر دسترسی به زندان مذکور هیچ مشکلی ایجاد نشود و ایرانیان نیز پذیرفتند.

قابل یادآوری است که زندان غویران تحت کنترل نیروهای دموکراتیک سوریه بود و در آن زمان حدود ۳۵۰۰ داعشی در آن نگهداری می‌شدند که طی مدت کمی همه اطلاعات مربوط به زندان مذکور و مناطق اطراف آن توسط نیروهای ایرانی به داعش سپرده شد و داعشیان مدتی بعد از طریق ساحه نهر خابور به زندان غویران رسیدند و از پوسته‌های نیروهای کردی به آسانی گذشتند، آنان یک شب قبل از عملیات در ساحه یی که تحت کنترل شبه‌نظامیان ایرانی بود باهم جمع شدند و موتربمی که در این عملیات استفاده شده بود نیز از همین راه عبور نموده بود.

در ۲۰ جنوری ۲۰۲۲ داعشیان با استفاده از اطلاعات ارائه شده توسط ایران حمله خود را به زندان غویران آغاز کردند که این حمله تا ۳۰ جنوری ادامه داشت که طبق گزارش‌های دیده‌بان حقوق بشر تعداد زیادی از داعشیان با همکاری شبه‌نظامیان ایرانی از زندان فرار کردند.

کاهش حملات به شبه‌نظامیان ایرانی:

اداره دیده‌بان حقوق بشر سوریه اعلام کرده است که از اواسط سال ۲۰۲۱ (از زمانی که داعش با شبه‌نظامیان ایرانی توافق نمودند) حملات داعش به شبه‌نظامیان ایرانی به طور قابل توجهی کاهش یافته است که مجله رسمی داعشیان بنام النباء نیز به کاهش قابل توجهی اشاره نموده است.

طبق گزارش‌ها در سال ۲۰۲۲ م داعش بیش از ۲۰۰ عملیات در مناطق تحت کنترل نیروهای کرد انجام داده است اما در مناطق صحرایی سوریه تنها نزدیک به ۱۰۰ عملیات صورت گرفته که از این جمله فقط شش حمله مستقیماً شبه‌نظامیان ایرانی را هدف قرار داده است و بس، این شش عملیات هم شاید توسط عده‌ای داعشیان مسلح خودسرانه صورت گرفته باشد و یا نیز به خاطری انجام داده شده باشد که داعشیان عام بدگمانی و سرکشی نکنند.

داعش همه مخالفان خود را که به نوعی از انواع نظریه مصلحت و یا ضرورت با دشمن مذاکره نموده باشند تکفیر می‌کند در حالیکه خودش نه تنها مذاکره با کسانی

میکند که از نظرش مرتد هستند بلکه از آن‌ها کمک نیز دریافت کرده و با آنان توافقاتی برای توقف جنگ امضا می‌کند.

داعش ازین پیش نیز با رژیم سوریه موافقاتی انجام داده است که المرصاد در آینده نزدیک گزارش‌های ویژه‌ای درباره آن منتشر خواهد کرد.

داعش خوارج؛ در افغانستان نابود، در پاکستان پناه!

عملیات مؤثر امارت اسلامی در افغانستان باعث از بین رفتن شبکه داعش شد اما عناصر باقی‌مانده آن اکنون در پاکستان به ویژه در بلوچستان و دیگر مناطق مرزی پناه گرفته‌اند. حکومت افغانستان بارها شواهدی ارائه کرده است که نشان می‌دهد داعش از حمایت نیروهای خارجی برخوردار است و اکنون این وضعیت در پاکستان نیز در حال تکرار است.

دکتر نسیم بلوج رئیس حرکت ملی بلوج می‌گوید:

"در بلوچستان کمپهای سازمان تروریستی بین‌المللی داعش فعال هستند و با نظارت و حمایت مستقیم ارتش پاکستان فعالیت می‌کنند."

تمامی این واقعیت‌ها نشان می‌دهند که داعش تنها یک گروه خودساخته نیست؛ بلکه ابزاری است که تحت حمایت نیروهای خاص به کار گرفته می‌شود، امت مسلمه باید در برابر این فتنه آگاهی کامل پیدا کند و برای ریشه‌کن کردن آن هر نوع اقدامی که لازم باشد انجام دهد.

تصاحب واخان، روابط زمینی با هند و اظهارات کودکانه‌ی جان اچکزی و خواجه آصف

نویسنده: قاری عبدالرشید مومند

در طی چند روز گذشته در حالی که پاکستان نتوانسته است از حملات در کشور خود جلوگیری کند، فوجش حامیان، دستگاه‌های تبلیغاتی و مبلغان رسانه‌ای خود را در شبکه‌های اجتماعی دوباره فعال کرده است.

به شهادت رساندن اطفال بی‌گناه در بمباران پکتیکا و خوست برخلاف تمام موازین اسلامی و قانونی و سپس از فیلم‌های جعلی در این باره گرفته تا توثیق‌های جان اچکزی، مواردی می‌باشند که می‌توان در مورد آن گفت حاکمان رژیم پاکستان همواره با چنین اقدامات ناسنجیده‌ی خود جهان و ساکنان منطقه را به خود خندانده است.

به نظر می‌رسد جان اچکزی، وزیر اطلاعات بلوچستان هوش و حواس خود را از دست داده و پشت افغانستان را گرفته است؛ گاهی مسئولیت حمله در وزیرستان و سایر مناطق پاکستان را به طالبان نسبت می‌دهد، گاهی ادعای دروغین هدف قراردادن قوماندانان تحریک طالبان پاکستان را در بمباران‌های پکتیکا و خوست سر می‌دهد و گاهی با گستاخی فراوان در مورد تسخیر واخان اظهارات احمقانه و کودکانه می‌کند.

اول از همه باید در این مورد متوجه باشد تا زمانی که فقط ده افغان به طور شمار زنده باشند واخان که به جای خود، حتی نمی‌تواند یک وجب زمین در افغانستان را تصالیب کند. این سخنان، هوایی نیستند بلکه شما می‌توانید از افرادی که همیشه جهت طلب وام یا خیریه به آن‌ها مراجعه می‌کنید، در مورد این حقیقت تلخ و واضح معومات بگیرید.

از سوی دیگر خواجه آصف، وزیر دفاع پاکستان که وظیفه اساسی و قانونی او دفاع از کشورش می‌باشد و باید به آن توجه کند، شروع به صحبت از خط تجاری کرده است که کاری بسیار مضحك و احمقانه است که باید وزیریک کشوریا دولت ازان خودداری کند. آن‌ها باید این مورد را نیز درک کنند که افغانستان آنقدر که شما فکر می‌کنید به پاکستان تکیه ندارد.

اگر شما به فکر توقف کمکهای هند یا تجارت او با ما هستید، به نفع ما خواهد بود زیرا تجارت و مبادلات خود را از طریق بندر چابهار افزایش خواهیم داد. **ان شاء الله**

نکته دوم اینکه اگر شما اینقدر قوی و قدرتمند هستید چرا می خواهید فقط مسیر هند را مسدود کنید؟ با دست و دل باز جرأت کنید و بگوئید که پاکستان تمام روابط تجاری همه جانبه خود را با افغانستان قطع می کند، اما همه می دانند که شما هرگز این کار را نخواهید کرد زیرا شما هم می دانید که در این کار شما از ما بیشتر ضرر می کنید.

شاید به خاطر داشته باشد که حافظ انس حقانی چند روز قبل از فتح کابل در مشاعرهای خطاب به ادارات سابق افغانستان گفت که هرگز چنین سخنانی نگوئید که بعداً پشیمان شوید.

من نیز با این کلمات کوتاه به شما می گویم که اگر ماضی عیف هستیم پس شما هم آنقدر که در "مطالعه پاکستان" نوشته اید قدرتمند و قوی نیستید، پس اول فکر کنید، سپس وزن کنید و بعد در مورد آن صحبت کنید.

در پایان برای تمام مردم پاکستان که ملت افغانستان را دوست دارند و به حکومت اسلامی ما به عنوان مسلمان احترام می گذارند، پیام دارم که براساس اخوت اسلامی همسایه گان نیک و خوبی باشند و به رژیم خود نیز در این مورد قناعت دهند.

حاکمان و مقامات دولت نیز در ابتدا باید اشتباهات و سیاستهای نادرست خود را اصلاح کنند، راجع به امنیت و امان جدیت نشان دهند، از اظهارات کودکانه و غیرمسئولانه پرهیز کنند و روابط مثبت خود با افغانستان را حفظ کنند، در این کار خیره ردو کشور می باشد.

واخان؛ رمزشناسایی افغانستان

افغانستان تنها یک سرزمین خشک نیست، بلکه نماینده وجود امت مسلم است. واخان بخشی جدایی ناپذیر از آن است که هیچ نیروی خارجی یا توطئه ای نمی تواند در باره آن سوالی مطرح کند، تسویه حساب بر سر حاکمیت افغانستان ممکن نیست و حفاظت از مرزهای آن تقاضای غیرت و ایمان هر افغان است. افغانستان همیشه آزاد بوده، آزاد است و آزاد خواهد ماند!

در دفاع از امت

نویسنده: عزیزالدین مصنف

وزیر دفاع که وظیفه کمیسیون امنیتی و تصفیوی را نیز بر عهده دارد، به حضور مردم حاضر می‌شود، خبرنگاران جمع شده در مرکز رسانه‌ها منتظر خوشخبری‌های جدیدی هستند، هر یک تلاش دارد که نخستین مروارید زبان رهبر جوان را من بازتاب دهم.

سپه سالار به عنوان نماینده ملت خود در مقابل امت صحبت می‌کند، این یک مرحله سرنوشت‌ساز است، آنچه دیده می‌شد اکنون باید به زیان خوانده شود، از پیشرفت ارتش های دلیریادآوری شود، دست‌آوردهای قهرمانان گمنام چیستند؟ چگونه امانت باقی مانده از خون شهداء را نگهداری کنیم؟ کلیدهای پایداری این نظام چیست؟ چگونه می‌توان حق امت را از جانب خود ادا کرد؟ و عالی‌ترین اهداف امارت چه زمانی محقق می‌شود؟

سپه سالار جوان بعد از حمد و شکر خداوند متعال به اختصار به مراحل آزادسازی کامل کشور از اشغال آمریکا می‌پردازد و درباره اهداف آینده می‌گوید: ما به کمال جدیت از کشورهایی که عناصر شرور خارجی از طریق آن‌ها وارد افغانستان می‌شوند، می‌خواهیم که مرزهای زمینی و هوایی خود را به طور جدی کنترل کنند و از ورود عناصر شرور از طریق آن‌ها به افغانستان جلوگیری کنند.

تاجیکستان و پاکستان مخاطبین ویژه شان بودند که اگر این دو کشور در اقدامات خود تجدید نظر نکنند دور نیست که به سرنوشت اربابان خود دچار شوند.

پس از استقرار نظام اسلامی انواع فتنه‌ها و فتنه‌جویان با خاک یکسان شده‌اند، آدم ریایی و عناصر مشمول آن از بین رفته است، فساد و جرئت فساد مردود شده است، بر اساس فرمان ویژه امیر المؤمنین حفظه الله کشت و تولید مواد مخدربه صفر رسیده است، استفاده کنندگان مواد مخدر در مراحل مختلف به اساس یک سیستم ویژه تداوی می‌شوند، بعد از اعلام عفو به کسی سخن‌تندی گفته نشده در و هیچ‌کس جرئت‌ش را ندارد، مدارس اعداد گاه و بی‌گاه جوانان فداکار را با روحیه دفاع از نظام اسلامی به جامعه تقدیم می‌کنند، تفاوت را عیت با رعیت فقط در تقوی است، تمام چرخ نظام جهت همکاری با مهاجرین به حرکت آمد، مواجه شدن با چنین وضعیت غیر متربقه و این بار سنگین را به دوش نهادن فقط یاری خداوند بود.

در داخل نظام، کمیسیون مشترکی از ادارات ملکی و نظامی در حال فعالیت است، هر کسی که مرتکب به اقدامات خلاف شرع پنداشته شود، بلا فاصله از صفا اخراج می‌شود و با تشکیل دو سیه رسمی برای رسیدگی نهایی به محاکم عالی تحویل داده می‌شود.

پس از اعلام امنیت خوشایند، سپه‌سالار جوان با شکوه تمام چشمان عمری خود را بالا می‌برد گویا موقف جدیدی را بیان می‌کند، او به نمایندگی از ملت؛ درد امت را تسکین می‌خواهد، غزه حق فلسطین است و احیای این حق بر عهده همه رهبران اسلامی است که برای دفاع از آن آستین همت را بالا کنند.

مراسم تبریک پیروزی مجاهدین در منطقه محدود جغرافیایی را به سربازان گمنام حماس تقدیم می‌دارد، با سربلند اعلام می‌کند که اسرائیل، غاصب سرزمین مبارک فلسطین است، وظیفه شرعی همه مؤمنان است که در این مبارزه برای آزادی با فلسطینی‌ها شرکت کنند.

امارت اسلامی

امارت اسلامی درد امت مسلمه را درد خود می‌داند، هر آن
مظلوم مسلمان دل‌های ما را به لرزه می‌اندازد و هر مسئله
اسلامی مسئولیت ما است. امارت اسلامی همیشه برای
اتحاد، دفاع و عزت امت ایستاده بوده و خواهد ایستاد،
عزت و خود مختاری مسلمانان مسئله غیرت ماست و ما
هیچ توطئه‌ای را اجازه نخواهیم داد که منافع امت
را تحت تأثیر قرار دهد!

امارت اسلامی

قدرت داعش در حال بیرون شدن از دست عراقی‌ها است!

نویسنده: اداره المرصاد

منابع آگاه از وضعیت داخلی داعش می‌گویند که این گروه بدنام پس از کشته شدن رئیس اداره عمومی ولایات داعش با مشکلات جدی در رهبری و مدیریت مواجه شده است.

منبعی که به اسم "رسوا کنندهی برده‌گان بغدادی و هاشمی" فعالیت دارد، می‌گوید که کشته شدن ابو سارة عراقی (کفوش) در تاریخ ۲۴ فبروری سال جاری میلادی در سوریه ضربه بزرگی به داعش بود، زیرا او پس از اعلام خلافت خودخوانده، در پست‌های مهم باقی مانده بود و تمام مدیریت و قدرت این گروه در دست او بود.

طبق معلومات موجود پس از کشته شدن ابو بکر بغدادی، عبدالله قرداش و سیف بغداد (عبدالرحمان عراقی) و دست‌گیری برخی دیگر از سران داعش، ابو سارة عراقی تنها عراقی بود که اداره داعش را در دست داشت و در انتخاب رهبر جدید گروه، که داعشی‌ها او را "خليفة مسلمانان" می‌نامند، رأی او بسیار با اهمیت بود. به دلیل نقش کلیدی او در انتخاب خليفة جدید، نظاره‌گران داعش ابو سارة عراقی را سازنده امرا و "خليفة‌ها" می‌دانستند.

کanal "رسوا کنندهی برده‌گان بغدادی و هاشمی" سوالی مهم مطرح کرده است: "آیا کشته شدن ابو سارة عراقی به این معناست که داعشی‌های عراقی قدرت خود را در این گروه از دست داده‌اند؟ داعشی‌های عراق با مشکلات ایدیالوژیکی، سازمانی و تنظیمی زیادی مواجه بودند، داعش را بر اساس خواسته‌هایشان به طبقه‌های مختلف تقسیم کرده بود و نسخه‌ای از دین را مطابق با بیماری‌های عقلانی، روانی و علمی خود ساخته بودند که در آن خون معصوم مسلمانان و اموال شان را حلال می‌دانستند و هر مخالفی را کافر می‌شمرden".

نباید فراموش کرد که نزدیک به سه ماه از اعلام مرگ ابوالحسین الحسینی القریشی، خليفة مجھول الهوية داعش می‌گذرد، اما تا کنون داعش هیچ اطلاع‌رسانی رسمی در این خصوص نکرده و سکوت کامل در پیش گرفته است. طبق گزارش منبع، این موضوع خود نشانه‌ای از خلا و ناتوانی در رهبری است که در نتیجه‌ی کشته شدن ابو سارة عراقی به میان آمده است.

مهمترین نکته اینست که با کشته شدن ابو سارة عراقی، رهبری داعش از دست

عراقی‌ها خارج شده است. ممکن است یکی از دلایل عدم اعلام خلیفه جدید این باشد که عراقی‌ها در تلاش اند تا دوباره انحصار قدرت را در دست بگیرند، اما مشکل این است که در حال حاضر در شام هیچ عراقی باقی نمانده است.

کانال "رسوا کننده‌ی برده‌گان بغدادی و هاشمی" در پایان تحلیل خود نوشته است: "وضعیت رهبری عراقی‌ها در عراق به طور کامل از بین رفته است و نمی‌توانند دوباره قدرت را به دست آورند و رهبری عمومی و خلافت را به عراق بازگردانند. بنابراین، داعش با یک چالش بزرگ واقعیت جدید روپرورست که برای اولین بار، عراقی‌ها از میدان رهبری خارج خواهند شد.

شیخ عطیة الله لیبیں رحمة الله من فرمایند:

"داعش به نام اسلام ظاهر شد اما روح حقیقی اسلام را نابود کرد، این گروه در حقیقت بزرگ‌ترین دشمن جهاد بود، زیرا؛ با اقدامات خود دشمنان امت را خوشحال ساخت و مجاهدین را در نظر مسلمانان بدنام کرد.

الحمد لله مجاهدین مخلص عليه آنها قیام کردند، جان‌های خود را فدای آن کردند و این فتنه تکفیری را ناکام ساختند، اگر امروز صفوف جهاد خالص و پاکیزه است، این نتیجه قربانی‌های مجاهدین است که جان‌های خود را در راه حق فدای کردند".

وضعیت امنیتی منطقه و سیاست دو جانبه پاکستان

نویسنده: عاطف مشعل

اظهارات مقامات بلندپایه پاکستان در مورد منابع و عوامل اصلی حملات اخیر در پاکستان، سخنان تعجب‌آور و شگفتانگیزی بودند. به خصوص اظهارات خواجه محمد آصف، وزیر دفاع پاکستان در مورد ارتباط دادن این حملات با افغانستان، کاملاً یک اتهام بی‌مورد و ادعای بی‌اساس است.

بر اساس گزارش‌های تایید شده توسط خبرگزاری‌های موثق مانند خبرگزاری رویترز و خبرگزاری المرصد، شهاب المهاجر، سرکرده گروه داعش خراسان هم اکنون در منطقه بلوچستان پاکستان زندگی و در آنجا فعالیت می‌کند. با استناد از گزارش‌های آژانس‌های خبری مذکور شهاب المهاجر پس از جراحات و زخم‌های شدید در افغانستان، به منطقه بلوچستان پاکستان گریخته و به فعالیت‌های تروریستی خود را از آنجا ادامه می‌دهد.

همچنین داکتر نسیم بلوج، رهبر جنبش ملی بلوج، در نشستی در جنیوا گفته است که: وجود اردوگاه‌های سازمان تروریستی بین‌المللی داعش در بلوچستان مایه نگرانی است. داکتر نسیم بلوج در این نشست به صراحت گفته است که "کمپ‌های داعش در بلوچستان تحت حمایت فوج پاکستان بوده و تحت نظارت و حمایت مستقیم فوج پاکستان فعالیت می‌کنند".

این اطلاعات و اخبار موثق رسانه‌های بین‌المللی و سیاستمداران منطقه، ادعاهای پوج و بی‌اساسی را که بعضًا از سوی مقامات پاکستانی مبنی بر انتساب فعالیت‌های تروریستی به افغانستان مطرح می‌شود، باطل می‌کند.

مقامات پاکستانی با طرح این گونه اتهامات بی‌اساس و واهی سعی در منحرف کردن افکار عمومی ملت از ضعفها و کاستی‌های امنیتی داخلی کشور خود را دارد و یا سعی می‌کند برای اهداف استراتژیک خود به کشورهای همسایه و جامعه جهانی ذهنیت منفی و بی‌اعتمادی نسبت به حکومت کنونی افغانستان را ایجاد نماید.

علاوه بر این، نشانه‌هایی وجود دارد که برخی از جناح‌ها در تشکیلات نظامی و سیاسی پاکستان که احتمالاً تحت تأثیر منافع غرب قرار گرفته‌اند، در حملات مسلح‌انه علیه شرکت‌های چینی دست دارند. این اقدامات ممکن است بخشی از یک برنامه گسترده‌تری برای تبدیل نمودن پاکستان به مرکز رقابت و مسابقه بین قدرت‌های

بزرگ جهان باشد. این گروه متشکل از فوج پاکستان و سیاستمداران طرفدار غرب با استفاده از سیگنال‌های مخفی غرب سعی در ایجاد مشکلات برای اجرای پروژه‌های بزرگ اقتصادی منطقه‌ای به ویژه دهليز اقتصادي چين پاکستان (CPEC) را دارد.

در حالی که پاکستان علاوه بر مشکلات امنیتی با مشکلات جدی اقتصادی نیز مواجه است، گمانهزنی‌هایی وجود دارد که یکی از دلایل تامین مالی پروژه داعش، مجبوریت مشکلات شدید اقتصادی پاکستان می‌باشد، تا جنرال‌های پاکستانی بتوانند با اجرای پروژه داعش در منطقه، از صندوق بین‌المللی پول (IMF) و سایر کمک‌های مالی و اقتصادی غرب بهره‌مند شوند. این درحالیست که اجرای پروژه داعش و ایجاد یک دهليز کاری امن برای داعش در منطقه، فقط به معنای اقدام علیه افغانستان و (CPEC) نیست بلکه برای آسیای مرکزی، روسیه و ایران نیزیک تهدید بزرگ است.

این اقدام جنرال‌ها و سیاستمداران پاکستانی تنها در تضاد با افغانستان است، بلکه تهدیدی جدی وبالقوه برای کل منطقه در همسایگی افغانستان مانند روسیه، چین و ایران است، زیرا غرب این بار داعش را علیه منافع یک کشور معین استفاده نمی‌کند بلکه علیه منافع چندین کشور منطقه از آن حمایت و پشتیبانی می‌کند.

فعالیت‌های این گروه از جنرال‌ها و سیاستمداران پاکستانی و اجرای پروژه‌های غربی براساس دستور غرب، نه منافع مردم پاکستان و نه منافع کشورهای منطقه را در نظر گرفته است. برخورد ناشایسته آن‌ها با ملت خود باعث شد تا احساس بیداری و انقلاب در مردم پاکستان ایجاد شود؛ این یک تهدید بسیار عمیق و جدی است که در نتیجه پاکستان نه تنها با واکنش‌های شدید مردم خود مواجه خواهد شد، بلکه با دشمنی و مخالفت کشورهای منطقه نیز مواجه خواهد شد.

همچنین این گروه سعی دارد با استفاده از نام تحریک طالبان پاکستان، به شمول پاکستان شمالی (گلگت، بلتستان و چترال) و شمال شرق افغانستان (کنر، نورستان، بدخشان، تخار و لغمان) بستر اجرای پروژه CPEC و واخان را بی ثبات سازد تا کشورهای آسیای مرکزی و چین را ناامن کرده و از اجرای این پروژه‌های بزرگ اقتصادی منطقه‌ای جلوگیری کند.

تاجیکستان از پروژه CPEC با توجه به منافع اقتصادی خود حمایت و استقبال می‌کند اما از سوی این حلقه جنرال‌ها و سیاستمداران طرفدار غرب در پاکستان، به گروه‌های مسلح آسیای مرکزی و ازبکستان و عده‌های خیالی ایجاد ازبکستان جنوبی و ترکستان شرقی داده شده است تا در نتیجه فعالیت‌های گروه‌های مذکور،

تهدیدهای امنیتی برای چین و کشورهای آسیای مرکزی ایجاد و طرح برنامه‌ریزی شده غرب را در منطقه عملی کند.

گروههای تروریستی در آسیای مرکزی که به وعدهای خیالی استقلال ارضی تن داده اند، تهدیدی بالقوه برای منافع چین و اجرای پروژه CPEC محسوب می‌شوند. ایجاد "ازبکستان جنوبی" و "ترکستان شرقی" می‌تواند به عنوان پناهگاهی برای فعالیت این گروهها باشد و تحرکات امنیتی منطقه را پیچیده‌تر کند.

ادامه دادن به باری اتهام فعالیت‌های تروریستی اخیر توسط پاکستان نه تنها کمکی به حل چالش‌های واقعی امنیتی در منطقه نمی‌کند، بلکه فضای اعتماد و همکاری کشورهای همسایه را نیز به خطر می‌اندازد. به جای تلاش‌های عملی برای ثبات و امنیت منطقه، درگیر شدن در بازی اتهامات منجر به تشدید خشونت و مانع گفتگو و همکاری سازنده می‌شود.

علاوه بر این، درگیر شدن در بازی اتهامات بی‌اساس، اعتماد و همکاری میان کشورهای همسایه را تضعیف می‌کند؛ فقدان اعتماد نه تنها تلاش‌ها برای مبارزه با تروریسم را مختل می‌کند، بلکه مانع ابتکارات منطقه‌ای گستردگر و پروژه‌های توسعه‌ای مانند دهليز اقتصادي پاکستان-چین (CPEC)، تاپی، کاسا یک هزار و سایر پروژه‌های منطقه‌ای می‌شود.

پاکستان باید برای حل موثر چالش‌های امنیتی منطقه، از سرزنش سایر کشورها خودداری کند و رویکردی فعال‌تر و مشارکتی اتخاذ کند که شامل (پذیرش کاستی‌های امنیت داخلی، حل نمودن اختلافات درونی، ایجاد فضای اعتماد و باور میان کشورهای همسایه و اظهار تعهدات واقعی و عملی برای ثبات منطقه‌ای) باشد.

نظم نوین بین‌المللی به بسیاری از کشورها گزینه‌های مختلفی برای انتخاب داده است؛ اکثر کشورهای جهان که به فکر بقای خود هستند، در مسیر هماهنگی و همکاری کامل با ثبات منطقه پیش می‌روند. به نظر می‌رسد که آثار نظم نوین جهانی در منطقه ما از این روبروی بیشتر خواهد بود که دویا سه کشور عمدۀ بازیگران اصلی نظم نوین جهانی در اینجا هستند.

لازم است پاکستان چنین سیاستی را برگزیند که اگر در یک مسیر با منطقه پیش نمی‌رود، حداقل باید مسیر تضاد و مخالفت با منطقه را نپیماید. سیاستی را که برخی از جنرال‌های فوج پاکستان و سیاستمداران به نفع غرب در پیش گرفته است، در تضاد و مغایرت علیٰ با پیش‌روی در هماهنگی با منطقه می‌باشد.

فتنه مغلوب

نویسنده: عزیزالدین مصنف

تأثیرات نظام اسلامی بر اوضاع سیاسی منطقه را بر قیمت تجارت قیاس کنید، ثبات افغانی در برابر ارز خارجی دلیل روشنی بر استقلال این نظام مقدس شرعی اسلامی است، کفار شرق و غرب سعی دارند که پس از انحطاط جهان عرب تا کنون مسلمانان را به درگیری‌های متقابل بکشانند یا چنان آشافتگی ایجاد کنند که خون‌ریزی دوای رنج‌شان باشد، آن‌ها جهت رسیدن به هدف شوم خود، یک‌و نیم دهه قبل از امروز روی میکانیزم تشکیلاتی داعشی‌های خوارج کارهای مشترک را شروع کردند.

شرق و غرب ظاهراً از یک‌دیگر جدا می‌باشند اما اگر قضیه فلسطین را با تعمق نظر بنگرید حتماً متوجه می‌شوید که برای اولین بار ۴۰ هزار یهودی به دلیل تهاجم روسیه وارد فلسطین شده‌اند، فقط این کارنه؛ بلکه از زمان اشغال فلسطین تا کنون پلان‌های ایجاد شر و نفاق در میان مسلمانان را در کمیته‌های مشترک برنامه‌ریزی نموده اند.

اگر بحث را به حاشیه ببریم می‌بینیم که قبل از ظهور داعشی‌های خوارج در جهان تمام فعالیت‌های جهادی با رهبری واحد انجام می‌شدند؛ مجاهدین القاعدہ تحت چتر رهبری واحد سرزمین عربی را برای کفار به جهنم تبدیل نموده بود، در عین زمان تحرکات مجاهدین در قفقاز در حاشیه غربی روسیه در حال پیشروی بود اما زمانی که داعشی‌های خوارج با کمک بودجه نظامی ویژه آمریکا روند این تحرکات جهادی را قطع نمود امت اسلامی با وضعیت مبهمی مواجه شد؛ مدافعان ظاهری اسلام (خوارج) آن‌قدر بی‌رحم بودند که در تمام مراحل جنگ پلید خود حتی یک مزاحمت ساده‌ای در برابر کفار انجام ندادند، بلکه همواره دسته‌های خود را با خون مؤمنان بی‌گناه و بی‌دفاع شستند.

زمانی که با همت مشترک انگلستان و آمریکا، داعشی‌های خوارج با اسکورت منظم نظامی به مرزهای جنوب آسیا آورده شدند، در همان زمان چشمان بصیر امارت اسلامی آسیب روزافزون این فتنه بزرگ را احساس کرد، از همین رو امیر المؤمنین وقت شهید منصور صاحب تقبله الله برای پاک کردن این نقطه سیاه از پیشانی امت اسلامی آستین همت را بالا زد؛ در نخست بینش متفکرانه امارت مبتنی بر مصلحت بود چون حدس زده می‌شد که شاید این فتنه جویان خبیث اشاره را بدانند و دامن خود را جمع

کنند اما چون تحرکات نظامی آنان ناکام ماند فوراً واحدهای نظامی از مجاهدین سراسر کشور را سازماندهی کردند و به رهبری امیری مقتدر علیه خوارج اعلام جهاد کردند.

در این نبرد فرخنده سران امارت اسلامی در خط مقدم می‌جنگیدند، مجاهدین بزرگوار امارت نیز در پیش‌کن کردن این فتنه‌ی پلید به مقام والای شهادت رسیدند، اما ثمره این شهادتها و اخلاص مجاهدین بود که تخم خوارج از روی این سرزمین برچیده شد.

در مورد شکست داعش در افغانستان

مولوی ذبیح‌الله مجاهد مسئول بلندپایه و سخنگوی

مرکزی امارت اسلامی:

در یک مصاحبه فرمودند:

"داعش در افغانستان از حمایت مردمی برخوردار نیست و نهادهای امنیتی ما عزم راسخ دارند که آن‌ها را نابود کنند، الحمد لله به دنبال تلاش‌های مداوم ما، داعش در افغانستان شکست خورده است و اکنون دیگر تهدید قابل توجهی به شمار نمی‌رود".

آیا افغانستان بدھکار احسان پاکستان است؟

نویسنده: محمد نعمان

پاکستان با وجود تمام جنایاتی که در حق افغانستان مرتکب شده است، هنوز طوری تصور و رفتار می‌کند که گویا افغانستان زیر بار سنگین احسان او می‌باشد، به خصوص پس از حمله شوروی سابق به افغانستان، رسیدگی به پناهجویان افغان را لطف بزرگ خود می‌نامند اما حقیقت چیز دیگری است.

درواقع پاکستان باید زیر بار احسان افغانستان و افغان‌ها باشد و این احسان را بپذیرد زیرا اگر افغان‌ها در مقابل شوروی قیام نمی‌کردند، اکنون پاکستان از نقشه و جغرافیای جهان محرومی شد، زیرا پاکستان به هیچ وجه توان ایستادن در برابر قوت و نیروی شوروی را نداشت.

موضوع دیگر اینست که پاکستان بارها از جهان نسبت به پناهجویان افغان امتیاز گرفته است؛ کشور مذکور حتی ۱۰ درصد از کمک‌هایی را که به نام مهاجران افغان دریافت می‌کرد به افغان‌ها و پناهجویان نمی‌داد بلکه به خود خرج می‌کرد.

علاوه بر این، در جریان جهاد افغانستان علیه شوروی، هر گونه کمکی که با مجاهدین صورت می‌گرفت از طریق پاکستان انجام می‌شد که به این روش اسلحه‌های کهنه و فرسوده‌ی خود را به مجاهدین افغان می‌داد و اسلحه‌هایی را که به اسم مجاهدین افغان دریافت می‌کرد یا به سربازان خود می‌داد یا ذخیره می‌کرد.

خلاصه اینکه پاکستان در تاریخ هفتاد و چند ساله‌ی خود همچین کارنامه یا احسانی را که به خیر افغان‌ها باشد، انجام نداده است. پاکستان باید بپذیرد که از وهله اول تا هنوز علیه افغانستان توطئه می‌ساخت؛ هر لحظه نقشه نابودی افغانستان را می‌کشید، هر گز خیر افغانستان را نخواسته و نه می‌خواهد.

افغانستان هیچ شاهکاری از جهان و پاکستان نمی‌خواهد. افغانستان فقط به جهان هشدار می‌دهد که پاکستان در حال حمایت از ناامنی در منطقه است و این یک تهدید بزرگ برای امنیت و ثبات نه تنها افغانستان، بلکه تمام منطقه و جهان است. افغانستان می‌گوید که یا پاکستان باید با رضایت خود از این اقدام شیطانی دست بردارد یا جهان او را تحت فشار قرار دهد تا رفتار خود را تغییر دهد.

اسلحة داعشی که بروجود تاجیکستانی نصب شده است

هدف بیگانه را نشان می‌گیرد

نویسنده: یوسف جمال

روز گذشته حمله مسلحانه گروهی به یک کنسرت موسیقی در پایتخت روسیه جهان را به لرزه آورد؛ شش تن از مهاجمان بیش از ۱۰۰ نفر را کشته و صدها نفر دیگر را مجروح کردند.

مهاجمان پس از فرار از محل حادثه توسط نیروهای امنیتی روسیه در نزدیکی مرز اوکراین و روسیه دستگیر شدند. همه مهاجمان شهروندان تاجیکستانی بودند که از اوکراین وارد مسکو شده بودند.

حمله داعشی‌های تاجیکستانی به مکان حساسی مانند مسکو از نظر پیامدهای امنیتی برای منطقه محل اندیشه و تفکراست.

تاجیکستان در دو و نیم سال گذشته (به ویژه پس از خروج ناتو از افغانستان) به بزرگترین منبع تولید ایدئالوژی داعش تبدیل شده است و شهروندان آن دههای حمله را در سراسر جهان انجام داده‌اند.

۱۲ حمله انتشاری بزرگ در افغانستان که هر کدام تلفات سنگینی با خود داشته است، توسط داعشی‌های تاجیک تبار انجام شده‌اند و براساس معلومات مادرنبرد با نیروهای امنیتی دههای داعشی تاجیک کشته یا اسیر شده‌اند.

جذب بیش از حد شهروندان تاجیک در صفوف داعش کار طبیعی به نظر نمی‌رسد بلکه معلوم می‌شود که برای این کار زمینه‌سازی انجام می‌شود و براساس برنامه ریزی هماهنگ شده، تروریسم داعش در بسته‌های تاجیکستانی به منطقه صادر می‌شود.

استخبارات تاجیکستان که اکنون به عنوان واحد استخباراتی یک کشور غربی فعالیت می‌کند، یک ضلع این بازی و همسایه دیگر طرف دیگر این مثلث است.

ما اقدامات مثلث شیطانی مذکور را از این رو تروریسم می‌نامیم که در واقع برای ترساندن انسانیت انجام می‌شوند؛ تمام فعالیت‌های گروه نیابتی داعش نه به نفع انسان‌ها و نه به نفع مسلمان‌ها می‌باشد بلکه بسیار واضح است که داعش علیه هر روز نه امیدی برای بازگرداندن شکوه مسلمانان کار می‌کند.

روسیه به دلیل صادرات تروریسم تاجیکستان از این رو بسیار نگران است که صدها هزار تاجیک در حال حاضر در روسیه کار می‌کنند و اکنون روسیه به هر یک از آنها

به دیده شکنگاه خواهد کرد.

همچنین تاجیکستان بخشی از اتحاد جماهیر شوروی باقی مانده است، اشتراکات فرهنگی و زبانی با روسیه دارد و شهروندان آن می‌توانند آزادانه بدون ویزا یا چک امنیتی به روسیه سفر کنند.

اما این بازی در اینجا به پایان نمی‌رسد و بسیار بزرگ‌تر از چیزی است که در کمی شود. اگر نگاهی به فعالیت‌های تروریستی داعشی‌های تاجیکستانی در افغانستان اندادخته شود، مشخص می‌شود که همه اهداف آن‌ها استراتژیک و در موقعیت‌هایی است که از آنجا به بلوک شرقی آسیب می‌رسد.

حمله به سفارت روسیه، حمله به شهروندان چینی در کابل، حمله موشکی به ازبکستان و سایر حملات مشابه نشان می‌دهد که تنگ داعشی که بر جسد تاجیکستانی گذاشته شده است، هدف بیگانه را نشان می‌گیرد.

استخبارات تاجیکستان نه تنها در صدور تروریسم داعش به منطقه نقش دارد بلکه مسئولیت پروژه اخراج مردم از افغانستان را به نامهای مختلف برای تضعیف حیثیت امنیتی و سیاسی افغانستان نیز بر عهده دارد.

بر اساس اطلاعات‌ما، نهادهای امنیتی تعدادی از افغان‌ها را دستگیر کرده‌اند که توسط استخبارات تاجیکستان از افغانستان اخراج می‌شوند تا برای اهداف دیگری در منطقه مورد استفاده قرار گیرند.

انتقال شاخه داعش خراسان از افغانستان به کشور همسایه و تامین این شاخه از تاجیکستان زنگ خطر دیگری برای منطقه است که نباید عادی تلقی شود.

نباید اجازه داده شود که کشورهای آغشته به مرض سرطان، غده‌های سرطانی جدیدی را بروجود امنیتی منطقه بپاشند و تمام منطقه را از نگاه امنیتی و اقتصادی فلوجه کنند. این مثلث شیطانی باید تشخیص داده شود و اجازه داده نشود کشتی امنیت و ثبات منطقه را غرق کند.

پلان‌های ABC غرب و سایر حلقات دشمنان علیه ۱.۱.۱!

نویسنده: احمد منصور

پس از قیام ۱.۱.۱ برخی از جهات به ویژه غرب در تلاش تخریب و تضعیف نظام فعالی هستند و از هیچ اقدامی علیه آن دست دریغ نورزیده‌اند.

پیش‌بینی‌های نادرستی در این باره ارائه کردند، فشارها را وارد و به تحریم‌ها افزایش دادند، حق افغانستان را غصب نمودند، وقتی پلان A با ناکامی مواجه گشت به اجرای پلان B شروع کردند.

آن‌ها مشغول ایجاد مشکلات برای ۱.۱.۱ شدند؛ مدتی پیش تصمیم اخراج مهاجران افغان از پاکستان و ایران توسط خود این کشورها نبود بلکه دستور غرب/آمریکا را تطبیق نمودند، دشمنان می‌پنداشتند که ۱.۱.۱ تازه مسند اقتدار را به دست آورده است و شاید برای رسیدگی به پناهجویان برنامه ویاتوانی داشته نباشد و به این روش چرخش اداره دولت و کارهای پروژه‌های بازسازی مانند کانال قوشتپه، شاهراه عمومی کابل-قندهار، سالنگها و کابل جدید به بن بست بررسد اما برخلاف آرزوهای آن‌ها هیچ چیزی به وقوع نه پیوست؛ فاز اول کانال قوشتپه تکمیل شد و فاز دوم آن به سرعت در حال کار است، بخش‌هایی از شاهراه عمومی کابل-قندهار و سالنگها بازسازی شده و کار حصه‌های باقی‌مانده به دلیل فصل زمستان به حالت تعليق درآمده است که با به پایان رسیدن فصل سرما دوباره شروع خواهد شد. وقتی از این زاویه نیز مایوس شدند بر گزینه دوم این پلان تمرکز نمودند.

آن‌ها در فرانسه، تاجیکستان و روسیه برای فراریان و شرمنده‌گان به امید این‌که ۱.۱.۱ را بترساند، جلساتی ترتیب دادند اما چون ۱.۱.۱ با ذهانت قوی سیاسی خود همه چیز را نظر اندازی نمود دشمن شگفت‌زده شد. تکان دهنده اما زمانی بود که ۱.۱.۱ جماعت منطقه‌ای را تشکیل داده و از سفیران/نمایندگان تعدادی از کشورها دعوت به عمل آورد. یک نشست تاریخی در کابل برگزار شد، کشورها از وضعیت پر امنیت فعلی افغانستان و تعامل مثبت ۱.۱.۱ ابراز خرسندی کردند، سخن از تاب آمریکا و عموم غرب بیرون رفت، می‌خواست نسخه ناکام را که تعیین نماینده ویژه از سوی سازمان ملل متحد برای افغانستان بود، تطبیق و عملی نماید از همین‌رو مجلس تشکیل داد و ۱.۱.۱ رانه به منظور جهت، بلکه به عنوان فردی دعوت کرد اما ۱.۱.۱ از شرکت در این جلسه امتناع ورزید. جلسه دوروز به طول انجامید؛ روسیه، چین و ایران در تعیین نماینده ویژه رضایت ۱.۱.۱ را به

پس از قیام ۱.۱.۱ برخی از جهات به ویژه غرب در تلاش تخریب و تضعیف نظام فعلی هستند و از هیچ اقدامی علیه آن دست دریغ نورزیده‌اند.

پیش‌بینی‌های نادرستی در این باره ارائه کردند، فشارها را وارد و به تحریم‌ها افزایش دادند، حق افغانستان را غصب نمودند، وقتی پلان A با ناکامی مواجه گشت به اجرای پلان B شروع کردند.

آن‌ها مشغول ایجاد مشکلات برای ۱.۱.۱ شدند؛ مدتی پیش تصمیم اخراج مهاجران افغان از پاکستان و ایران توسط خود این کشورها نبود بلکه دستور غرب/آمریکا را تطبیق نمودند، دشمنان می‌پنداشتند که ۱.۱.۱ تازه مسند اقتدار را به دست آورده است و شاید برای رسیدگی به پناه‌جویان برنامه و یا توانی داشته نباشد و به این روش چرخش اداره دولت و کارهای پروژه‌های بازسازی مانند کانال قوشتپه، شاهراه عمومی کابل-قندهار، سالنگها و کابل جدید به بن بست بر سردار اما برخلاف آرزوهای آن‌ها هیچ چیزی به وقوع نه پیوست؛ فاز اول کانال قوشتپه تکمیل شد و فاز دوم آن به سرعت در حال کار است، بخش‌هایی از شاهراه عمومی کابل-قندهار و سالنگها بازسازی شده و کار حصه‌های باقی‌مانده به دلیل فصل زمستان به حالت تعليق درآمده است که با به پایان رسیدن فصل سرما دوباره شروع خواهد شد. وقتی از این زاویه نیز مایوس شدند بر گزینه دوم این پلان تمرکز نمودند.

آن‌ها در فرانسه، تاجیکستان و روسیه برای فراریان و شرمنده‌گان به امید این‌که ۱.۱.۱ را بترسانند، جلساتی ترتیب دادند اما چون ۱.۱.۱ با ذهانت قوی سیاسی خود همه چیز را نظر اندازی نمود دشمن شکفت‌زده شد. تکان دهنده اما زمانی بود که ۱.۱.۱ جماعت منطقه‌ای را تشکیل داده و از سفیران/ نمایندگان تعدادی از کشورها دعوت به عمل آورد. یک نشست تاریخی در کابل برگزار شد، کشورها از وضعیت پر امنیت فعلی افغانستان و تعامل مثبت ۱.۱.۱ برآز خرسندي کردند، سخن از تاب آمریکا و عموم غرب بیرون رفت، می‌خواست نسخه ناکام را که تعیین نماینده ویژه از سوی سازمان ملل متحد برای افغانستان بود، تطبیق و عملی نماید از همین رو مجلس تشکیل داد و ۱.۱.۱ را نه به منظور جهت، بلکه به عنوان فردی دعوت کرد اما ۱.۱.۱ از شرکت در این جلسه امتناع ورزید. جلسه دوروز به طول انجامید؛ روسیه، چین و ایران در تعیین نماینده ویژه رضایت ۱.۱.۱ را به عنوان شرط مهم مطرح می‌نمودند، سازمان ملل و ایالات متحده اصلًا فکر نمی‌کرد که ۱.۱.۱ از شرکت در چنین مواردی درحالی امتناع می‌ورزد که نشست کاملاً به نفعش به پایان می‌رسد. سازمان ملل راجع به موضوع مذکور بار دوم میزبانی نشستی را به عهده گرفت اما نتیجه‌اش مثل جلسه اول منفی بود.

قاطعیت ۱.۱. در برابر نقشه‌ها و پلان‌های فوق، جهات مذکور را به شدت خشمگین کرد، تازه پلان را روی دست گرفته است که به سبب آن:

۱ افغانستان را به منجلاب درگیری با کشورهای همسایه می‌اندازد، هدف از این کار ترساندن سایر کشورهای منطقه و جهان از ۱.۱. است.

۲ محبویت ۱.۱. در بین مردم را کاهش می‌دهند.

۳ به پروژه ۲۰ ساله داعش؛ آشوب‌گران، دزدان و نوکران غرب انسجام می‌بخشند.
 احسان الله احسان، سخنگوی سابق تحریک طالبان پاکستان نیز با تایید این موضوع گفته است که پاکستان و تاجیکستان برای اجرای این طرح از جانب غرب انتخاب شده‌اند. آغاز آن حمله هوایی پاکستان در روز دوشنبه به حریم افغانستان بود. اگرچه ۱.۱. به اقدامات پاسخ‌گویی بسند نمود اما غرب از مجبوریت‌های فعلی کشورهای مذکور استفاده می‌کند و در پی ایجاد درد سر برای امارت اسلامی می‌باشد اما این پلان نیز به فضل خداوند کامیاب نخواهد شد. **ان شاء الله**

توطئه‌های غرب علیه امارت اسلامی

غرب همواره برای ناکام ساختن امارت اسلامی دست به توطئه‌های گوناگون زده است، که شامل تحریم‌های اقتصادی، دامن زدن به اختلافات داخلی و پخش تبلیغات دروغین می‌شود. هدف آنان ایجاد بی‌اعتمادی نسبت به حکومت اسلامی است.

اما امارت اسلامی، به لطف و نصرت الهی، برای حفظ عزت، استقلال و ارزش‌های اسلامی ملت خود مصمم است و در برابر هرگونه موافع و دشیسه‌ها با استقامت و قاطعیت ایستادگی می‌کند.

القاعدہ، فارین پالیسی و افغانستان

نویسنده: احسان الله احسان

در ۲۲ مارچ سال ۲۰۲۴ فارین پالیسی گزارشی تحت عنوان «القاعدہ دوبارہ بازگشته و در افغانستان در حال رشد است» منتشر کرد که در آن چندین ادعای بی اساس را درباره حضور و حمایت القاعدہ در افغانستان مطرح نموده بود.

قبل از بحث در مورد محتوای گزارش، به شخصیت متنازع لین او دانل (LYNNE O, DONNELL) نویسنده گزارش مذکور می پردازیم.

لین او دانل کیست؟

لین او دانل یک زن روزنامه‌نگار استرالیایی است که ظاهراً نزدیک به دوده است که به فعالیت‌های روزنامه‌نگاری خود در افغانستان ادامه داده است اما با نگاهی به کار او، تنفس و دشمنی اش با مجاهدین و اسلام واضح است. اکثر گزارش‌های او بر چیزهای فرضی و داستان‌های توهی بنامی باشد.

گزارش‌گر مذکور از سوی خبرنگاران نیز جدی گرفته نمی‌شود و با توجه به دیدگاه‌های گذشته و منفی‌وی در مورد افغانستان، هیچ یک از ادعاهای وی قابل اعتماد نیست.

امارت اسلامی در سال ۲۰۲۲ او را پس از ورود به افغانستان به دلیل رفتارهای نادرست و گزارش‌های دروغ برای مدت کوتاهی متوقف کرد، ازا و بازجویی کرد و به او توصیه نمود که از ارزش‌های ژورنالیستی دفاع و محافظت کند. زمانی که او از افغانستان بیرون شد امارت اسلامی را به دروغ متهم کرد که او را تهدید کرده و ترسانده است و از او خواسته است تا برخلاف گزارش‌ها و اصول خود تؤییت کند اما سخنگوی وزارت امور خارجه امارت این سخنان را تکذیب کرد و گفت: "او به دلیل حمایت آشکارا از مقاومت مسلحه علیه رژیم فعلی، تخلفات فراوان و گزارش‌های دروغ مورد بازجویی قرار گرفته است" و گفت: "دونل تا حد زیادی در مورد حضور خود در افغانستان دروغ گفته است".

اما مقامات به او پیشنهاد کردند که اگر می‌تواند در رابطه با ادعاهایش مدارکی ارائه کند.

آخرین گزارش این روزنامه‌نگار زن در فارن پالیسی حکایت از نفرت و بعض این روزنامه نگار دارد، به نظر می‌رسد او با دروغ گویی وزیر پا گذاشتند تمامی اصول ژورنالیستی

سعی دارد انتقام بگیرد، امارت اسلامی که از او راجع به گزارش‌های نادرست در مورد حضورش در افغانستان وضاحت خواسته بود تا هنوز از زیر اثر آن بیرون نرفته است.

منابع گزارش فارن پالیسی چیست؟

برای اثبات صحت هر ادعایی دلایل قوی لازم است و همچنین مطالبه عدالت این است که اگر شما کسی را متهم می‌کنید دلیل شما باید قوی و صحیح و از منابعی که استناد می‌کنید موثق و معتبر باشد.

بانگاهی به این گزارش به راحتی می‌توان فهمید که این گزارش صرفاً یک داستان تخیلی مبتنى بر تعصب است، زیرا در این گزارش نامی از منابع ذکر نشده است و دلیلی براعتبار آنها ارائه نشده است، فقط گفته می‌شود که منابع به شرط "نام بردن" چنین گفته‌اند.

شما با مخفی نمودن یک فرد، یک دولت را متهم می‌کنید اما جرئت اخلاقی نام بردن از اورا ندارید.

شما گزارش خود را بر اساس گزارشی تهیه می‌کنید که به گفته شما هنوز منتشر نشده و نسخه‌ای از آن برای شما ارسال شده است، پس با نگاهی به شخصیت گذشته و جنجالی شما چگونه می‌توان به ادعاهای شما اعتماد کرد؟

این کار فضول نشان می‌دهد که این گزارش چیزی جز تخييل بدخواهانه‌ی یک شخصیت متعصب نیست.

در گزارش فارن پالیسی چیست؟

این گزارش که توسط لین او دانل گردآوری شده است، ادعا می‌کند که القاعده در افغانستان دوباره احیا می‌شود، طالبان از آن حمایت مالی و سیاسی می‌کند و به القاعده اجازه دسترسی به منابع طبیعی افغانستان داده شده است تا نیازمندی‌های خود را به این روش تامین کند.

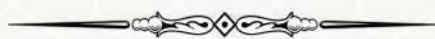
اما ادعاهای مطرح شده در این گزارش چندین بار توسط خود مقامات آمریکایی رد شده و گفته‌اند که القاعده دیگر به عنوان یک تهدید بزرگ در افغانستان وجود ندارد.

چند روز پیش در گزارش سالانه اداره استخبارات آمریکا گفته شده بود که القاعده قادر به انجام عملیات در افغانستان نیست، همچنین تاموسیت نماینده ویژه آمریکا نیز اخیراً گفته بود که القاعده تهدیدی از افغانستان نیست.

علاوه بر این، در ۱۱ سپتامبر سال ۲۰۲۳، کریستین ابی زید، رئیس مرکز ملی مبارزه با تروریسم آمریکا، درباره حضور القاعده در افغانستان گفت که القاعده در طول تاریخ

این بار در افغانستان ضعیف شده است، امکان ندارد دوباره احیا شود. علی‌رغم اعترافات اخیر مقامات آمریکایی، ادعاهای فارن پالیسی و روزنامه‌نگار جنجالی او در مورد القاعده اعتبار تحقیقی و ژورنالیستی این روزنامه را زیر سوال می‌برد. این یک واقعیت است که القاعده از قیام و حاکمیت امارت اسلامی ابراز خوشحالی کرده بود، اما در عین حال بر تعهد خود اصرار نموده بود که به وعده امارت اسلامی افغانستان به جهانیان توجه کامل خواهد داشت تا این‌که امارت اسلامی از مشکلات سیاسی نجات یابد.

نکته مهم دیگر این است که امارت اسلامی در افغانستان ایجاد شده است، دیگر هیچ توجیهی برای ماندن القاعده در افغانستان وجود ندارد و اطلاعات این است که فعالیتها و توجه القاعده اکنون کاملاً معطوف به شبه جزیره عربستان است. دولت افغانستان با سختی اقتصاد خود را اداره می‌کند چرا معدن طلا و میلیون‌ها دالر خود را به کسی دیگری بدهد؟ دوم این‌که القاعده در حال حاضر از نظر مالی با ثبات ترین سازمان جهادی است که نیازی به کمک هیچ کسی دیگری ندارد. مجاهدین کشورهای عربی دوباره به کشورهای خود بازگشته‌اند و در آنجا به فعالیت‌های جهادی خود ادامه می‌دهند و مجاهدین بر صغر القاعده نیز در مخفی گاههای خود در شهرها و کوههای پاکستان حضور دارند اما اخیراً گزارشی از فعالیت آنها منتشر نشده است.

مجاهدین القاعده پس از پیروزی امارت اسلامیه در افغانستان در سال ۲۰۲۱ واستقرار نظام اسلامی در سراسر کشور؛ پیامی را در یکی از نشریات خود منتشر کردند که در آن آمده بود:

"هدف اصلی ما در افغانستان، که همان استقرار نظام اسلامی و شکست نیروهای کفر بود؛ به موفقیت رسید. اکنون با این پیروزی که در افغانستان به دست آمده است، دیگر نیازی به ماندن در اینجا نداریم، هدف ما همیشه گسترش جهاد و برپایی نظام اسلامی در سرتاسر جهان بوده است. پس از تحقق هدف نخست، ما به سوی دیگر جبهه‌ها حرکت خواهیم کرد تا علم اسلام را در سراسر جهان برافرازیم و قدرت کفر را از بین ببریم."

فصل پنجم

مقالات مختلف

یک مهاجم داعش در مسکو شش سال را به دلیل آزار جنسی در زندان سپری کرده است

نویسنده: اداره المرصاد

در شامگاه ۲۲ مارچ، چهار شهر وند تاجیکستان به مردمی که برای برگزاری کنسرت موسیقی در تالار کروکوس، پایتخت روسیه گردیدم آمدند، حمله کردند و صد ها نفر را از بین برداشتند. ساعاتی بعد خبرگزاری رسمی داعشی های خوارج مسئولیت این حمله را بر عهده گرفت.

داعشی های مطبوعاتی بسیار خوشحال اند که به یک مرکز فحشا حمله شده است اما نکته شگفت انگیز اینست که خود یکی از مهاجمان به جرم فحشا شش سال را در زندان سپری کرده است.

فریدون شمس الدین: حمله به تالار کورکوس را چهارتمن از اتباع تاجیکستان انجام دادند که یکی از آنها فریدون شمس الدین است. فریدون از اهالی روستای لویوبه شهر حصارکشور تاجیکستان است، تحصیلات دینی ندارد، متاهل و دارای یک فرزند هشت ماهه می باشد.

همسر کاکای فریدون به رسانه های تاجیکستان گفته است که او شش ماه پیش به روسیه رفته بود. قبل از رفتن به روسیه در یک نانوایی در شهر حصارکار می گرد. رادیو آزادی بخش تاجیکستان به نقل از اهالی قریه و نزدیکان فریدون می نویسد که وی در سال ۲۰۱۴ کلاس هفتم مکتب بود اما در همان سال به جرم آزار جنسی یک کودک شش ساله دست گیر و به مدت شش سال زندانی شد. پس از گذراندن دوران حبس، در سال ۲۰۲۰ آزاد شد و در سال ۲۰۲۲ ازدواج کرد.

([HTTPS://WWW.OZODI.ORG/A/32884168.HTML](https://www.ozodi.org/a/32884168.html))

آسیا پلس، رسانه هی دیگر تاجیکستانی با نقل قول از نزدیکان فریدون نوشته است که او چندان مذهبی نبود، نه روزه می گرفت و نه نماز می خواند.

([HTTPS://ASIAPLUSTJ.INFO/NEWS/TAJIKISTAN/LAWORDER/20240327/CHTO-IZVESTNO-OB-ARESTOVANNI-H-PO-DELU-O-NAPADENII-NA-KROKUS-SITI-HOLL](https://asiaplustj.info/news/tajikistan/laworder/20240327/chto-izvestno-ob-arestovanni-h-po-delu-o-napadenii-na-krokus-siti-holl))

نتیجه:

داعشی های خوارج همه رزمندگان خود را به درجه تقدس می رسانند و به مردم تصور می دهند که پاکترین و با تقواترین مردم روی زمین هستند، در حالی که گذشته

اکثر آن‌ها مانند گذشته‌ی فریدون پراز جنایات و انحرافات دینی می‌باشد. افرادی با چنین گذشته تیره‌ای به دلیل نداشتن علم دینی خیلی زود در دام داعش می‌افتد و طبق عادت همیشگی خوارج، همان فردی که دو سه سال پیش بر اساس موقف فعلی خود کافربود، جز خودش مسلمان دیگری در دنیا نمی‌بیند.

داعش خوارج؛ نمایندگان ظلم و فحاشی

"داعش خوارج کسانی هستند که به نام جهاد و خلافت؛ عزت‌های امت را به زیر پا گذاشتند، مسلمانان را بدنام کردند و به دشمنان فرصتی برای افزایش خصومتشان با اسلام دادند. آنها نه تنها خون انسان‌های بی‌گناه را ریختند، بلکه با زنان و دختران نیز بدترین ظلم‌های جنسی را مرتکب شدند که اسلام به شدت آنها را منع کرده است، این اعمال؛ جرم‌هایی هستند که اسلام آنها را سخت منع کرده است، رسول الله فرمودند: «من لم يرحم الناس لا يرحمه الله» (کسی که به مردم رحم نکند، خداوند به او رحم نخواهد کرد). این خوارج نه نمایندگان اسلام هستند و نه وارثان خلافت بلکه دشمنان واقعی امت اسلامی هستند!"

حمله‌ی مسکو خوارج خراسان را مجبور به تکفیر یکدیگر نموده است

نویسنده: اداره المرصاد

ابومحمد مدنی، شهروند تاجیکستان مدعی می‌باشد که در مدینه منوره تحصیل کرده است، اصلیت وی بیشتر از این معلوم نیست اما چون در تحمیل تکفیر و ارتداد به مسلمانان بسیار جسور می‌باشد، نزد خوارج دری زیان خراسان حیثیت شیخ را به دست آورده بود؛ به نام او کانال‌های تلگرامی ساخته بودند و شب و روز سخنان اوراد و بدل می‌کردند.

اما مدنی زمانی «لندنی» شد که آخرین حمله داعش به تالار کنسرت موسیقی در مسکورافتنه و توطئه منظم علیه تاجیکها خواند و حدود ۴۳ دقیقه سخنرانی صوتی اش را بر راد آن نشر نمود. مدنی در سخنرانی صوتی خود حمله در مسکورا به دلیل کشته شدن غیرنظمیان؛ زنان، کودکان و افراد مسن مخالف اصول دین مبین اسلام خوانده است.

ابومحمد مدنی در سخنان خود به این نکته توجه زیادی داشته است که تاجیکها متعدد نیستند و هر کسی به هر روشی که بخواهد از آن‌ها استفاده می‌کند. او بارها می‌گوید به دلیل نبود وحدت و دولت قوی، مردم تاجیک مورد استفاده همه‌گان قرار می‌گیرند و بازار بازی قدرت‌های بزرگ شده‌اند.

پس از انتشار این سخنرانی صوتی، اکثر داعشی‌های خوارج ابومحمد مدنی را تکفیر نموده و اورا حامی روسیه خواندند. عده‌ای به این روش خود را اطمینان می‌دهند که ممکن است مدنی این سخنان را در حالت اکراه گفته باشد و دوباره از آن‌ها راجوع نماید (چنانچه عده‌ای دیگر از مبلغان داعش چنین کرده‌اند).

دور روز از سخنان مدنی نگذشته بود که العزائم، اداره رسمی نشراتی خوارج خراسان، جزوی از ۴۱ صفحه‌ای به زبان دری تحت عنوان «موتوا بغیظکم: رد بر سخنان جاهلانه ابومحمد لندنی» ویک سخنرانی صوتی را منتشر نمود. خوارج در رساله‌ی مذکور تا آخرین درجه سعی در اثبات جواز کشتن زنان، کودکان و محاسن سفیدان غیرنظمی داشته‌اند و ابومحمد مدنی را به عنوان غلام زرخربند روسیه، جاهل، مفسر سخنان ملحدان، جاسوس و سایر القاب بد معرفی نموده است. نویسنده رساله‌ی دریک جاتا کید نموده است که کشتن زنان غیر رزم‌مند جایز است اما بعداً می‌گوید هیچ مدرکی دال بر کشتن زنان توسط مهاجمان مسکو وجود ندارد.

این نخستین بار نیست که بین طرفداران و مبارزان خوارج خراسان بر سر برخی مسائل، اختلافاتی تا حد تکفیر یکدیگر به وجود می‌آیند. چند مدت پیش العزائم جزوی‌ای تحت عنوان «**زمور عقیده او منهج**» را پس از آن منتشر کرد که عده‌ای از پیروان خوارج به شکل علنی امام ابو حنیفه رحمه‌الله را تکفیر کردند.

همچنین در جون سال ۲۰۲۳ میلادی برخی از اعضای داعش گفتند که تعدادی از دوستانشان به دلیل اختلاف نمودن بر سر مسائل مذهبی به دستور بخش قضائیه خوارج خراسان در ابتدا حبس و سپس کشته شدند.

داعشی خوارج : ناحق تکفیر کا انجام

داعش خوارج کے فتنہ تکفیر ناحق را آغاز کردند، امروز خودشان به قربانیان این فتنہ تبدیل شده‌اند، گروه‌های مختلف آنها یکدیگر را مرتد می‌دانند، رهبران قبلی خود را کافر می‌شمارند و خون هم قطار انشان را می‌ریزنند. این است نتیجه خوارج کے جنگ علیہ امت اسلامی را آغاز کردند.

رسول اللہ ﷺ فرمودند:

"مَنْ قَالَ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا". (صحیح البخاری: 6104)

ترجمہ: کسی کے بے برادر مسلمان خود بگوید کافر؛ این حرف به یکی از آنها خواهد رسید۔ داعشی‌ها کے به مسلمانان دیگر فتوی کفر دادند؛ امروز خودشان به همین فتنہ گرفتار شده‌اند این نتیجه تکفیر ناحق است؛ کسی کے دروازه تکفیر علیہ امت را باز کند، خودش نیز دردام آن گرفتار می‌شود.

همدردی داعش با فلسطین!

نویسنده: انجنیر عمری

با مطالعه تاریخ داعش مشخص می‌شود که آن‌ها تا چه حدی ادعای خلافت اسلامی و سابقه همدردی با مسلمانان را دارند، یقیناً اطلاعات و تحقیقات در مورد ایشان نشان خواهد داد آسیبی که در این مدت کوتاه توسط خوارج به مسلمانان رسیده است، کفار به‌ویژه یهود و غرب در قرن‌های متتمدی نرسانده است.

زمانی که داعش مسیر خود را از مجاهدین القاعده جدا کرد، به جای اینکه جنگ خود را علیه گروههای ضد اسلامی آغاز کند در نخست مجاهدین القاعده را هدف قرار داد؛ چنان خسارات هنگفتی به مجاهدین وارد کرد که غربی‌ها به ویژه آمریکایی‌ها در طول سال‌های دراز به مجاهدین نرسانده بودند، هویت آن عده از رهبران القاعده را که مطلوب آمریکایی‌ها بودند فاش کردند، تعدادی از آن‌ها را خودشان شهید کرده و برخی‌ها را توسط استخبارات آمریکا به شهادت و اسارت رساند.

پس از آن همه گروه‌ها و احزاب جهادی را که با افکار آن‌ها موافق نبودند به نامهای گوناگون بدنام کرد؛ مهر کفر و ارتداد بر آن‌ها زد و جنگ علیه آنان را آغاز کرد که با این کار در میان اکثر سازمان‌های جهادی شکافی ایجاد نمودند؛ برخی‌ها را ضعیف و سطح عملیات برخی‌ها را به صفر رساند، هدفی را که آمریکا با استفاده از هزاران سرباز به دست نیاورد، توسط داعش به ساده‌گی و آسانی به دست آورد و هنوز نیز در این زمینه تلاش دارند.

یکی از این سازمان‌های جهادی حماس بود، زمانی که فلسطینی‌ها به‌ویژه حماس علیه یهود ایجاد شد، همه مسلمانان جهان را به چالش کشیدند زیرا مسئله ایمان و ناموس تمام امت بود، داعش به جای اینکه با فلسطینی‌ها همدردی کند حماس را یک گروه تکفیری خواند و گزارش‌ها و بیانیه‌هایی را علیه حماس منتشر کرد، چون اظهارات داعش با واکنش تند مسلمانان مواجه شد و چهره واقعی داعش را بیش از پیش آشکار کرد، آن‌ها ترفندهای زیادی برای پنهان کردن شرمندگی خود انجام دادند.

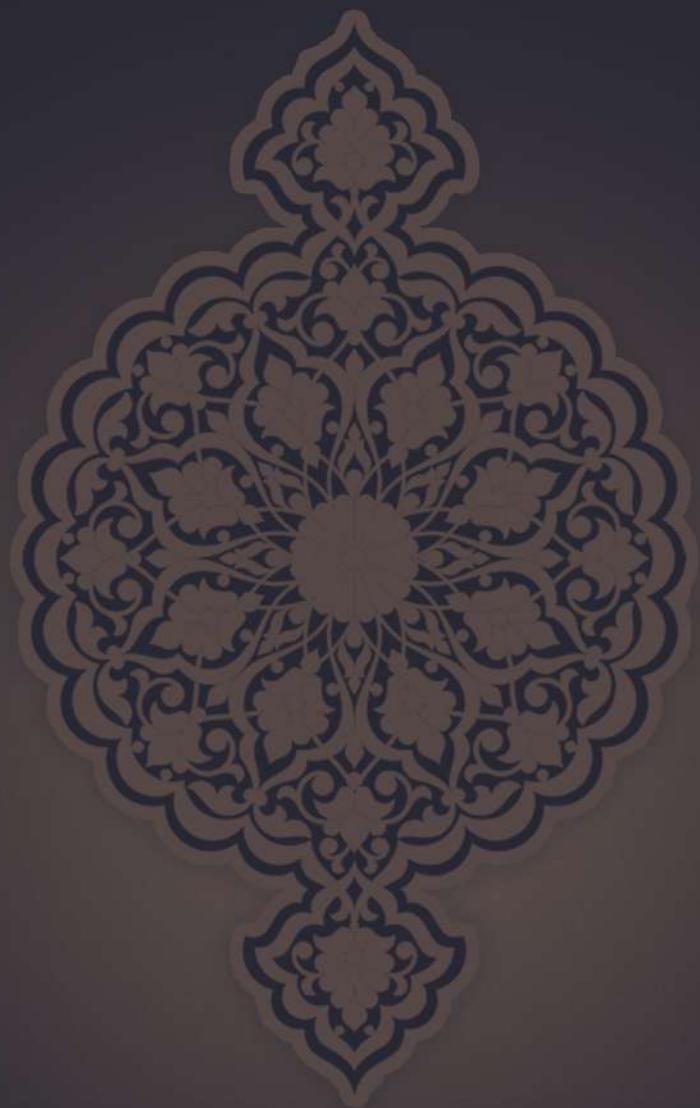
چند روز پیش گزارشی نشر نمودند که گویا برای انتقام از برادران مسلمان فلسطین به سمت ارتش کشور مالی موشک شلیک کرده‌ایم، داستانی به ذهنم رسید که گفته شده است: «بچه‌ای در بازار توسط یکی کتک خورده بود، با گریه و ناله به خانه‌اش آمد و از ناچاری اش به پدرس شکایت می‌کرد، پدرس به شدت عصبانی شد و راه بازار را در پیش گرفت، به محض ورود به بازار به پسرش گفت: چه کسی تورا زد؟

پرسش به سمت قصاب اشاره کرد، پدرش چون چاقوی بزرگ قصاب را دید به سمت پرسش لبخند زد و گفت: بی عقل این که مامای تو است، اگر دوست داری این سیب زمینی فروش را می‌زنم» داعش نیز دست به مامايش نمی‌اندازد به سمت سیب‌زمینی (کشور مالی) موشك پرتاب می‌کند!

مساجد و خانقاها را ویران می‌کنند سپس چنان اظهاراتی می‌کنند که گویا انتقام فلسطینیان را از یهودیان گرفتند.

وقتی عقل بکوچد انسان فکر می‌کند شاید همه مردم مثل من باشند در حالی که اکنون اکثر مسلمانان می‌توانند بفهمند داعش چیست و برای چه کار می‌کند.

فتنه‌ای تاریک

خوارج همواره با علمای حق در مخالفت بوده‌اند و آنان را از راه راست منحرف می‌پنداشته‌اند.

"أَتَيْتُكُمْ مِنْ عِنْدِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَيْسَ فِيهِمْ أَحَدٌ".

(سنن نسائی: ۴۱۰۲)

"مَنْ ازْمِيَانَ اصحابَ کرامَیْ پیامبرَ ﷺ نَزَدَ شَمَا آمدهَمْ، در حالی که در میان شما حتی یک نفر از آنان حضور ندارد".

خوارج داعشی امروز نیز بزرگان امت، علمای راستین و مجاهدان صادق را تکفیر می‌کنند، آنان را مطرود می‌دانند و سخنان رهبران ناآگاه و کم‌علم خود را معیار شریعت تلقی می‌کنند.

